

Základy biblického učení

Zpracoval Mgr. Karel Taschner, Th.D.

Předmluva

Křesťanem se stává ten, kdo přijímá Ježíše Krista, Božího Syna za Pána a Spasitele a stává se jeho učedníkem, který mu ve všem věří, učí se zachovávat jeho slovo a žije k slávě jediného Boha, Otce, Syna a Ducha svatého. Ježíšova slova mají pro křesťana nejvyšší autoritu, protože se jedná o Boží slovo. V evangeliích, jež jsou nejstaršími zprávami o Ježíšově působení, je velký důraz položen na Ježíšova slova, jimiž konal mocné činy a vyučoval zástupy a své učedníky. Po dokonání svého spasitelného poslání, které přijal od Boha Otce a dovršil je svou smrtí a vzkříšením, svěřil svým učedníkům velké poslání, jež si zachovává svou platnost pro všechny křesťany ve všech dobách. „*Jděte ke všem národům a získávejte mi učedníky, křtěte ve jméno Otce i Syna i Ducha svatého a učte je, aby zachovávali všechno, co jsem vám přikázal*“ (Mt 28,19-20). Křesťané mají získávat Ježíši další učedníky, křtem stvrdit to, že nově získaní učedníci přešli pod vládu a do trvalého vztahu s jediným Bohem, Otcem, Synem a Duchem svatým a učit je zachovávat všechno, co Ježíš svým učedníkům přikázal. Každý učedník zůstává v celoživotním procesu učednictví, jímž se stává podobný svému Mistru a Učíteli a žije k chvále jediného Boha, Otce, Syna a Ducha svatého.

Zplnomocněnými autoritativními posly, kteří věrohodně a neomylně vykládají Ježíšovo učení, jsou pouze apoštolé, jejichž poselství nacházíme ve 27 spisech Nového zákona. Protože novozákonní spisy potvrzují Ježíšovu absolutní důvěru v autoritu a spolehlivost starozákonních spisů jako Božího slova, pak je zřejmé, že do toho, co Ježíš přikázal zachovávat, patří také všechny starozákonní spisy. Úkol vyučovat vše, co Ježíš přikázal je v širším slova smyslu úkolem vyučovat, co nám dnes říká celá Bible tj. 66 spisů Starého a Nového zákona.

Odborným studiem biblického učení se na teologických fakultách zabývá biblická teologie, pokud je chápána jako normativní biblická teologie, která usiluje o podání koherentního vyjádření učení křesťanské víry založené na spisech Starého a Nového zákona, vychází z relevantních oddílů v Bibli o různých tématech a systematicky utřídí učení Bible podle jednotlivých témat. Předkládané základy biblického učení lze v tomto smyslu chápat jako základy biblické teologie.

Biblické učení vede k hlubšímu poznání Boha a sama sebe. Je určeno k tomu, aby formovalo naše myšlení, cítění a vůli. Pavel jako Boží služebník a apoštol Ježíše Krista přijal za své životní poslání „*zvěstovat Božím vyvoleným víru, aby poznali pravdu a žili zbožně*“ (1 Tm 1,1 Bible 21). „*Učení pravé zbožnosti*“ (1 Tm 6,3) slouží k duchovnímu růstu a zralosti křesťanova života, naopak všechny druhy neposlušnosti a nemorálnosti jsou „*v rozporu se zdravým učením*“ (1 Tm 1,10 Bible 21). Ke studiu biblického učení potřebujeme postoj pokory, modlitebného ztišení a očekávání na pomoc Ducha svatého. Žalmista se modlí a

hledá Boží pomoc v pochopení jeho slova. „*Otevři mi oči, ať mám na zřeteli divy ze Zákona tvého*“ (Ž 119,18). Apoštol Pavel říká v 1K 2,14: „*Přirozený člověk nemůže přijmout věci Božího Ducha; jsou mu bláznovstvím a nemůže je chápat, protože se dají posoudit jen Duchem.*“ Dovolme též těm, kteří mají dar vyučování (1 K 12,28), aby nám pomohli porozumět Písmu.

Při probírání základů biblického učení se soustředíme na sedm základních věroučných článků nebo oblastí studia, které se týkají učení o Bohu Otci (teologie v užším slova smyslu), učení o člověku (antropologie), učení o Božím Synu Ježíši Kristu (christologie), učení o Duchu svatém (pneumatologie), učení o aplikaci vykoupení (soteriologie), učení o církvi (eklesiologie) a učení o posledních věcech (eschatologie).

Všeobecné zjevení Boha všem lidem ve všech dobách

I/ Všeobecné zjevení a zvláštní zjevení

„*Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi*“ (Gn 1,1). Bible již od svých prvních slov počítá s realitou živého, mocného Boha, Stvořitele a Pána všeho, aniž by se pokoušela dokazovat jeho existenci. Na základní otázku, co je zdrojem našeho poznání Boha, všechny biblické knihy odpovídají tím, že sám Bůh se ujímá iniciativy a srozumitelným způsobem zjevuje sám sebe lidem. Biblická teologie rozlišuje mezi dvěma druhy zjevení: všeobecným a zvláštním. Všeobecné zjevení (*revelatio generalis*) znamená zjevení Boha v přírodě, v morálním zákoně v nitru člověka a v prozřetelném řízení dějin. Zvláštní zjevení (*revelatio specialis*) znamená zjevení Boha určitým osobám v určitý čas a na konkrétním místě skrze své slovo, často doprovázené znamením a zázraky, slova proroků a apoštolů a především zjevení Boha v Ježíši Kristu, v jeho mocných skutcích a slovech. Toto zvláštní zjevení je nám nyní dostupné v písemné podobě v kanonických spisech Starého a Nového zákona.

II/ Všeobecné zjevení Boha v přírodě

1/ Bible na řadě míst vyučuje, že přirozený řád v přírodě ukazuje na Boží existenci a slávu.

a/ Nebesa vypravují o Boží slávě, obloha hovoří o díle jeho rukou. Svoji řeč předává jeden den druhému, noc noci sděluje poznatky. Není to řeč lidská, nejsou to slova, takový hlas od nich nelze slyšet. Jejich tón zvučí celičkou zemí, zní jejich hovor po širém světě. Bůh slunci na nebi postavil stan. Ono jak ženich z komnaty vyjde, vesele jako rek, když běží k cíli. Vychází na jednom okraji nebes, probíhá obloukem k druhému konci a nic se neskryje před jeho žářem“ (Ž 19,2-7).

Nebe, obloha a slunce na nebi svědčí o Bohu Stvořiteli nepřetržitou každodenní řečí, jež není formulována lidskými slovy, může však být slyšena a porozuměna „*po širém světě*“ všemi lidmi. Oznamují slávu Božího díla, jež řídí běh všech věcí v celém vesmíru. Další žalmy ukazují na to, že živý i neživý svět dosvědčuje existenci a slávu Boha (Ž 8, 29, 65,104, 148). Podle Žalmu 14,1 a 53,1 je osoba, která vědomě a chtěně zavírá svou mysl vůči Bohu, nazvána „*bloud*“ („*blázen*“ ČSP). „*Bloud si v srdci říká: 'Bůh tu není'*.”

b/ Klasický novozákonní text, který pojednává o všeobecném zjevení Boha v přírodě je Ř 1,18-21: *„Boží hněv se zjevuje z nebe proti každé bezbožnosti a nepravosti lidí, kteří svou nepravostí potlačují pravdu. Vždyť to, co lze o Bohu poznat, je jim přístupné, Bůh jim to přece odhalil. Jeho věčnou moc a božství, které jsou neviditelné, lze totiž od stvoření světa vidět, když lidé přemýšlejí o jeho díle, takže nemají výmluvu. Poznali Boha, ale nevzdali mu čest jako Bohu ani mu nebyli vděční, nýbrž jejich myšlení je zavedlo do marnosti a jejich scestná mysl se ocitla ve tmě.“*

Všichni lidé, kteří přemýšlí o Božím díle v tomto světě, mohou poznávat Boha, jeho věčnou moc a božskou neviditelnou přirozenost, jež jsou odhaleny a stávají se viditelnými v jeho stvoření. Krása, rozmanitost a složitost přírody a veškerého života v ní ukazuje k mocné a moudré osobě, která tento svět byla schopna nejen navrhnout, ale i vytvořit a zachovat. Všichni lidé tak od stvoření světa získávají základní poznání Boha jako Stvořitele a přesto mu mnozí nejsou vděční, ale jejich scestné myšlení a zvrácená vůle je zavedla do tmy a marnosti, když nevzdali Bohu čest a *“vyměnili Boží pravdu za lež a klanějí se a slouží tvorstvu místo Stvořiteli“* (Ř 1,25).

c/ Když Pavel a Barnabáš oslovují pohanské posluchače v římské kolonii v Lystře, odvolávají se na dvě skutečnosti, jež jsou důvěrně známé jejich posluchačům. Bůh je Stvořitel všech věcí a opatrovatel základních lidských potřeb. Bůh *„učinil nebe, zemi, moře a všechno, co je v nich...nepřestal dosvědčovat sám sebe tím, že jim prokazoval dobro: dával vám s nebe déšť i úrodu v pravý čas, sytil vás pokrmem a naplňoval radostí“* (Sk 14,15.17).

Ve své řeči na Aroepágu Pavel oslovuje epikurejské a stoické filozofy a další vzdělané aténské pohany (Sk 17,24-31). Pavel se snaží v úvodu svého kázání navázat na předpoklady a styčné body, které tvoří společnou základnu mezi jeho pohanskými posluchači a sebou samým. Nachází ji v elementárním poznání Boha, které s nimi sdílel na základě všeobecné milosti a všeobecného zjevení Boha. (1) Bůh je neviditelný Stvořitel a svrchovaný Pán vesmíru – *„Bůh, který učinil svět a všechno, co je v něm, ten je pánem nebe i země“* (v. 24); (2) Bůh je soběstačný a nezávisí v ničem na stvoření – *„ani si nedává od lidí sloužit, jako by byl na nich závislý“* (v. 25a); (3) Bůh je zdrojem života a všech dobrých darů - *“vždyť je to on sám, který všemu dává život, dech i všechno ostatní“* (v. 25b); (4) Bůh je inteligentní bytost, protože *„určil pevná roční údobí i hranice lidských sídel“* (v. 26); (5) Bůh je v tomto světě blízko všem – *„přece není od nikoho z nás daleko“* (v. 27); (6) Bůh je Otcem všech lidských bytostí. – *„Neboť v něm žijeme, pohybujeme se, jsme“, jak to říkají i někteří z vašich básníků: ‘Vždyť jsme jeho děti.’“* (v. 28). Dokonce se jim nerozpakuje citovat pohanské básníky, jejichž výroky jsou odvozeny z přirozeného zjevení Boha a jsou pravdivé (první citát je od Epimenida z města Knossu na Krétě a druhý od Arata z provincie Kilikie odkud pocházel i Pavel.)

III/ Všeobecné zjevení Boha v morálním zákoně vloženém do nitra člověka

Apoštol Pavel vyučuje, že všichni lidé ve všech dobách a na všech místech mají intuitivní poznání Božího morálního zákona. *„Jestliže národy, které nemají zákon, samy od sebe činí to, co zákon žádá, pak jsou samy sobě zákonem, i když zákon nemají. Tím ukazují, že to, co*

zákon požaduje, mají napsáno ve svém srdci, jak dosvědčuje jejich svědomí, poněvadž jejich myšlenky je jednou obviňují, jednou hájí. (Ř 2,14-15). Boží zákon vepsaný do srdce každého člověka mu umožňuje rozlišit dobré a zlé. Svědomí, univerzální schopnost morálního úsudku dosvědčuje každému člověku, zda je či není v souladu s morálním zákonem, který je v něm. Obviňování svědomí ukazuje, že existuje nejvyšší Zákonodárce a Soudce, který odměňuje dobré a trestá zlé. Morální zákon vštípený dovnitř a svědectví svědomí opatřují další prostředky, jimiž všichni lidé získali základní poznání Boha a jeho morálních požadavků.

IV/ Všeobecné zjevení Boha v prozřetelném řízení dějin

Jestliže je Bůh ve světě při práci a směřuje vše k určitým cílům, pak je možné odhalit směr jeho práce v událostech, jež se dějí jako součást lidských dějin. Při studiu historie lze vysledovat Boží ruku v tom, co se děje mezi národy. Jedním z příkladů Božího zjevení v dějinách je zachování lidu Izraele. Tento malý národ přežil mnohé století v nepřátelském prostředí, často tváří v tvář kruté opozici. Bůh zjevuje svou morální spravedlnost *v dějinných soudech nad lidmi a národy*. Lidské dějiny nejsou pouze záznamem lidského hledání Boha, ale jsou spíše záznamem tendence osob a národů vzpouzet se proti stvoření a závislosti na Bohu. Lidé usilují o nezávislost a bezpečí a autonomnost jako Bůh. Když přijali pravdy všeobecného zjevení, někdy činí přirozeně věci požadované Božím zákonem. Častěji však jejich znalost je lepší než jejich činy. I když znají Boží spravedlivé požadavky, nežijí podle nich a zakouší zasloužené důsledky.

VI/ Význam všeobecného zjevení

Všeobecné zjevení umožňuje všem lidem ve všech dobách poznat Boží úžasnou moc a neviditelnou božskou přirozenost, která se projevuje v celém viditelném stvoření, kráse, rozmanitosti a jedinečnosti přírody a života v ní. Boží morální vlastnosti a charakter rozpoznává člověk ve svých vnitřních morálních a duchovních kvalitách, které do něj Bůh vložil, aby byl schopen rozlišovat mezi dobrým a zlým a byl svým svědomím usvědčován, že nežije podle Božích morálních standardů a provinil se proti nejvyšší autoritě, jíž se zodpovídá ze svých činů. Všeobecné zjevení činí člověka odpovědným a provinilým před Bohem

Všichni lidé mají základní poznání Boha a existuje tak společná základna nebo bod kontaktu, citlivost na biblické poselství, evangelium, které jim přináší zvláštní zjevení, které jediné přináší odpuštění hříchů a spasení. Všichni jsou před Bohem zodpovědní, protože všichni poznali Boha, ale pravdu potlačili. Motivace evangelizačního úsilí křesťanů je tím posílena, protože všem lidem je třeba nést poselství speciálního zjevení s nabídkou Boží milosti. Mezi všeobecným a zvláštním zjevením existuje soulad a vzájemně se posilují, obojí je rozumu srozumitelné a koherentní zjevení Boha. Biblické zjevení není zcela odlišné od toho, co je poznáváno v přirozené oblasti. Zkoumáním všeobecného zjevení včetně vědeckých poznatků o tomto světě a vesmíru můžeme plněji pochopit velikost Boží a Boží obraz v člověku. Všeobecné zjevení nám slouží též k výkladu celosvětového fenoménu náboženství. Všichni lidé jsou svou podstatou náboženští tvorové, protože každý člověk má nějaký typ přirozeného poznání Boha. Na základě všeobecného zjevení byla vytvořena jednotlivá náboženství, která obsahují některé všeobecné pravdy, ale žel jsou deformacemi pravého poznání Boha.

Boží slovo

I/ Písmo svaté je zvláštním zjevením Boha ve slovní psané podobě

Zvláštní zjevení Boha skrze proroky a apoštoly, které má své centrum v Pánu Ježíše Kristu je zachováno a předáváno budoucím generacím ve spisech Starého a Nového zákona. Církev pod vedením Ducha svatého rozpoznala a uznala Písmo svaté, obsahující 39 starozákonních spisů a 27 novozákonních spisů za kanonické, tj. za nejvyšší normu víry a života.¹ Již v Ježíšově době existovala nejen idea kánonu, sbírky závazných svatých spisů Izraele, ale fakticky již existoval kánon Starého zákona v té podobě, v jaké jej máme i dnes v Bibli. Základem rozhodnutí církve o přijetí starozákonních spisů za kanonické je především v postoji samotného Ježíše. Ježíšův život byl formován těmito Písmy a je bez nich nevysvětlitelný. Nepřišel zrušit ale naplnit Zákon a Proroky (Mt 5,17). O jejich autoritu se opírá ve svých kontroverzích s židovskými vůdci (Mt 12,1-8; 19,3-6; 22,23-32). Písma byla základem jeho vyučování a ve své trojdílné podobě Zákonu, Proroků a Spisů ukazovala k Ježíši Kristu, jenž je jejich Pánem a středem. Po svém vzkříšení řekl svým učedníkům: *"To jsem měl na mysli, když jsem byl ještě s vámi a říkal vám, že se musí naplnit všechno, co je o mně psáno v zákoně Mojžíšově, v Prorocích a Žalmech. Tehdy jim otevřel mysl, aby rozuměli Písmu"* (L 24,44-45). Také apoštolé Petr a Pavel potvrzují autoritu starozákonních spisů pro církev (2 Pt 1,20-21; 2 Tm 3,15-17).

Apoštolé Ježíše Krista vyřizují své poselství a vyučují v autoritě svého Pána. Pavel žádá, aby jím zvěstované evangelium bylo přijímáno jako přímé zjevení Ježíše Krista: *„Ujišťuji vás, bratři, že evangelium, které jste ode mne slyšeli, není z člověka. Vždyť já jsem je nepřevzal od žádného člověka ani se mu nenaučil od lidí, nýbrž zjevil mi je sám Ježíš Kristus“* (Ga 1, 11-12). Slovo, které Pavel zvěstuje, má autoritu Božího slova: *„Proto i my děkujeme Bohu neustále, že jste od nás přijali slovo Boží zvěsti ne jako slovo lidské, ale jako slovo Boží, jímž skutečně jest. Vždyť také projevuje svou sílu ve vás, kteří věříte“* (1 Te 2,13). Pavel ve vědomí apoštolské autority prohlašuje, *„mluvíme ne tak, jak nás naučila lidská moudrost, ale jak nás naučil Duch, a duchovní věci vykládáme slovy Ducha“* (1 K 2,13). Své listy píše v apoštolské autoritě a vyzývá k předčítání svého listu při bohoslužebném shromáždění (1 Te 5,27; Ko 4,16), což je analogické ke čtení oddílu starozákonních spisů v synagoze. O sbírce Pavlových listů se později hovoří jakoby jedním dechem spolu s ostatními svatými spisy (2 Pt 3,16). Od samého počátku církve věřící přijímali apoštolskou autoritu za normativní pro učení a život církve. O členech jeruzalémského sboru čteme, že *„vytrvale poslouchali učení apoštolů“* (Sk 2,42).

Hlavním kriteriem při vzniku novozákonního kánonu byla *apostolicita* tj. že spis pocházel buď přímo od jednoho z apoštolů, nebo pocházel z apoštolské doby a byl v plném souladu s učením předaným Ježíšem a apoštoly. Za dovršení vzniku uzavřeného novozákonního kánonu, obsahujícího až podnes uznávaných 27 knih, je považován 39. velikonoční list

¹ Řecký pojem *κανών* je odvozen od hebrejského *קנה* a označoval původně rákos, potom prut, hůl, přeneseně měřítko, míru, normu, seznam normativních spisů.

biskupa Athanasia z roku 367 po Kr. a rozhodnutí následujících synod ve 4. století. Církev kánon nevytvořila, nýbrž uznala. Dnešní novozákonní spisy se staly kanonickými tím, že se církvi vnutily svou vlastní vnitřní vahou dosvědčovanou vnitřním svědectvím Ducha svatého. Písmo svaté, obsahující 66 spisů, je a zůstane pro církev opravdovou, svrchovanou autoritou, pravidlem víry a života.

II/ Písmo svaté inspirované Duchem svatým je Božím slovem vyjádřeným slovy lidských autorů

Inspirací Písma rozumíme nadpřirozený vliv Ducha svatého na pisatele Písma, který poskytl jejich spisům přesný záznam zjevení či jehož výsledkem bylo to, že co napsali je fakticky Božím slovem. Zjevení je Boží komunikace pravdy člověku, kterou potřebuje znát, aby byl k Bohu ve správném vztahu. V samotném Písmu se objevuje nárok ano dokonce tvrzení o jeho božském původu nebo o jeho ztotožnění s faktickou Boží řečí. Novozákonní autoři se takto vyjadřují o starozákonních spisech: 1/ „*Toho si buďte především vědomi, že žádné proroctví v Písmu nevzniká z vlastního pochopení skutečnosti. Nikdy totiž nebylo vyřčeno proroctví z lidské vůle, nýbrž z popudu Ducha svatého mluvili lidé, poslaní od Boha*“ (2P 1,20-21). Zde Petr tvrdí, že prorocká řeč spisů Starého zákona nemá lidský původ, není lidským pochopením skutečnosti, ani nebyla sepsána z vůle či rozhodnutí člověka, ale „*z popudu Ducha svatého mluvili lidé, poslaní od Boha*“, doslova „*unášeni Duchem Svatým*“ (ČSP) nebo „*puzeni Duchem svatým*“ (Bible 21). Hybnou silou, která je vedla při psaní, byl Duch svatý. 2/ „*Veškeré Písmo pochází z Božího Ducha a je dobré k učení, k usvědčování, k nápravě, k výchově ve spravedlnosti, aby Boží člověk byl náležitě připraven ke každému dobrému činu*“ (2Tm 3,16). Zde Pavel prohlašuje, že „*veškeré Písmo pochází z Božího Ducha*“ (ČEP), je „*vdechnuté Bohem*“ (2 Tm 3,16, ČSP, v řeckém originále θεόπνευστος, latinky *inspirata*). Odtud hovoříme o Bibli jako o „Bohem inspirované“. Božská inspirace neznamená přímé Boží diktování z nebe všech slov biblického znění textu, jak to věří muslimové o Koránu, ale dovoluje plné používání všech schopností lidských autorů. Bůh pracoval svým Duchem svatým prostřednictvím celé osobnosti, životních zkušeností a literárního nadání lidských autorů, aby vytvořil právě ta slova, která Bůh toužil napsat lidským bytostem ke zjevení sebe sama a svých záměrů.

Při zdůraznění toho, že Písmo inspirované Duchem svatým je Božím slovem, nesmíme opomenout to, co je vyjádřeno též ve Vyznání Církve bratrské: „Písmo svaté má dvě stránky: božskou a lidskou. Božská stránka je neomylná pravda, lidská stránka je lidská řeč, lidské vyjádření i to, jak řeč a vyjádření byly zachovány.“ Lidská stránka Písma je důležité z toho důvodu, že jedině tak můžeme jako lidé poselství Písma rozumět.

III/ Autorita Písma

Autorita Písma znamená, že všechna slova v Písmu jsou Boží slova v takovém způsobu, že nevěřit nebo neposlechnout jakékoliv slovo Písma znamená nevěřit nebo neposlechnout Boha. Bible, jako výraz Boží vůle pro nás, má nejvyšší právo definovat, co máme věřit a jak se máme chovat. Bůh sám je konečnou autoritou. Nevykonává však autoritu přímo, ale delegoval tuto autoritu vytvořením knihy, Bible. Protože sděluje Boží poselství, Bible má stejnou váhu, jakou by přikazoval Bůh sám, kdyby k nám osobně mluvil. Bible je nejvyšší

normou, soudcem a rozhodčím v náboženských rozhovorech a kontroverzích. Písmo je normující normou a všechna vyjádření autorit v církvi a její tradice z něho musí vycházet a je mu podřízena. Bible je autoritativní, v praxi její smysl a význam však není nalezen bez speciálního působení Ducha svatého. Psané slovo je objektivní základnou autority. Vnitřní osvěcující a přesvědčující dílo Ducha svatého je subjektivním rozměrem. Spojení obojího zabraňuje na jedné straně sterilní, chladné a suché pravdě a na druhé straně pouhému prožitku, pocitu a falešné horlivosti na druhé straně. Obojí je nutné pro křesťanský život – chladná hlava a vřelé srdce (ne chladné srdce a horká hlava).

IV/ Pravdivost Písma

Bůh je Bohem pravdy. Bůh je jak vševědoucí, tak zcela dobrý. Je prostý neznalosti a všeho podvodu. Nikdy nelže; je zcela spolehlivý ve všem, co říká a činí (srov. Nu 23,19 Iz 45,19; Tt 1,2; Žd 6,18). Na řadě míst Písmo mluví o pravdivosti Božích slov a aplikuje jej i na pravdivost slov Písma. Pavlovým posláním bylo, přivést lidi k víře „*aby měli naději na věčný život, jež slíbil pravdomluvný Bůh před věky, a ve svůj čas zjevil své slovo v kázání, které mi bylo svěřeno z rozkazu našeho Spasitele Boha*“ (Tt 1,2-3). Žd 6,18 zmiňuje dvě neproměnitelné věci (Boží přísahu a jeho zaslíbení) „*v nichž Bůh přece nemůže lhát, jsou mocným povzbuzením pro nás, kteří jsme našli útočiště v naději nám dané.*“ David říká Bohu: „*Ano, Panovníku Hospodine, ty sám jsi Bůh, tvá slova jsou pravda*“ (2S 7,28). Protože Bible je slovo takového Boha, je zcela pravdivá, neomylná a bezchybná v tom, co tvrdí. Bezchybnost Písma znamená, že Písmo ve svých původních rukopisech netvrdí nic, co je v rozporu se skutečností. Písmo je věrohodné, je mu možno důvěřovat ve všem, co vyučuje. Písmo je v pohledu Pána církve „*slovo Boží*“ a je vyvýšeno nad všechny lidské tradice (Mt 15,1-6). Pravdivost Písma potvrzuje znovuzrozenému křesťanu vnitřní svědectví Ducha svatého (1 J 5,6-10).

VI Úplnost, postačitelnost Písma

Úplnost, postačitelnost Písma znamená, že Písmo obsahuje všechna Boží slova, která lidé potřebují ke spasení, pro plnou důvěru v něho a pro naprostou poslušnost. Bible je plně postačitelná pro život a službu křesťana. „*Veškeré Písmo pochází z Božího Ducha a je dobré k učení, k usvědčování, k nápravě, k výchově ve spravedlnosti, aby Boží člověk byl náležitě připraven ke každému dobrému činu*“ (2Tm 3,16-17). Člověk nemůže ze své iniciativy přidávat jakákoliv slova k těm, jež Bůh již promluvil. „*K tomu, co vám přikazuji, nic nepřidáte a nic z toho neuberete, ale budete dbát na příkazy Hospodina, svého Boha, které vám udílím*“ (Dt 4,2). „*Všechna Boží řeč je protříbená, on je štítem těch, kteří se k němu utíkají. K jeho slovům nic nepřidávej, jinak tě potrestá a budeš shledán lhářem*“ (Př 30,5-6). „*Já dosvědčuji každému, kdo slyší slova proroctví této knihy: Kdo k nim něco přidá, tomu přidá Bůh ran popsanych v této knize. A jestliže kdo ubere ze slov knihy tohoto proroctví, tomu Bůh odejme podíl na stromu života a místo ve svatém městě, jak se o nich píše v této knize*“ (Zj 22,18-19). Dostatečnost Písma je nejjasněji potvrzena Pavlovými slovy Timoteovi: „*Od dětství znáš svatá Písma, která ti mohou dát moudrost ke spasení, a to vírou v Krista Ježíše*“ (2Tm 3,15). Dostatečnost Písma je s konečnou platností založena na Kristu – tj. *sola Scriptura* (pouze Písmo) následuje ze *solus Christus* (pouze Kristus). Nic nemůže být přidáno

ke Kristově spásnému dílu a nic nemůže být přidáno ke zjevení spásného díla, které nacházíme v Bibli. Pánem a středem Písma je Ježíš Kristus.

Bůh promluvil ve svém Písmu vše, co potřebujeme znát pro křesťanskou víru a život – pro naše učení a naši životní praxi. Protože pouze Písmo je naší konečnou autoritou pravdy, všechna pravda nutná pro naše spasení a duchovní život je vyučována buď explicitně, nebo implicitně v Písmu. Svatá Písma jsou prostředky, které Bůh používá k formování našich životů. Skrze své Slovo nás Pán vystrojuje „*ke každému dobrému skutku*“, který od nás požaduje (srov. též 2 Pt 1,3-4).

VI/ Srozumitelnost Písma

Srozumitelnost Písma znamená, že Bible je psána takovým způsobem, že její vyučování je srozumitelné všem, kdo ji budou číst vedeni Duchem svatým a budou ochotni se jí řídit. Duch svatý, božský autor Písma otevírá naši mysl k pochopení jeho významu svým osvětlením. Znovuzrození z Ducha svatého uschopňuje věřícího přijímat duchovní pravdy, které jsou pro nevěřící nedosažitelné (1 K 2,6-16; 2 K 3,15-17). Pochopit význam Písma a aplikovat jej v životě mohou pouze ti, ve kterých přebývá Duch svatý. Duch svatý je nejen autorem psaného Božího slova, ale také jeho pravým vykladačem. Je Duchem pravdy, který uvádí ve všelikou pravdu (J 16,13). Bible pojednává o duchovních tématech, a proto potřebujeme aktivitu Ducha svatého, abychom jim porozuměli. Duch svatý nezjevuje nové pravdy, ale uschopňuje věřícího, aby pochopil a uplatnil pravdu zjevenou v Písmu. Motlitba je nepostradatelnou součástí pravého pochopení Písma, nemůže však nahradit pilnou vykladačskou práci. I zde platí: Modli se a pracuj. Duchovní kvalifikace neznamená automaticky, že náš výklad je správný. Ale výklad bez duchovní kvalifikace je opovržlivostí. Interpret nesmí být individualistou. Musíme rozpoznat důležitost svého zapojení do těla Kristova, církve. Nepracujeme ve vakuu. Naše závěry, pokud jsou správné, mají význam pro druhé. Nejsme prvními, kteří Písmo vykládají. Potřebujeme pomoc a korekci ostatních věřících a vykladačů Písma.

Boží charakter

I/ Boží vlastnosti, které s lidmi nesdílí

Učení o Bohu má zásadní význam, protože opatřuje celkový rámec, který formuje křesťanovo myšlení a život. Zkreslené představy o Bohu mají zlé důsledky. Dnes si např. mnozí lidé představují Boha jako nebeského četníka, který lidi pozorně sleduje, aby je potrestal. Jiní si jej představují jako bělovlasého usmívajícího se stařečka, který ve své dobrotivosti lidem všechno dovoluje a nechává je žít tak, jak sami chtějí. Jaká je naše základní představa o Bohu?

Když na základě zvláštního zjevení Boha obsaženého v psané podobě v Písmu odpovídáme na otázku, jaký je Bůh ve své podstatě, jaký je jeho charakter, pak mluvíme o Božích vlastnostech. Božími vlastnostmi míníme základní charakteristiky jeho přirozenosti, trvalé kvality, které jsou neoddělitelné od jeho bytí. Při roztřídění Božích vlastností použijeme to, jež je používáno zvláště v dílech reformovaných teologů, kteří hovoří o sdílených a nesdílených vlastnostech. Nesdílené Boží vlastnosti jsou ty, jež jsou vlastní jen jemu a nemají žádný protějšek na straně lidí. Sdílené vlastnosti jsou ty Boží kvality, jež nachází částečný protějšek u lidí stvořených k Božimu obrazu.

1/ Bůh je nezávislý

Bůh ke své existenci nepotřebuje nikoho a nic, ale my a zbytek stvoření jsme na něm naprosto závislí a máme jej oslavovat. „*Bůh, který učinil svět a všechno, co je v něm, ten je pánem nebe i země, a nebydlí v chrámech, které lidé vystavěli, ani si nedává od lidí sloužit, jako by byl na nich závislý; vždyť je to on sám, který všemu dává život, dech i všechno ostatní*“ (Sk 17,25). Bůh se ptá Joba? „*Kdo mi napřed něco dal, abych mu to splatil? Pod celým nebem všechno je mé*“ (Jb 41,3). Ježíš říká, že „*Otec má život sám v sobě*“ (J 5,26). Je chybné se domnívat, že Bůh stvořil lidi, protože se cítil osamělý a potřeboval společenství s jinými osobami. Trojjediný Bůh má věčné společenství lásky sám v sobě. Jedině Bůh je nezávislý na nikom a na ničem, zatímco lidé i celé stvoření je na něm naprosto závislé.

2/ Bůh je neproměnný

Ve svém bytí a záměrech je Bůh neproměnný, v odpovědi na různé situace však odpovídá odlišně. „*Dávno jsi založil zemi, i nebesa jsou dílo tvých rukou. Ta zaniknou, a ty budeš trvat, všechno zvětší jako roucho, vyměníš je jako šat a vše se změní. Ale ty jsi stále týž a bez konce jsou tvoje léta*“ (Ž 102,26-28). „*Já Hospodin jsem se nezměnil, ani vy jste nepřestali být syny Jákobovými*“ (Mal 3,6). Jakub připomíná svým čtenářům, že všechny dobré dary pochází od Boha. „*U něho není proměny ani střídání světla a stínu*“ (Jk 1,17). Boží záměry jsou neproměnné jako výrazy Božího přítomného postoje s ohledem na situaci, která právě existuje. Pokud se však situace změní, odpovídá Bůh odlišně vzhledem k odlišným situacím. Např. Jonáš vyhlašoval, že Hospodin za 40 dní zničí Ninive (Jo 3,4). Když však obyvatelé na Jonášovo kázání činili pokání, Bůh na tuto změněnou situaci odpovídá takto: „*I viděl Bůh, jak si počínají, že se odvracejí od své zlé cesty, a litoval, že jim chtěl učinit zlo, které ohlásil. - A neučinil tak*“ (Jon 3,10). Podobně Bůh zdržel vykonání svých ohlášených soudů na základě modliteb krále Ezechiáše a Mojžíše. Protože je Bůh neproměnný, je hoden naší naprosté důvěry a věrnosti.

3/ Bůh je věčný

Bůh nemá počátek ani konec, je nekonečný ve vztahu k času. Vidí události v čase stejně živě a působí v čase. „*Hospodin, Bůh věčný, stvořitel končin země, není zemdlený, není znavený, jeho rozumnost vystihnout nelze*“ (Iz 40,28). „*Než se hory zrodily, než vznikl svět a země, od věků na věky jsi ty, Bože.*“ „*Tento Bůh je Bůh náš navěky a navždy*“ (Ž 48,15). „*Já jsem Alfa i Omega, praví Pán Bůh, ten, který jest a který byl a který přichází, Všemohoucí*“ (Zj 1,8). Bůh má kvalitativně odlišnou zkušenost času, než máme my. Svrchovaně stojí nad časem a vidí současně a stejně živě minulost, přítomnost i budoucnost. „*Tisíc let je ve tvých očích jako včerejšek, jenž minul, jako jedna noční hlídka*“ (Ž 90,4). „*Jeden den je u Pána jako tisíc let a tisíc let jako jeden den*“ (2 Pt 3,8). „*Od počátku oznamuji, co se v budoucnu stane, od pradávna, co se ještě nestalo. Pravím: Moje rozhodnutí platí a co se mi líbí, uskutečním*“ (Iz 46,10).

4/ Bůh je všudypřítomný

Bůh je neomezený nejen ve vztahu k času, ale také ve vztahu k prostoru. Bůh nemá prostorové dimenze, je přítomen na všech místech, avšak působí různě na různých místech. „*Hle, Hospodinu, tvému Bohu, patří nebesa i nebesa nebes, země a všechno, co je na ní*“

(Dt 10,14). „*Může se někdo skrýt ve skrýších a já ho nevidím? je výrok Hospodinův. Nenaplnuji snad nebe i zemi? je výrok Hospodinův*“ (Jr 23,24). Nikde v celém univerzu není místo, kam by mohl člověk utéci od Boží přítomnosti. „*Kam odejdu před tvým duchem, kam uprchnu před tvou tváří? Zamírím-li k nebi, jsi tam, a když si ustelu v podsvětí, také tam budeš. I kdybych vzlétl na křídlech jitřní záře, chtěl přebývat při nejzazším moři, tvoje ruka mě tam doprovodí, tvá pravice se mě chopí*“ (Ž 139,7-10). Boží všudypřítomnost je zdrojem potěšení věřících. Myšlenky na ní nás povzbuzují i vedou k odpovědnosti ve vztahu k němu. Pro nevěřící a vzpurné je důvodem varování.

III/ Boží vlastnosti, které s lidmi sdílí

1/ Bůh je Duch, osobní, živý a neviditelný

„*Bůh je Duch*“ (J 4,24), nehmotná bytost, „*duch přece nemá maso a kosti*“ (L 24,39) a není jej možné vnímat našimi tělesnými smysly. Bůh je osobou, tj. má rozumové, emoční a volní vlastnosti. Bůh je živý, „*má život sám v sobě*“ (J 5,26), je zdrojem a pramenem života. Bůh je neviditelný. „*Boha nikdy nikdo neviděl*“ (J 1,18; srov. 1 Tm 6,16).

2/ Rozumové vlastnosti

a/ Poznání (Vševědoucnost)

Bůh plně zná sám sebe a všechny věci a události minulé, současné i budoucí. Jan říká, že Bůh „*zná všechno*“ (1 J 3,20). Tato vlastnost je nazývána vševědoucnost. Oproti tomu „*naše poznání je jen částečné*“ (1K 13,9). Na mnoha místech Písma je zdůrazňována potřeba poznání. „*Bez poznání nemůže být nikdo dobrý, kdo je zbrklý, hřeší*“ (Př 19,2). „*Počátek poznání je bázeň před Hospodinem*“ (Př 1,7). Jako Boží děti máme růst především „*v poznání Boha*“ (Ko 1,10), „*v poznání našeho Pána a Spasitele Ježíše Krista*“ (2 Pt 3,18).

b/ Moudrost

„*Jak nesčetná jsou tvá díla, Hospodine! Všechno jsi učinil moudře*“ (Ž 104,24). Boží moudrost znamená, že Bůh vždy volí nejlepší cíle a nejlepší prostředky k těmto cílům. Božská moudrost je obvyklým tématem mudroslovné literatury, zvláště ve spojení se stvořením a zachováváním vesmíru (Jb 9,4; 12,13; Ž 104,24; Př 3,19-20). Boží moudrost lze rozpoznávat i v jeho velkém spasitelném plánu. Kristus je „*Boží moudrost*“ těm, které povolal (1 K 24,30). Jedná se o sdílitelnou vlastnost a máme se za ní na modlitbách prosit. „*Má-li kdo z vás nedostatek moudrosti, ať prosí Boha, který dává všem bez výhrad a bez výčitek, a bude mu dána*“ (Jk 1,5).

c/ Pravdivost a věrnost

Bůh je pravdivý Bůh a všechno jeho poznání a slova jsou pravdivá a jsou konečným standardem pravdy. Boží pravdivost a věrnost znamenají, že Bůh učiní vždy to, co řekl a naplní, co zaslíbil. „*Bůh není člověk, aby lhal, ani lidský syn, aby litoval. Zdali řekne, a neučiní, promluví, a nedodrží?*“ (Nu 23,19). Na jeho slovo je možné se spolehnout. Podstatou skutečné víry je vzít Boha za slovo a spolehnout na něj, že učiní, co zaslíbil. Všechna Boží slova o něm samotném i o jeho stvoření odpovídají realitě. Pravdivost Boží je sdílitelná vlastnost, protože částečně jej můžeme následovat a usilovat o pravdivé poznání o

Bohu a o jeho světě. „Proto zanechte lži a 'mluvte pravdu každý se svým bližním', vždyť jste údy téhož těla“ (Ef 4,25). Jako Bůh máme milovat pravdu a nenávidět lež. „Zrádné rty jsou Hospodinu ohavností, kdežto zalíbení má v těch, kdo prosazují pravdu“ (Př 12,22).

3/ Morální vlastnosti

a/ Dobrota

Žalmista často vyznává, že Bůh je dobrý (Ž 100,5; 106,1). Ježíš říká: „Nikdo není dobrý, jedině Bůh“ (L 18,19). Všechno co Bůh učinil, bylo dobré (Gn 1,4). Dobré je to, co Bůh schvaluje. Boží dobrota znamená, že Bůh je konečným standardem dobrého a že všechno, co Bůh je a činí, je hodno souhlasu. Boží dobrota má úzký vztah k několika dalším charakteristikám jeho přirozenosti. Boží milosrdenství je jeho dobrota vůči těm, kteří jsou poníženi. „Bože, ve své dobrotě máš péči o poníženého!“ (Ž 68,11). „Rozdělil štědrě, obdaroval nuzné, dobrota jeho trvá navěky“ (2 K 9,9). Pavel jmenuje dobrotu jako ovoce Ducha svatého (Ga 5,22) a vyzývá křesťany: „Žijte proto jako děti světla - ovocem světla je vždy dobrota, spravedlnost a pravda“ (Ef 5,9).

b/ Láska

Jan říká „Bůh je láska“ (1 J 4,8). Mezi Otcem a Synem je vztah lásky (J 17,24; 14,21). Dávání sebe sama, které charakterizuje Trojici, nachází jasné vyjádření v Božím vztahu k lidstvu a speciálně k hříšným lidem. „V tom je láska: ne že my jsme si zamilovali Boha, ale že on si zamiloval nás a poslal svého Syna jako oběť smíření za naše hříchy“ (1J 4,10). Jako odpověď na Boží lásku i my milujeme Boha a milujeme druhé způsobem, kterým Bůh miluje nás. Je to umožněno tím, že „Boží láska je vylita do našich srdcí skrze Ducha svatého, který nám byl dán“ (Ř 5,5). Jestliže milujeme Boha, zachováváme jeho přikázání (1 J 5,3). Ježíš shrnul všechna Boží přikázání do dvou přikázání: „Miluj Hospodina, Boha svého, celým svým srdcem, celou svou duší a celou svou myslí.' To je největší a první přikázání. Druhé je mu podobné: 'Miluj svého bližního jako sám sebe““ (Mt 22,37-39).

c/ Milosrdenství, milost, trpělivost

Boží milosrdenství znamená Boží dobrotu vůči těm, kteří jsou v nouzi. Boží milost znamená Boží dobrotu vůči těm, kteří si zasluhují potrestání. Boží trpělivost znamená Boží dobrotu, která se zříká po určitou dobu potrestání těch, kdo hřeší. Tyto tři charakteristiky Boží přirozenosti jsou zvláště ve Starém zákoně zmiňovány společně. Když Bůh vysvětluje Mojžíšovi své jméno, oznamuje: „Hospodin, Hospodin! Bůh plný slitování a milostivý, shovívavý, nejvyšší milosrdný a věrný“ (Ex 34,6). „Hospodin je slitovný a milostivý, shovívavý, nejvyšší milosrdný“ (Ž 103,8). V Novém zákoně zvláště Pavel ukazuje, že odpuštění hříchů ale také celý křesťanský život může být viděn jako výsledek Boží pokračující milosti. Sám to vyjadřuje vyznáním „Milostí Boží jsem to, co jsem“ (1K 15,10). Protože sami žijeme jen z Božího milosrdenství, milosti a trpělivosti, také my máme být milosrdní, milostiví a trpěliví k druhým lidem. Apoštol nás vybízí, „Budte k sobě navzájem laskaví, milosrdní, odpuštějte si navzájem, jako i Bůh v Kristu odpustil vám. Jako milované děti následujte Božího příkladu“ (Ef 4,32-5,1). „Budte tedy trpěliví, bratři, až do příchodu Páně“ (Jk 5,7).

d/ Svatost

Jedná se o jednu z nejcharakterističtějších Božích vlastností ve Starém zákoně. Bůh je nazýván „Svatý“ (Ž 22,4; Iz 43,15) nebo „Svatý Izraele“ (Ž 71,22; Iz 1,4). V Novém zákoně jsou to především janovské spisy, v nichž je zdůrazňována Boží svatost (J 17,11; 1 J 2,20; Zj 4,8). Boží svatost je spojena s jeho majestátem a suverenitou a znamená oddělenost od hříchu a naprostou morální čistotu. Pokud se o lidech, věcech či místech hovoří jako o svatých, pak to znamená oddělení pro Boha. Boží svatost opatřuje vzor pro jeho lid k napodobování. Prikazuje jim: „*Bud'te svatí, neboť já Hospodin, váš Bůh, jsem svatý*“ (Lv 19,2). Novozákonní věřící slyší příkaz: „*Usilujte o pokoj se všemi a o svatost, bez níž nikdo nespatří Pána*“ (Žd 12,14).

e/ Pokoj

„*Bůh není Bohem zmatku, nýbrž Bohem pokoje*“ (1K 14,33). Ačkoliv „pokoj“ nebývá tradičně klasifikován jako Boží vlastnost, Pavel však nazývá Boha „*Bůh pokoje*“ (Ř 15,33; 16,20). Boží pokoj znamená neporušenost, celistvost, řád, soulad, harmonii. Člověk má Boha napodobovat a „*pokoj*“ je ovocem Ducha svatého (Ga 5,22-23) a také „*sebeovládání*“ patří do této kategorie (5,23). Důležité je žít v pokoji s Bohem (Ř 5,1) a usilovat o zachovávání pokoje v mezilidských vztazích. „*Je-li možno, pokud to záleží na vás, žijte se všemi v pokoji*“ (Ř 12,18).

f/ Spravedlnost, právo

V hebrejštině i v řečtině se jedná o jeden slovní základ. Tyto dva výrazy tedy mluví o jediné vlastnosti Boží. Boží spravedlnost, právo znamená, že Bůh vždy jedná v souladu s tím, co je spravedlivé, podle práva a sám je konečným standardem spravedlnosti a práva. Mojžíš vyznává o Bohu: „*Na všech jeho cestách je právo. Bůh je věrný a bez podlosti, je spravedlivý a přímý*“ (Dt 32,4). Spravedlivé je to, co je v souladu s Božím morálním charakterem. Již ve Starém zákoně byl Boží lid vyzýván: „*Dodržujte právo, jednejte spravedlivě*“ (Iz 56,1; srov. Ez 45,9). Křesťan, jenž byl v Kristu ospravedlněn a tak učiněn spravedlivým, se má k druhým lidem chovat spravedlivě (1 Te 2,10).

g/ Žárlivost

Ačkoliv žárlivost je obvykle považována za negativní vlastnost, někdy však může být chápána také pozitivně. Intenzivní láska obsahuje element žárlivosti ve vztahu k objektu lásky a reakci vůči těm, kteří odmítají objekt lásky. Pavel říká: „*Vždyť vás žárlivě strážím Boží žárlivostí; zasnoubil jsem vás jedinému muži, abych vás jako čistou pannu odevzdal Kristu*“ (2K 11, 2). Znamená to být hluboce oddán pro blaho někoho, ať již sebe sama nebo někoho jiného. Písmo mluví o Boží žárlivosti tj. o uchování své cti. Prikazuje neuctívat modly, „*Já jsem Hospodin, tvůj Bůh, Bůh žárlivě milující*“ (Ex 20,5). Boží žárlivost znamená, že Bůh vytrvale chrání svou vlastní čest. Také pro nás je důležité, abychom usilovali o to, vzdávat výlučně Bohu všechnu chválu a čest. On jediný je hoden našeho uctívání.

h/ Hněv

Můžeme být překvapeni tím, jak často se v Bibli mluví o Božím hněvu. Jestliže Bůh miluje vše, co je správné a dobré a vše, co je v souladu s jeho morálním charakterem, pak by nemělo

být pro nás překvapením, že nenávidí vše, co se vzpouzí jeho morálnímu charakteru. Boží hněv znamená, že intenzivně nenávidí každý hřích. Často čteme ve Starém zákoně, že se Bůh hněval, když jeho lid hřešil (Dt 9,7-8; 2 Kr 22,13). Ale také v Novém zákoně se hovoří o Božím hněvu. „*Kdo Syna odmítá, neužítí život, ale hněv Boží na něm zůstává*“ (J 3,36). „*Boží hněv se zjevuje z nebe proti každé bezbožnosti a nepravosti lidí, kteří svou nepravostí potlačují pravdu*“ (Ř 1,18). Při jeho hněvu však nesmíme zapomínat na jeho trpělivost a shovívavost. „*Hospodin je slitovný a milostivý, shovívavý, nejvyšší milosrdný; nepovede pořád spory, nebude se hněvat věčně*“ (Ž 103,8-9). „*Pán neotálí splnit svá zaslíbení, jak si to někteří vykládají, nýbrž má s námi trpělivost, protože si nepřeje, aby někdo zahynul, ale chce, aby všichni dospěli k pokání*“ (2P 3,9). Boží hněv nás má motivovat k evangelizaci a vést k vděčnosti, že po definitivním potrestání těch, kteří činí zlé, Bůh bude vládnout nad novými nebesy a novou zemí, kde již nebudeš nespravedlnosti.

IV/ Vlastnosti volní (týkající se vůle)

1/ Vůle

Boží vůle je ta Boží vlastnost, jíž dává souhlas a určuje, že se stane určitý čin, ať již jeho samého nebo veškerého stvoření. Týká se tedy Boží volby, zda něco nastane nebo nenastane. a/ **Všeobecná Boží vůle** se týká rozhodnutí a schválení toho, co se má stát. Kristus „*je ten, v němž se nám od Boha, jenž všechno působí rozhodnutím své vůle, dostalo podílu na předem daném poslání*“ (Ef 1,11). „*Jsi hoden, Pane a Bože náš, přijmout slávu, čest i moc, neboť ty jsi stvořil všechno a tvou vůlí všechno povstalo a jest*“ (Zj 4,11).

b/ Nutná Boží vůle zahrnuje vše, co Bůh musí činit podle své vlastní přirozenosti.

c/ Svobodná Boží vůle zahrnuje všechny věci, které Bůh se rozhodl chtít, ale nebylo to nutné chtít na základě jeho přirozenosti. Zde např. šlo o stvoření univerza a všechna rozhodnutí týkající se detailů stvoření. Sem musíme umístit též Boží dílo vykoupení.

d/ Skrytá a zjevná Boží vůle. „*Skryté věci patří Hospodinu, našemu Bohu, zjevné však patří navěky nám a našim synům, abychom dodržovali všechna slova tohoto zákona*“ (Dt 29,28). Mnohé detaily o budoucích událostech, o těžkostech nebo požehnáních v našich životech nám Bůh předem nezjevil. Boží tajemství též zahrnují skryté Boží výnosy, jimiž vládne univerzu a rozhoduje o všem, co se stane. Ve všech těchto věcech, jimž nerozumíme, protože nám zůstávají skryté, mu máme důvěřovat. Zjevná Boží vůle nám ukazuje, co máme činit. Člověk má být ochoten se ve všem podřídít a být poslušný Boží vůli.

2/ Všemohoucnost

Boží všemohoucnost znamená, že Bůh je schopen činit všechnu svou svatou vůli. Jeremiáš říká o Bohu: „*Tobě není nic nemožného*“ (Jr 32,17). Pavel říká, že Bůh „*působením své moci mezi námi může učinit neskonalé víc, než zač prosíme a co si dovedeme představit*“ (Ef 3,20). Na 72 místech v Písmu je nazýván „*Bůh všemohoucí*“ (tak se zjevil již Abramovi podle Gn, 17,8 a často bývá takto nazýván ve Zjevení např. 4,8; 21,22). Znamená to, že Boží moc je nekonečná a neomezená, Bůh je naprosto suverénní nade vším. My lidé sice takovou moc

nemáme, ale při Kristových učednících se má projevovat Boží moc skrze Ducha svatého a v různých oblastech života Bůh svěřuje autoritu (rodina, církev, společnost).

3/ Svoboda

Boží svoboda je ta Boží vlastnost, jíž činí, cokoli se mu líbí. Nic v celém stvoření nemůže Bohu zabránit, aby činil svou vůli. Tato vlastnost je úzce spojena s jeho mocí. „*Náš Bůh je v nebesích a všechno, co chce, koná*“ (Ž 115,3). „*Podle své vůle nakládá s nebeským vojskem i s obyvateli země. Není, kdo by mohl zabraňovat jeho ruce a ptát se ho: 'Co to děláš?'*“ (Da 4,32). Také křesťan, který zůstává v Kristu a nechá se vést Duchem, je povolán ke svobodě. „*Kde je Duch Páně, tam je svoboda*“ (2 K 3,17). „*Vy jste byli povoláni ke svobodě, bratří. Jen nemějte svobodu za příležitost k prosazování sebe, ale služte v lásce jedni druhým*“ (Ga 5,13).

VI „Shrnující“ vlastnosti

1/ Dokonalost

Boží dokonalost znamená, že Bůh kompletně vlastní všechny jedinečné vlastnosti. David s obdivem prohlašuje o Bohu: „*jehož cesta je tak dokonalá!*“ (Ž 18,31). Ježíš pověděl svým učedníkům: „*Bud'te tedy dokonalí, jako je dokonalý váš nebeský Otec*“ (Mt 5,48).

2/ Blaženost

Boží blaženost znamená, že Bůh má plně zalíbení sám v sobě a ve všem, co odráží jeho charakter. Být blažený, „požehnaný“ znamená být šťastný v plném a bohatém smyslu. Pavel nazývá Boha „*požehnaný a jediný Vládce, Král králů a Pán pánů*“ (1 Tm 6,15) a v 1 Tm 1,11 hovoří o učení „*podle evangelia slávy požehnaného Boha*“. Bůh je dokonale požehnaný, blažený, šťastný, má plnost radosti v sobě samém. Ježíš ve svém Kázání na hoře (Mt 5,1-11) vyučoval o tom, že pravá blaženost, štěstí člověka je v tom, když se při něm projevují Boží vlastnosti a činí to, co se Bohu líbí.

3/ Krása

Boží krása je vlastnost, jíž Bůh je shrnutím všech žádoucích kvalit. Bůh vlastní všechno, co je žádoucí. David mluví o Hospodinově: „*Žádal jsem Hospodina o jediné, po tom jsem toužit nikdy nepřestal: Abych směl zůstat v jeho domě po všechny dny svého života, abych se kochal v Hospodinově kráse a v jeho chrámě jej hledal*“ (Ž 27,4 Bible 21). Také prorok Zachariáš je nadšen Boží krásou: „*Jaká je jeho dobrota, jaká je jeho krása!*“ (Za 9,17). Kristus si připraví svou církev jako krásnou nevěstu. „*Tak si on sám připravil církev slavnou, bez poskvrny, vrásky a čehokoli podobného, aby byla svatá a bezúhonná*“ (Ef 5,27).

4/ Sláva

Boží sláva je jas, který obklopuje Boží zjevení sebe sama. Písmo často hovoří o Boží slávě. David se ptá: „*Kdo to je Král slávy? Hospodin zástupů, on je Král slávy!*“ (Ž 24,10). Boží sláva je viditelným projevem Boží přítomnosti. Také při ohlášení Ježíšova narození se zjevila pastýřům na betlémských pláních. „*Náhle při nich stál anděl Páně a sláva Páně se rozzářila kolem nich*“ (L 2,9). Plná sláva Boží se zjeví až v nebeském Jeruzalémě: „*To město nepotřebuje ani slunce ani měsíc, aby mělo světlo: září nad ním sláva Boží a jeho světlem je Beránek*“ (Zj 21,23). Také Boží lid má odrážet něco z této jeho slávy. „*Na odhalené tváři nás*

všech se zrcadlí slavná zář Páně, a tak jsme proměňováni k jeho obrazu ve stále větší slávě - to vše mocí Ducha Páně“ (2K 3,18).

Jeden Bůh ve třech osobách - Trojice

Jedině Bůh zná dokonale sám sebe. My můžeme Boha poznávat jen do té míry, jak se nám dává poznat a jak jsme schopni svým omezeným rozumem porozumět. Naše mluvení o Bohu je jen koktání (K. Barth), které nedokáže Boha plně vystihnout. To si křesťané zvláště uvědomovali, když po několika staletí přemýšlení nad Písmem a duchovních zápasů s různými podobami falešného učení formulovali ve 4. a 5. století učení o trojjediném Bohu v podobě Nicejsko-cařihradského vyznání víry (381). Až do dnešní doby se k němu hlásí římskokatolická církev, pravoslavná církev, anglikánská církev i protestantské církve hlásící se k odkazu světové reformace včetně Církve bratrské. Učení o Trojici představuje srdce jak křesťanské teologie, tak křesťanského života. Učení o Trojici je klíčovou součástí křesťanské víry a odmítat toto učení znamená postavit se mimo půdu křesťanské církve.

I/ Učení o Trojici je v Bibli zjevováno progresivně (postupně, ve větší míře)

1/ Částečné zjevení ve Starém zákoně

Slovo Trojice nikde v Bibli nenacházíme, ale učení o Trojici je shrnutím vyučování Písma o tom, že jeden Bůh zahrnuje tři osoby. Již Starý zákon naznačuje, že Boží existence zahrnuje více než jednu osobu. „*Na počátku stvořil Bůh nebesa a zemi. Země byla pustá a prázdná, temnota byla nad hlubinou a Duch Boží se vznášel nad vodami. I řekl Bůh: Budiž světlo! A bylo světlo*“ (Gn 1,1-2). Ve světle novozákonního poselství rozpoznáváme, že již v prvních dvou verších Bible je naznačena Boží trojjedinost – Bůh Otec stvořil nebesa a zemi skrze své Slovo (Syna) a Duch Boží se zde aktivně vznáší nad vodami. *I řekl Bůh: "Učiňme člověka, aby byl naším obrazem podle naší podoby...Bůh stvořil člověka, aby byl jeho obrazem, stvořil ho, aby byl obrazem Božím, jako muže a ženu je stvořil“* (Gn 1,26-27). Bůh sám o sobě mluví v plurálu. Člověk byl stvořen k Božímu obrazu jako muž a žena a v manželství se dva, muž a žena, stávají jedním tělem.

2/ Úplnější zjevení Trojice v Novém zákoně

Z nedostatku času si nemůžeme připomínat všechna novozákonní místa, ale zmiňme aspoň několik textů, kde se objevují společně všechny tři osoby Trojice. Novozákonní příběh o Ježíši začíná jeho křtem. „*Když byl Ježíš pokřtěn, hned vystoupil z vody, a hle, otevřela se nebesa a spatřil Ducha Božího, jak sestupuje jako holubice a přichází na něho. A z nebe promluvil hlas: ' Toto je můj milovaný Syn, jehož jsem si vyvolil'*“ (Mt 3,16-17). Tři osoby Trojice zde konají tři odlišné činnosti. Bůh Otec mluví z nebe; Bůh Syn je křtěn a jemu je určen hlas Boha Otce; Bůh Duch svatý sestupuje z nebe a přichází na Ježíše, aby jej vystrojil k jeho službě.

Na konci své pozemské služby dává Ježíš rozkaz svým učedníkům: „*Jděte ke všem národům a získávejte mi učedníky, křtíte ve jméno Otce i Syna i Ducha svatého*“ (Mt 28,19). Samotná jména „Otec“ i „Syn“ jsou vzata z rodiny, nejznámější lidské instituce a jasně naznačují, že se jedná o odlišné osoby. Když je na stejné rovině jmenován „Duch svatý“ jako tyto dvě odlišné osoby, pak je stěží možné neodvodit závěr, že Duch svatý je vnímán též jako osoba stejného postavení s Otcem a Synem. Též apoštolské požehnání je formulováno trinitárně: „*Milost našeho Pána Ježíše Krista a láska Boží a přítomnost Ducha svatého se všemi vámi*“ (2 K 13,12). Tři osoby Trojice jsou zmíněny v úvodní větě 1 Pt 1,1-3: „*Petr, apoštol Ježíše*

Krista, vyvoleným, kteří přebývají jako cizinci v diaspoře v Pontu, Galacii, Kappadokii, Asii a Bithynii a byli předem vyhlédnuti od Boha Otce a posvěceni Duchem, aby se poslušně odevzdali Ježíši Kristu a byli očištěni pokropením jeho krví.“ Obdobně v Ju 20-21: „Ale vy, milovaní, budujte svůj život na přesvaté víře, modlete se v Duchu svatém, uchovejte se v lásce Boží a očekávejte milosrdenství našeho Pána Ježíše Krista k věčnému životu.“

III/ Učení o Trojici můžeme stručně formulovat takto: Bůh věčně existuje ve třech osobách, Otec, Syn a Duch svatý; každá osoba je plně Bůh; je jen jeden Bůh.

1/ Bůh věčně existuje ve třech osobách

Skutečnost, že Bůh existuje ve třech osobách, znamená, že Otec není Syn ani Duch svatý; vždy se jedná o odlišné osoby. Tyto odlišnosti vidíme v řadě biblických textů. „*Ale Přímluvce, Duch svatý, kterého pošle Otec ve jménu mém, ten vás naučí všemu a připomene vám všechno, co jsem vám řekl*“ (J 14,26).

2/ Každá osoba je plně Bůh.

a/Bůh Otec je plně Bůh. To je zřejmé od prvního verše Bible: „*Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi*“ (Gn 1,1). V celém Starém i Novém zákoně je Bůh Otec jasně viděn jako suverénní Pán nade vším a Ježíš se k němu modlí jako ke svému nebeskému Otci (L 10,21) a učí, aby se tak modlili i jeho učedníci (Mt 6,9).

b/ Syn je plně Bůh. „*Na počátku bylo Slovo, to Slovo bylo u Boha, to Slovo byl Bůh. To bylo na počátku u Boha. Všechno povstalo skrze ně a bez něho nepovstalo nic, co jest.. A Slovo se stalo tělem a přebývalo mezi námi. Spatřili jsme jeho slávu, slávu, jakou má od Otce jednorozený Syn, plný milosti a pravdy... Neboť Zákon byl dán skrze Mojžíše, milost a pravda se stala skrze Ježíše Krista. Boha nikdy nikdo neviděl; jednorozený Syn, který je v náruči Otcově, nám o něm řekl.* (J 1,1-3.14.17-18).

O tom, že Ježíš si byl plně vědom toho, kým je, svědčí jeho výrok a následná reakce Židů: „*‘Já a Otec jsme jedno’.* Židé se opět chopili kamenů, aby ho ukamenovali. Ježíš jim řekl: *‘Ukázal jsem vám mnoho dobrých skutků od Otce. Pro který z nich mne chcete kamenovat?’*“ Židé mu odpověděli: *‘Nechceme tě kamenovat pro dobrý skutek, ale pro rouhání: jsi člověk a tvrdíš, že jsi Bůh’*“ (J 10,30-33). Tomáš vyznává tváří v tvář Ježíši: „*Můj Pán a můj Bůh.*“ (J 20,28). Apoštol Pavel vyznává o Kristu: „*V něm je přece vtělena všechna plnost božství; v něm jste i vy dosáhli plnosti. On je hlavou všech mocností a sil*“ (Ko 2,9-10). V chvalozpěvu na Krista Pána apoštol Pavel vydává toto svědectví: „*Způsobem bytí byl roven Bohu, a přece na své rovnosti nelpěl, nýbrž sám sebe zmařil, vzal na sebe způsob služebníka, stal se jedním z lidí. A v podobě člověka se ponížil, v poslušnosti podstoupil i smrt, a to smrt na kříži. Proto ho Bůh vyvýšil nade vše a dal mu jméno nad každé jméno, aby se před jménem Ježíšovým sklonilo každé koleno – na nebi, na zemi i pod zemí – a k slávě Boha Otce každý jazyk aby vyznával: Ježíš Kristus jest Pán*“ (Fp 2,6-11).

c/ Duch svatý je plně Bůh. Jestliže jsou věřící křtěni „*ve jméno Otce i Syna i Ducha svatého*“ (Mt 28,19) pak křest ve jméno Ducha svatého je nutně křtem ve jméno toho, jež je

těž Bohem. Lhát Duchu svatému znamená lhát samotnému Bohu. Proto Petr říká: „*Ananiáš, proč satan ovládl tvé srdce, že jsi lhal Duchu svatému a dal stranou část peněz za to pole?... Nelhal jsi lidem, ale Bohu!*“ (Sk 5,3-4). Pavel připisuje Boží vlastnost vševědoucnosti Duchu svatému. „*Nám však to Bůh zjevil skrze Ducha; Duch totiž zkoumá všechno, i hlubiny Boží. Neboť kdo z lidí zná, co je v člověku, než jeho vlastní duch? Právě tak nikdo nepoznal, co je v Bohu, než Duch Boží*“ (1 K 2,10-11). Dílem Ducha svatého je znovuzrození. „*Ježíš odpověděl: 'Amen, amen, pravím tobě, nenarodí-li se kdo z vody a z Ducha, nemůže vejít do království Božího. Co se narodilo z těla, je tělo, co se narodilo z Ducha, je duch'*“ (J 3,5-6). Znovuzrození je však dílem samotného Boha. „*Kdo je narozen z Boha, nedopouští se hříchu, protože Boží símě v něm zůstává; ba ani nemůže hřešit, protože se narodil z Boha*“ (1 J 3,9).

3/ Je jen jeden Bůh

Písmo na mnoha jasně hovoří o tom, že je jen jeden Bůh. Tři odlišné osoby Trojice jsou jedno ve své podstatě, jedno ve své podstatné přirozenosti. Jinými slovy vyjádřeno, Bůh je pouze jedna bytost, nejsou to tři bohové, je pouze jeden Bůh. Základní vyznání Izraele je zaznamenáno v Dt 6,4-5: „*Slyš, Izraeli, Hospodin je náš Bůh, Hospodin jediný. Budeš milovat Hospodina, svého Boha, celým svým srdcem a celou svou duší a celou svou silou.*“ Šalamoun se při zasvěcení chrámu modlí, „*aby poznaly všechny národy země, že Hospodin je Bůh; není žádný jiný*“ (1Kr 8,60). Když Bůh hovoří skrze proroky, opakovaně klade důraz na to, že je jediným pravým Bohem. „*Já jsem Hospodin a jiného už není, mimo mne žádného Boha není. Přepásal jsem tě, ač jsi mě neznal, aby poznali od slunce východu až na západ, že kromě mne nic není. Já jsem Hospodin a jiného už není*“ (Iz 45,5-6). „*Kromě mne jiného Boha není! Bůh spravedlivý a spasitel není mimo mne. Obrátte se ke mně a dojdete spásy, veškeré dálavy země. Já jsem Bůh a jiného už není*“ (Iz 45,21-22). Také Nový zákon potvrzuje, že je jen jeden Bůh. „*Je totiž jeden Bůh a jeden prostředník mezi Bohem a lidmi, člověk Kristus Ježíš*“ (1Tm 2,5).

III/ Jaké jsou odlišnosti mezi Otcem, Synem a Duchem svatým?

1/ Osoby Trojice mají různé základní funkce ve vztahu ke světu v díle stvoření i vykoupení

Zatímco osoby Trojice jsou si rovní ve všech svých vlastnostech, ale jsou podřízeni ve svých rolích. Rolí Otce ve stvoření a vykoupení je plánovat, řídit a poslat Syna a Ducha svatého. Role prikazujícího, řídícího a vysílajícího náleží Otcí, od něhož pochází každé lidské otcovství (Ef 3,14-15). Otec a Syn jsou ve vzájemném vztahu jako otec a syn v lidské rodině: otec řídí a má autoritu nad synem a syn poslouchá a plní otcovy příkazy. Role poslušného, jdoucího tam, kam jej Otec posílá a zjevujícího Boha náleží Synu, jenž je nazván Slovem Božím (srov. J 1,1-5.14.18; 17,4; Fp 2,5-11). Tyto role nemohou být obráceny ani Otec nemůže přestat být Otcem a Syn nemůže přestat být Synem. Rolí Ducha svatého je být poslušný Otcí i Synu a vykonat to, k čemu jej posílají. Tyto odlišnosti v rolích nejsou prozatímní, ale trvají věčně. Pavel nám říká, že po posledním soudu, kdy „*jako poslední nepřítel bude přemožena smrt*“ a všechny věci budou podřízeny pod Kristovy nohy, „*pak i sám Syn se podřídí tomu, kdo mu všechno podřídil, a tak bude Bůh všechno ve všem*“ (1 K 15,28).

IV/ Význam učení o Trojici pro praktický život křesťana

Učení o Bohu má velký význam i pro praktický život křesťana. Trojjediný Bůh, Otec, Syna a Duch svatý má být nejen poznáván, ale i uctíván. Je třeba růst v osobním vztahu k Bohu Otci, Synu i Duchu svatému, zakoušet všudypřítomnost trojjediného Boha. Trinitární pochopení Boha obohacuje naše pochopení toho, že Bůh je nad námi, pro nás a v nás. Křesťané se mohou modlit k jakékoliv ze tří osob Trojice, protože to znamená, že se modlí k trojjedinému Bohu. Písmo nás vybízí, abychom se modlili k Otci (Mt 6,6), ve jménu Syna (J 16,24) a v Duchu svatém (Ju 20).

V trojičním učení je hluboce zakotvena sama idea misijního poslání. Misijní poslání učedníků je v Janově evangeliu obsaženo v Ježíšově slově: „*Jako mne poslal Otec, tak já posílám vás.*’ *Po těch slovech na ně dechl a řekl jim: ‘Přijměte Ducha svatého’*“ (J 20,21-22).

Když vyznáváme víru v Boha Otce, Syna a Ducha svatého, pak tím potvrzujeme naši víru, že Bůh sám je prototypem společenství lásky. Ježíš ve své velekněžské modlitbě se modlí za jednotu církve, jež má svůj vzor v jednotě Syna s nebeským Otcem. „*Neprosím však jen za ně, ale i za ty, kteří skrze jejich slovo ve mne uvěří; aby všichni byli jedno jako ty, Otče, ve mně a já v tobě, aby i oni byli v nás, aby tak svět uvěřil, že jsi mě poslal. Slávu, kterou jsi mi dal, dal jsem jim, aby byli jedno, jako my jsme jedno – já v nich a ty ve mně; aby byli uvedeni v dokonalost jednoty a svět aby poznal, že ty jsi mě poslal a zamiloval sis je tak jako mne*“ (J 17,20-23). Když vidíme odlišné lidi činit odlišné věci v životě církve, měli bychom děkovat Bohu, že nám dovoluje jej oslavovat tím, že odrážíme něco z jednoty a rozmanitosti Trojice.

Protože Bůh sám v sobě má jak jednotu, tak rozmanitost, není překvapující, že jednota a rozmanitost se odráží také v manželství. „*Bůh stvořil člověka, aby byl jeho obrazem, stvořil ho, aby byl obrazem Božím, jako muže a ženu je stvořil*“ (Gn 1,27). Božím záměrem je, aby se muž a žena v manželství stali „*jedním tělem*“ (Gn 2,24), pozoruhodnou jednotou ve dvou osobách. Dvě osoby zůstávají dvěma odlišnými jednotlivci, a přesto tvoří jednotu tělesně, duševně i duchovně. Ve vztahu muže a ženy v manželství máme také obraz vztahu mezi Otcem a Synem v Trojici. „*Hlavou každého muže je Kristus, hlavou ženy muž a hlavou Krista je Bůh*“ (1 K 11,3). Jako Otec má autoritu nad Synem v Trojici, tak má muž autoritu nad ženou v manželství. Manželova role je paralelní k roli Otce a role ženy je paralelní k roli Boha Syna. Jako jsou Bůh Otec a Syn rovní v božství a důstojnosti, tak jsou manžel a manželka rovní v lidství a důležitosti. I když to v Písmu není výslovně zmíněno, dítě v rodině pocházející od otce i matky poddané autoritě otce i matky je analogií vztahu Ducha svatého k Otci a Synu v Trojici.

Tajemství Boží Trojice přesahuje náš rozum, není však v rozporu s rozumem. Zvláště zde platí Pavlovo slovo: „*Nyní vidíme jako v zrcadle, jen v hádance, potom však uzříme tvář i tvář. Nyní poznávám částečně, ale potom poznám plně, jako Bůh zná mne*“ (1 K 13,12). Všechny analogie z našeho světa selhávají. Trojice je tajemstvím, které daleko přesahuje naše schopnosti pochopení.

Stvoření

Zpráva o stvoření obsažená v Písmu je založena na Božím zjevení a můžeme jí rozumět jen z pozice víry. „*Ve víře chápeme, že Božím slovem byly založeny světy*“ (Žd 11,3). Biblická zpráva o stvoření vyzdvihuje Boží majestát a moc Boha Stvořitele, který je hoděn uctívání a chvály (Ž 104,1-4; Zj 4,11). Neodpovídá na otázky, jak všechny věci vznikly, na které se snaží odpovídat moderní věda svými teoriemi o časovém plánu evolučního procesu, nebo o fyzice prvních okamžiků po velkém třesku. Není však žádného důvodu nacházet konflikt mezi poselstvím Písma o stvoření a solidním vědeckým výzkumem a jeho výsledky. Žádný vědecký výzkum však není schopen rozhodnout o tom, zda je Bůh, který vše stvořil. Boží dílo stvoření podobně jako dílo spasení je možno přijmout pouze vírou. Mnohé pro nás zůstává tajemstvím, které je před člověkem skryto.

Oddíl o stvoření v Gn 1,1-2,3 stojí jako předmluva mimo hlavní rámec knihy Genesis a tvoří klíč k výkladu této první biblické knihy, když ukazuje, jaký je Bůh a jaký je jeho vztah ke světu. Vzdává chválu mocnému Stvořiteli, skrze kterého a pro kterého všechny věci existují. Oddíl je literárně pečlivě strukturován. „*Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi*“ (Gn 1,1) nejsou pouhým nadpisem nebo shrnutím příběhu stvoření, ale vyhlášením prvotního Božího činu, jímž bylo univerzum (veškerenstvo, vesmír) povoláno v bytí. Obrat „*nebe a země*“ popisuje vše, co není Bůh tj. veškerenstvo, zahrnuje všechny věci viditelné i neviditelné, hmotné i duchovní (Ko 1,16; Zj 4,11). Než Bůh začal své stvořitelské dílo, kromě něho neexistovala žádná forma bytí. Bůh stvořil vše z ničeho (*creatio ex nihilo*) mocí svého Slova. „*I řekl Bůh... A stalo se tak.*“

„*Země byla pustá a prázdná a nad propastnou tůňí byla tma. Ale nad vodami vznášel se duch Boží.*“ (Gn 1,2). Na počátku stvořenému světu chyběl řád a tvar, což je v ostrém kontrastu s rozvíjejícího se pořádkem, jímž se zabývá zbytek kapitoly. Výrazy „*propastná tůň*“, „*hlubina*“, „*moře*“, jsou v Písmu často užívány ve smyslu chaotického neřádu, násilí, temnoty, které musí být ovládnuty. Duch Boží byl aktivní při stvoření a jeho tvůrčí moc trvá i dnes. „*Boží duch mě učinil, dech Všemocného mě oživil*“ (Jb 33,4). „*Sesíláš-li svého ducha, jsou stvoření znovu, a tak obnovuješ tvářnost země*“ (Ž 104,30). Vznášení Ducha Božího nad vodami je příslibem lásky Boha Stvořitele, které neponechává své dílo v počátečním stavu a pečuje o své stvoření. Stejně hebrejské sloveso *rchf* „vznášet se“ je použito v Dt 32,11: „*Jako bdí orel nad svým hnízdem a nad svými mlád'aty se vznáší, svá křídla rozprostírá, své mládě bere a na své peruti je nosí*“ (Dt 32,11). Další vyprávění líčí, jak v šesti dnech Bůh dává celému svému stvoření řád a tvar mocí svého slova.

Nejprve Bůh stvořil světlo, které umožňuje život a ve Starém zákoně je též symbolem života a požehnání a světlo oddělil od tmy. Potom učinil klenbu uprostřed vod, nahromaděné vody pod klenbou (oblohou) shromáždil na jedno místo (moře) a učinil tak prostor pro suchou zem, na níž nechal vyrůst rozmanité druhy rostlin. Učinil světla na nebeské klenbě, aby oddělovala den od noci. Slunce a Měsíc nejsou božstva, jež byla na Předním Východě uctívána, ale jsou pouhým Božím stvořením. Bůh stvořil také rozmanité druhy živočichů, kteří žili ve vodě, na souši i létali ve vzduchu. Rostlinám i živým tvorům je dána schopnost reprodukce a tak je jimi naplněna celá země. Vrcholem stvořeného pořádku je člověk, který byl stvořen k Božímu

obrazu. Země se mu stává domovem a zdrojem obživy. Stvoření, které Bůh učinil podle svého záměru, označuje se zalíbením jako „*velmi dobré*“ (Gn 1,31). Když Stvořitel odpočinul sedmého dne od všeho svého díla, tak má i člověk odpočinout od své práce. Jestliže celé dílo stvoření bylo určeno k prospěchu člověka, tak tomu bylo i se sobotou.

Všemohoucí Bůh mohl všechno stvořit v jednom dnu. Zvolil však stvořit svět v postupné časové sérii stvořitelských činů. Rozdělení stvořitelských činů do šesti dnů, je pochopeno a interpretováno příliš doslovně, když je vykládáno tak, že den zde znamená časový úsek 24 hodin. V Bibli je však výraz „*den*“ používán také pro časově neurčité období např. „*den Hospodina*“ (Iz 2,12n.) nebo dlouhou periodu např. 1000 let (Ž 90,4; 2Pt 3,8). Běžným konsenzem vědeckého bádání dnes je, že vesmír je starý 13- 15 miliard let a jeho velikost se odhaduje na cca 100 miliard světelných let. Písmo a vědecké bádání není správné stavět proti sobě, ale je možné je vidět jako vzájemně se doplňující (komplementární). Biblická zpráva hovoří o tom, že celé stvoření je Božím dílem a je v souladu s vědeckým poznatkem o dlouhém trvání naší země a o jednotě a řádu v přírodě. Šestidenní schéma je pouze jedním z prostředků použitých v této kapitole ke zdůraznění systému a řádu, který byl zabudován do stvoření.

Ve Starém zákoně je téma stvoření a chvála moci a moudrosti Stvořitele obsahem řady oddílů např. v Žalmech (Ž 8,19,104,139,148) nebo v prorockých knihách Izaiáše (Iz 41,43, 45) a Ezechiele (Ez 28). V Novém zákoně Pavel přijímá nesporný fakt stvoření všemocným Bohem (Ř 1,20). Bůh stvořil všechny věci (Ef 3,9), dává všemu život (1 Tm 6,13). „*Vždyť z něho a skrze něho a pro něho je všechno!*“ (Ř 11,36). Pavel dále specifikuje, že kosmický Kristus je Pánem stvoření. „*Neboť v něm bylo stvořeno je stvořeno skrze něho a pro něho*“ (Ko 1,16). Kristus je počátek i konec (cíl) všeho stvoření. Všechny věci pochází od Otce působením jeho Syna. Úvod Janova evangelia potvrzuje centrální roli Loga ve stvoření. „*Všechno povstalo skrze ně a bez něho nepovstalo nic, co jest*“ (J 1,3). Ve Zjevení je vzdávána chvála Bohu: „*Jsi hoden, Pane a Bože náš, přijmout slávu, čest i moc, neboť ty jsi stvořil všechno a tvou vůlí všechno povstalo a jest*“ (Zj 4,11). Když i my rozvažujeme o tom, že Bůh stvořil celý vesmír i přírodu naší země a život na ní, nemůžeme jinak, než chválit a vyvyšovat Boží nevyzpytatelnou vyvýšenost, moc a moudrost.

Stvoření člověka

I/ Bůh stvořil člověka, aby byl jeho obrazem

“I řekl Bůh: "Učiňme člověka, aby byl naším obrazem podle naší podoby. Ať lidé panují nad mořskými rybami a nad nebeským ptactvem, nad zvířaty a nad celou zemí i nad každým plazem plazícím se po zemi. Bůh stvořil člověka, aby byl jeho obrazem, stvořil ho, aby byl obrazem Božím, jako muže a ženu je stvořil. A Bůh jim požehnal a řekl jim: "Plod'te a množte se a naplňte zemi. Podmaňte ji a panujte nad mořskými rybami, nad nebeským ptactvem, nade vším živým, co se na zemi hýbe" (Gn 1,27-28).

Člověk je vrcholem díla stvoření. Pouze člověk byl stvořen k Božímu obrazu. To znamená, že je Božím reprezentantem, místodržícím na zemi, pověřeným jako Boží zástupce moudře a

zodpovědně vládnout „nade vším živým“ (Gn 1,28.26). To, že jsme stvořeni k Božimu obrazu, vyjadřuje naši vazbu k Bohu samotnému, jsme stvořeni pro něho. Máme jej oslavovat, být na něm zcela závislí a být mu odpovědní za naše rozhodování a činy.

Boží podoba zahrnuje celou jedinečnost, jíž lidská přirozenost převyšuje všechny druhy živých bytostí. Jako obrazy Boží máme také zrcadlit ty Boží vlastnosti, které s námi chce sdílet. To znamená, jsme racionální bytosti, schopné myslet a hledat pravdu; morální bytosti, schopní činit úsudek o dobrém a zlém; sociální bytosti schopné komunikovat a milovat; tvůrčí a umělecké bytosti schopné tvořit a oceňovat krásu; vztahové bytosti, schopné navázat vztah s Bohem a ostatními lidmi; duchovní bytosti, schopné uctívat a modlit se. Každý člověk je hoden úcty a respektu a jeho život je posvátný, protože všichni lidé byli stvořeni k Božimu obrazu a zneuctít tento obraz znamená zneuctít Boha Stvořitele (Gn 9,6).

III/ Bůh stvořil člověka jako muže a ženu

Bůh stvořil člověka, aby byl jeho obrazem, stvořil ho, aby byl obrazem Božím, jako muže a ženu je stvořil (Gn 1,27). „I řekl Hospodin Bůh: "Není dobré, aby člověk byl sám. Učiním mu pomoc jemu rovnou. Když vytvořil Hospodin Bůh ze země všechnu polní zvěř a všechno nebeské ptactvo, přivedl je k člověku, aby viděl, jak je nazve. Každý živý tvor se měl jmenovat podle toho, jak jej nazve. Člověk tedy pojmenoval všechna zvířata a nebeské ptactvo i všechnu polní zvěř. Ale pro člověka se nenašla pomoc jemu rovná. I uvedl Hospodin Bůh na člověka mrákotu, až usnul. Vzal jedno z jeho žeber a uzavřel to místo masem. A Hospodin Bůh utvořil z žebra, které vzal z člověka, ženu a přivedl ji k němu. Člověk zvolal: "Toto je kost z mých kostí a tělo z mého těla! Ať muženou se nazývá, vždyť z muže vzata jest." Proto opustí muž svého otce i matku a přilne ke své ženě a stanou se jedním tělem. Oba dva byli nazi, člověk i jeho žena, ale nestyděli se“ (Gn 2,18-25).

Člověk byl stvořen nejen pro vztah s Bohem, ale také pro vztah s druhým člověkem. Proto ke stvoření člověka k Božimu obrazu patří „jako muže a ženu je stvořil“. Bůh již v ráji rozhodl: „Není dobré, aby člověk byl sám. Učiním mu pomoc jemu rovnou“. Výraz עֲזָרָה „pomoc“ neznámá podřízené postavení, nejčastěji se totiž používá o Bohu, který pomáhá svému lidu (Ž 121,2; Iz 41,14). Výraz „pomoc jemu rovnou“ znamená „partner“, „protějšek“. Naprostá rovnost muže a ženy v hodnotě a důstojnosti je vyjádřena i tím, že hebrejský výraz pro muže je v hebrejštině אָדָם a výraz pro ženu je rozdílný jen v tom, že je k němu připojena ženská koncovka žena אִשָּׁה (Gn 2,27). Základní rozdíl mezi mužem a ženou je pouze v pohlaví, projevuje se však nejen v tělesné oblasti, ale také v oblasti psychologické.

1/ Muž a žena jsou si rovni v hodnotě a důležitosti

Fakt, že Bůh stvořil dvě odlišné osoby jako muže a ženu je součástí našeho stvoření k Božimu obrazu, protože se v tom zrcadlí do určitého stupně pluralita osob uvnitř Trojice. Že v Bohu je pluralita osob je výslovně naznačeno ve verši, který předchází výpovědi o stvoření člověka jako muže a ženy: „I řekl Bůh: 'Učiňme člověka, aby byl naším obrazem podle naší podoby'“ (Gn 1,26). Jako členové Trojice jsou si rovni ve své důležitosti a ve své existenci jako odlišné osoby, tak muži a ženy byli stvořeni Bohem, aby si byli rovni ve své důležitosti a osobnosti. Muži a ženy jsou si rovni v Božím obraze, zrcadlí Boží charakter ve svých životech. Muži a ženy jsou stejně důležití a cenní pro Boha. Máme před ním po celou věčnost stejnou hodnotu. Petr vyzývá manžele, jaký postoj mají mít ke svým ženám, „prokazujte jim úctu, protože jsou spolu s vámi dědičkami daru života“ (1 Pt 3,7). Pavel zdůrazňuje: „V Kristu ovšem není žena bez muže ani muž bez ženy, vždyť jako je žena z muže, tak i muž skrze ženu - všechno pak je z Boha“ (1K 11,11-12). Muži i ženy mají stejnou důstojnost a jsou hodni stejné úcty. O letnicích byl vylit Duch svatý na církev v nové síle a mužům a ženám byli dány dary ke

službě (Sk 2,17-18; 1 K 12,7.11; 1 Pt 4,10). Kdokoliv by chtěl na základě Písma vyhlášovat a praktikovat nadřazenost muže nad ženou je v příkrém rozporu s biblickým poselstvím!

2/ Muž a žena mají odlišné role

Mezi členy Trojice je rovnost v důležitosti, osobnosti a božství po celou věčnost. Jsou zde však také rozdíly v rolích mezi členy Trojice. Bůh Otec je vždy Otcem a ve vztahu k Synu je vždy jako Otec. Ačkoliv všechny tři členové Trojice jsou rovni v moci a ve všech ostatních vlastnostech, Otec má větší autoritu. Má vedoucí roli mezi všemi členy Trojice, kterou Syn a Duch svatý nemají. „*Rád bych, abyste si uvědomili, že hlavou každého muže je Kristus, hlavou ženy muž a hlavou Krista je Bůh*“ (1K 11,3). Právě tak jako Otec má autoritu nad Synem, ačkoliv oba jsou si rovni v božství, tak v manželství má manžel autoritu nad ženou, ačkoliv jsou si rovni jako osobnosti. V tomto případě role muže je jako role Boha Otce, a role ženy je paralelní k roli Boha Syna. Jsou si rovni v důležitosti, ale mají odlišné role. Když Bible hovoří o vedoucí roli muže v rodině a v církvi, pak tím míní odpovědnost a péči po vzoru Kristovy sebeobětující lásky, v níž se žena může cítit jako respektovaná, svobodná a milovaná bytost, od které se očekává, že bude rozvíjet svá osobní obdarování (Ef 5,21-33; 1Tm 2,11-15; 1 K 11,3-12). Muž a žena mají odlišné role ve společnosti i v církvi, v rodině jako manžel a manželka, matka a otec, vzájemně se doplňují a slouží si podle různého obdarování, které jim Bůh svěřil. Při vyjasňování toho, co specificky patří k mužství a co k ženství je třeba se vyvarovat zjednodušujících stereotypů. Každý muž by měl usilovat též o to, aby při sobě rozvíjel také vlastnosti, které jsou specifické pro ženu a naopak žena ty, které jsou specifické pro muže.

III/ Člověk byl stvořen jako tělo, duše a duch

„*I vytvořil Hospodin Bůh člověka, prach ze země, a vdechl mu v chřípí dech života. Tak se stal člověk živým tvorem*“ (Gn 2,7). „*Hospodin Bůh vytvořil člověka z prachu ze země, a do jeho chřípí vdechl dech života; a člověk se stal živou duší*“ (ČSP).

Hospodin Bůh vytvořil člověka z prachu země jako Hrnčíř, který modeluje hrnčířskou hlínu a vdechl do něj dech života. Hmotnou součástí člověka je „tělo“ složené z hmotných prvků jako ostatní stvoření neživé a živé přírody. Člověk se stal „živým tvorem“, „živou duší“. Člověk však není jen živým tvorem, jako jsou ostatní živočichové, ale biblický výraz עָוֹן „duše“ je při člověku též označením myšlení (1 Sa 2,35), emocí (Jb 7,11; Ž 6,3) a vůle (Gn 23,8). Také novozákonní výraz ψυχή „duše“ označuje nehmotný životní princip v osobě a je obvykle překládán „život“ (Mt 10,28; L 14,26; Jk 1,21). Stejně jako ve Starém zákoně je „duše“ sídlem intelektu, paměti, emocí a vůle. Celá osoba člověka ve vztahu k sobě samému, k jiným lidem a věcem je nejčastěji nazývána duší. Člověk je tedy stvořen jako hmotné tělo a nehmotná duše, moderně vyjádřeno jako psychosomatická osobnost. Odborným studiem duševní činnosti člověka se zabývá psychologie.

Písmo však hovoří o tom, že člověk je také „duch“. רוּחַ „Duch“ může označovat Bohem dané dýchání života, které oživuje tělo (Gn 7,22; Jb 12,10; Kaz 12,7). Duch člověka je však také centrem moudrosti (Dt 34,9), duchovního porozumění (Jb 20,3), emocí (Ž 77,3), vůle (Da 5,20). V Novém zákoně je výraz πνεύμα „duch“ v případě člověka používán především ve

vztahu k Bohu (J 11,33; Sk 17,16; 1 J 4,2; Ř 8,16; 1K 14,14; Ga 6,18). V řadě případů však biblické výrazy „duch“ a „duše“ jsou vzájemně zaměnitelné (Jb 7,11; Iz 26,9; L 1,46; srov. J 12,27 s 13,21; srov. Žd 12,23 se Zj 6,9). Člověk je označen jako tělo a duše (Mt 6,25 a 10,28), ale také jako tělo a duch (Kaz 12,7 a 1 K 5,3.5). Smrt je popsána jako odevzdání duše (Gn 35,18; 1 Kr 17,21; Sk 15,26) nebo jako odevzdání ducha (Ž 31,5; L 23,46). Jestliže člověk je Bohem stvořen jako tělo, duše a duch, pak žádnou z těchto tří součástí člověka nesmíme zanedbávat, ale pečovat o to, aby mohly správně rozvíjet potenciál, který do nich Bůh vložil. Celým svým tělem, duší i duchem máme sloužit k chvále a cti Božího jména.

Prvotní hřích – Gn 3

Člověk by stvořen k Božímu obrazu, aby byl Božím reprezentantem a zástupcem na této zemi, který moudře a zodpovědně spravuje zemi a vládne nad všemi jejími živými tvory. Byl stvořen, aby žil v úzkém společenství s Bohem, na kterém je plně závislý a je mu odpovědný za všechny své činy. Byl stvořen jako muž a žena, aby měl společenství nejen s Bohem, ale žil také ve společenství lásky v manželství, rodině i s ostatními lidmi. Bůh zabezpečil všechny jeho potřeby. V rajské zahradě v Edenu směl jíst ovoce z nejrůznějších stromů i ze stromu života, aby mohl žít věčně. Pouze z jediného stromu, stromu poznání dobrého a zlého nesměl jíst, protože rozhodovat o tom, co je dobré a zlé, co vede k životu a ke smrti je vyhrazeno pouze Bohu. Člověk má Bohu důvěřovat a poslušně přijímat jeho pokyny i varování. „A Hospodin Bůh člověku přikázal: *„Z každého stromu zahrady smíš jíst. Ze stromu poznání dobrého a zlého však nejez. V den, kdy bys z něho pojedl, propadneš smrti“* (Gn 2,16-17).

První lidé, Adam a Eva, byli vystaveni zkoušce, zda budou Bohu důvěřovat a budou poslušni jeho pokynů. Jeden z tvorů, které Bůh učinil, a které byly poddány člověku, had, „*nejchytřejší ze vsí polní zvěře*“, je zde nástrojem zla, „*dávného hada, jenž je ďábel a satan*“ (Zj 20,2 Bible 21; srov. Zj 12,9; J 8,44). Pokušitel je zchytralý a lstivý. Začíná zdánlivě nevinnou otázkou, která navozuje představu, že Bůh je velmi přísný a omezující ve svých požadavcích: „*Jakže, Bůh vám zakázal jíst ze všech stromů v zahradě?*“ Nazývá jej pouze Bohem a ne „*Hospodinem Bohem*“, což naznačuje v kontextu 3. kapitoly určitou odměřenost ve vztahu k Bohu. Hospodin, Jahve, je v Písmu označením Boha Zachránce, který později vysvobodil Izrael z Egypta a stal se partnerem smlouvy s Izraelem. Žena opravuje Pokušitele, ale Boží pokyn neuvádí přesně. Zatímco Hospodin Bůh řekl, že smějí jíst z každého stromu zahrady (Gn 2,16), vypouští výraz „*každého*“, přejímá Pokušitelovo označení Boha, když vypouští výraz „*Hospodina*“ a přidává, že stromu poznání dobrého a zlého se nesmí ani dotknout, aby nezemřeli. Není již zdůrazněna Boží štědrost a Bůh je líčen jako přísný, zakazující dokonce se stromu jen dotknout. Po prvotním zasetí nedůvěry vůči Bohu popírá Pokušitel pravdu Božího slova, znevažuje skutečné Boží záměry Gn 3,5: „*Nikoli, nepropadnete smrti. Bůh však ví, že v den, kdy z něho pojíte, otevrou se vám oči a budete jako Bůh znát dobré i zlé*“ (Gn 3,4-5). Do lidské mysli je tak zaseto představa, že se člověk může vyrovnat Bohu, sám znát co je dobré i zlé a rozhodovat se podle svého vlastního poznání nezávisle na Bohu.

„*Žena viděla, že je to strom s plody dobrými k jídlu, lákavý pro oči, strom slibující vševědoucnost. Vzala tedy z jeho plodů a jedla, dala také svému muži, který byl s ní, a on též*

jedl“ (Gn 3,6). Ovoce stromu slibující vševědoucnost a tedy i bohorovnost je lákavé i pro oči a vzbuzuje v srdci zlou žádost, která vedla k činu s fatálními důsledky. Žena viděla, vzala a jedla. Přestoupila Boží příkázání a „*dala také svému muži, který byl s ní, a on též jedl*“. Adam byl s Evou při celém rozhovoru, který vedla s Pokušitelem, jak o tom svědčí i to, že všechna slovesa v rozhovoru jsou použita v množném čísle. Mluví však žena, protože byla oslovena, zatímco její muž Adam mlčí. Prvním důsledkem jejich zlého činu bylo: „*Oběma se otevřely oči: poznali, že jsou nazí. Spletli tedy fíkové listy a přepásali se jimi*“ (Gn 3,7). Pokušitel jim sliboval, „*otevrou se vám oči a budete jako Bůh znát dobré i zlé*“. Jejich oči se skutečně otevřeli, ale k poznání, že jsou nazí. Prožívají vinu a stud a tak zahalili svou nahotu fíkovými listy. Hřích narušil nejen vztah lidí k Bohu, ale také vztah mezi mužem a ženou a lidmi navzájem.

Když první lidé uslyšeli hlas Boha, který se procházel po zahradě za denního vánku, aby měl s nimi společenství, vědomí viny před Bohem je vede k tomu, že se před ním ukryjí ve stromové zahradě. Jak pošetilé snažit se skrýt před Bohem. Je zajímavé, že Bůh jako prvního oslovuje Adama, protože byl stvořen jako první a autorita muže znamená zvýšenou odpovědnost. „*Žena nemá mít moc nad mužem, nýbrž má se nechat vést. Vždyť první byl stvořen Adam a pak Eva*“ (1Tm 2,13). Odpovědnost za prvotní hřích má podle apoštola Pavla především Adam. „*Skrze jednoho člověka totiž vešel do světa hřích a skrze hřích smrt; a tak smrt zasáhla všechny, protože všichni zhřešili... Proviněním toho jediného, totiž Adama, mnozí propadli smrti* (Ř 5,12.15).

Adamovi je položena řečnická otázka: „*Kde jsi?*“ Boží otázky nikdy neznamenají, že Bůh si potřebuje doplnit nějakou informaci, kterou dosud nezná, ale spíše vedou k tomu, aby si člověk sám položil otázku, kde se právě nachází a co se s ním děje. V tomto případě otázky pokládané Adamovi a Evě je mají vést k vyznání jejich provinění. Adam přiznává, že se bál a ukryl se před Bohem, a že jedl ze stromu, z něhož mu Bůh zakázal jíst. Vinu za svůj čin však svádí na svou ženu a nepřímo i na samotného Boha. „*Žena, kterou jsi mi dal, aby při mně stála, ta mi dala z toho stromu a já jsem jedl.*“ Boží mlčení na tuto odpověď však naznačuje odmítnutí těchto výmluv. Bůh se obrací k ženě s otázkou: „*Cos to učinila?*“ Žena se pokouší přesunout vinu na hada. „*Had mě podvedl a já jsem jedla.*“ Had již není dotazován a není mu dána šance na Boží otázky odpovídat.

Boží soud a trest je vyhlášen v pořadí had, žena, muž. Had byl Bohem proklet. Byl tak prohlášen za zlořečeného, což je opakem Božího požehnání. Ponížení se projeví tím, že bude jako nečisté zvíře se bude plazit po břiše (Lv 11,42, Bible 21) a bude žrát prach (obrazné ponížení, o němž se hovoří zvláště v případě nepřátel v Ž 72,9). „*Rozpoutám také nepřítelství mezi tebou a ženou i mezi tvým a jejím potomkem. On ti rozdrť hlavu a ty mu rozdrťš patu*“ (Gn 3,15, Bible 21). Již židovská interpretace z třetího století př. Kr. viděla v hadu symboliku satana a nacházela zde zaslíbení o vítězství nad ním ve dnech krále Mesiáše. Křesťanský apologeta Justin a další hovořili o proto-evangeliu, prvním mesiášském proroctví SZ. Také podle Nového zákona můžeme tento oddíl takto chápat (Ř 16,20; Žd 2,14; Zj 12).

Důsledky hříchu se projeví i ženy zvláště v těch oblastech života, v nichž má specifické poslání. „*Velice rozmnožím tvé strádání a tvou úzkost, v bolestech budeš rodit děti; budeš dychtit po svém muži, ale on bude nad tebou vládnout*“ (ČSP). Jako žena a matka bude prožívat mnohé strádání a úzkost a v bolestech bude rodit děti. Dychtění ženy po muži je možné chápat tak, že bude očekávat mužovu láskyplnou péči a to, že jí učiní matkou, nebo také tak, že se jedná o hříšnou žádostivost ženy ovládat svého muže (srov. Gn 4,7: „*Nebudeš-li konat dobro, hřích se uvelebí ve dveřích a bude po tobě dychtit; ty však máš nad ním vládnout*“). Muž však ve své hříšné porušenosti bude svou autoritu používat k tomu, aby nad ní vládl. Zatímco žena pro svůj hřích trpí ve své základní roli ženy a matky, muž trpí ve své základní roli jako ten, který svou prací zabezpečuje sebe i svou rodinu, protože mu to přinese velkou námahu a mnohé trápení. Celoživotní zápas o přežití bude končit jeho smrtí. Vyhánění Adama a Evy z rajské zahrady prokázalo lživost příslibu Pokušitele, že nezemřou. Oddělení od Boží přítomnosti je oddělením od zdroje života a to znamená ztrátu života. Příchod fyzické smrti je jen otázka času.

Hříchem prvního člověka, našeho reprezentanta, Adama, se všichni lidé stávají hříšníky. „*Skrze jednoho člověka totiž vešel do světa hřích a skrze hřích smrt; a tak smrt zasáhla všechny, protože všichni zhřešili... proviněním Adamovým smrt se zmocnila vlády skrze jednoho člověka... neposlušností jednoho člověka mnozí [se] stali hříšníky*“ (Ř 5,12.17.19). Tento pád našich prarodičů nazývaný prvotním hříchem znamená, že se jako hříšníci již rodíme (Ž 51,7), jsme hříšníky svou přirozeností porušenou ve všech oblastech. Naše mysl, emoce a vůle jsou porušené a hřích se projevuje také naší volbou. Hřešíme již svými zlými motivy, které se projeví slovy i činy. Rozsah infekce a znečištění hříchem je univerzální, týká se všech lidí (Ž 130,3; 143,2; Ř 3,10-12. 1J 1,8) a všech oblastí jejich života (Gn 6,5-6; Jr 17,9). Přesto však i biblický příběh o prvotním hříchu obsahuje i znamení Boží milosti.

„*Mezi tebe a ženu položím nepřátelství, i mezi símě tvé a símě její. Ono ti rozdrtí hlavu a ty jemu rozdrtíš patu*“ (Gn 3,15). Z potomků ženy se narodil ten, kdo Pokušitele, Svůdce přemohl. Tímto zaslíbeným Mesiášem se stal Ježíš Kristus. „*Hospodin Bůh udělal Adamovi a jeho ženě kožené suknice a přioděl je*“ (Gn 3,21). Ježíš zemřel na kříži za naše hříchy, aby věřící mohli obléci jeho spravedlnost.

Hřích a jeho důsledky

I/ Prvotní hřích Adama a Evy je historickou událostí, jejímž důsledkem je, že všichni lidé se rodí jako hříšníci.

Prvním velkým příběhem zaznamenaným v Písmu je stvoření a druhým je pád lidské rasy do hříchu. Pozdější biblické dosvědčení Adama (Ř 4,14; 1 K 15,22.45; 1 Tm 2,13-14), hada (2 K 11,3; Zj 12,9) a pádu (1 Tm 2,14) ukazuje, že bychom vyprávění Gn 3 měli vidět jako historicky platné a jako příklad základní duchovní zkušenosti každé osoby přicházející na svět. Každý muž a žena sdílí zkušenost hříchu Adama a Evy, odcizení od Boha a potrestání. Nejjasnějším vyjádřením o důsledcích prvotního hříchu je žalmistovo vyznání, „*Ano, zrodil jsem se v nepravosti, v hříchu mě počala matka*“ (Ž 51,7). „*Svévolníci, ti se odrodili hned v*

matčině lůně, z mateřského života se lháři dali bludnou cestou“ (Ž 58,4). Písmo jednoznačně hovoří též o tom, že všichni lidé jsou hříšní. „Lidé jednají zvráceně, páchají špatnosti. Není, kdo by činil dobro...Všichni společně odpadli, jsou zvrácení. Není, kdo by činil dobro, není ani jednoho“ (Ž 53,2.4, ČSP). Všeobecnost a hloubku hříchu dosvědčuje též prorocká literatura. „Všichni jsme bloudili jako ovce, každý z nás se dal svou cestou“ (Iz 53,6). „Nejúskočnější ze všeho je srdce a nevléčitelné. Kdopak je zná?“ (Jr 17,9). Apoštol Pavel dosvědčuje platnost vyprávění Genesis o pádu a jeho důsledky předně v Ř 5,12-19. „Skrze jednoho člověka totiž vešel do světa hřích a skrze hřích smrt; a tak smrt zasáhla všechny, protože všichni zhřešili“ (Ř 5,12).

Kromě právní viny, kterou nám Bůh přičítá pro Adamův hřích, také dědíme hříšnou přirozenost pro Adamův hřích. „Svévolníci, ti se odrodili hned v matčině lůně, z mateřského života se lháři dali bludnou cestou“ (Ž 58,4). Všichni kdo vychovávali děti, mohou vydat svědectví o tom, že se rodíme s tendencí náklonnosti k hříchu. Děti se nemusí učit, jak konat zlé; objeví to sami. Fakticky každá část našeho bytí je dotčena hříchem – náš intelekt, naše emoce a přání, naše srdce (centrum našich žádostí a procesů rozhodování), naše cíle a motivy, ale i naše fyzická těla. „Vím totiž, že ve mně, to jest v mé lidské přirozenosti, nepřebývá dobro“ (Ř 7,18). „Poskvrněným a nevěřícím nic není čisté. Jak jejich rozum, tak jejich svědomí jsou poskvrněny“ (Tt 1,15).

II/ Definice hříchu

Hřích můžeme definovat jako selhání řídit se morálním Božím zákonem v činu, postoji nebo přirozenosti. Jan nám říká, že „hřích je porušení zákona“ (1 J 3,4). Hlavní hebrejský výraz je sloveso **עבר**, jehož kořen znamená „nesplnit očekávání“ nebo „minout cíl“ ve smyslu minutí Božího standardu (Lv 5,5.16; Ž 51,4; Sf 1,17). Podstatné jméno **מַעֲרָב** „vzpouora“, „překročení Zákona“ označuje vzpouru nebo revoltu proti Božímu Zákonu a smlouvě. Sloveso **עבר** znamená přestoupení dohody ustanovené Bohem (Nu 22,18). Podstatné jméno **רָשָׁע** („svévole“) je odvozeno od slovesa **רָשַׁע** „být svévolný, počínat si protiprávně“ (1 Kr 8,47; Jb 40,8). Hříchem potvrzujeme svou nedůvěru, nevěru vůči Bohu a jeho Synu (1J 5,10; J 9,16), pýchu (Př 21,4; Jk 4,6b) a neposlušnost (Tt 1,15-16).

III/ Důsledky hříchu ve vztahu k Bohu, bližním a k sobě samému

Jedním z důrazů, který prostupuje celou Bibli, je ten, že hřích je velmi vážná záležitost se závažnými důsledky, které jsou dalekosáhlé a dlouhotrvající. Hlavní důsledky hříchu se týkají narušení vztahu mezi hříšníkem a Bohem. Hříchem potvrzujeme svou nedůvěru, nevěru vůči Bohu a jeho Synu (1J 5,10; J 9,16), pýchu (Př 21,4; Jk 4,6b), neposlušnost (Tt 1,15-16) a svévoli (Ga 5,19-21). Hřích má však též zlé důsledky ve vztahu k našim bližním. Ničí mezilidské vztahy, protože z nás činí egoisty, kteří využívají druhé jen ve svůj prospěch. Hřích má též dopad na osobu, jež se hříchu dopouští. Jeden z účinků hříchu je jeho zotročující moc. Hřích se stává zvykem a závislostí. Jeden hřích vede k druhému hříchu. Co někteří lidé považují za svobodu ke hříchu, svobodu od omezení poslušnosti vůle Boží, je fakticky zotročením, jež působí hřích, kdy člověk sám se stává otrokem hříchu (Ř 6,17).

IV/ Hříšník na sebe přivolává Boží hněv a soud a podléhá smrti jako mzdě hříchu

Hřích způsobuje Boží hněv a soud (Ř 1,18-2,16). Hříšník se stává Božím nepřítelem (Ř 5,10). „*Mzdou hříchu je smrt*“ (Ř 6,23). Tato smrt má různé aspekty. Duchovní smrt znamená, že člověk je mrtvý pro vztah s Bohem (Ef 2,1) Fyzická smrt znamená konec pozemského života (Gn 3,19; Žd 9,27). Věčná smrt je „*věčná záhuba 'daleko od Pána a slávy jeho moci'*“ (2 Te 1,8).

VI/ Pouze Božím spásným dílem v Ježíši Kristu můžeme být zachráněni

Jedinou nadějí každého hříšníka je Boží spásné dílo v Ježíši Kristu, které napravuje důsledky Adamova hříchu při těch, kdo v něj uvěří a následují jej ve svém životě. „*Jako se neposlušností jednoho člověka mnozí stali hříšníky, tak zase poslušností jednoho jediného mnozí se stanou spravedlivými*“ (Ř 5,19). Adam učiněný k Božím obrazu toužil po rovnosti s Bohem a snažil se jí uloupit. Stal se neposlušným, což vedlo ke smrti jeho i všech jeho potomků. Ježíš Kristus byl rovný Bohu, ale přijal způsob služebníka, ponížil se a v poslušnosti podstoupil i smrt na kříži (Fp 2,5-11). Jedině Ježíš Kristus zachraňuje od Božího hněvu, soudu a smrti, smiřuje s Bohem a obnovuje nás ke svému obrazu. „*A jako jsme nesli podobu pozemského, tak poneseme i podobu nebeského*“ (1K 15,49).

Křesťan a hřích

Dnes se zamyslíme nad tématem, které je důležité jak pro náš osobní duchovní život, tak i pro život našich sborů. Téma zní: Křesťan a hřích. Jedná se o závažné téma Písma svatého a apoštol Jan se jím ve svém 1. listě Janově zabývá na třech místech: 1,6-2,2; 3,4-10; 5,16-18. V našem zamyšlení nad tímto tématem vyjdeme především z těchto míst, ale připojíme i některá další místa Písma.

I/ Univerzalita (všeobecnost) hříchu a možnost odpuštění

"Říkáme-li, že jsme bez hříchu, klameme sami sebe a pravda v nás není. Jestliže doznáváme své hříchy, on je tak věrný a spravedlivý, že nám hříchy odpouští a očišťuje nás od každé nepravosti. Říkáme-li, že jsme nezhřešili, děláme z něho lháře a jeho slovo v nás není. Toto vám píšu, děti moje, abyste nezhřešili. Avšak zhřeší-li kdo, máme u Otce přímluvce, Ježíše Krista spravedlivého. On je smírnou obětí za naše hříchy, a nejenom za naše, ale za hříchy celého světa" (1 J 1, 8-2,2).

Tento text odpovídá základní biblické pravdě o tom, že hřích je realitou, která poznamenává celé lidské pokolení. Apoštol Pavel svůj výklad o všeobecnosti hříchu v prvních kapitolách epištoly Římanům uzavírá známými slovy: *"Není tudíž rozdílu: všichni zhřešili a jsou daleko od Boží slávy"* (Ř 3,22-23). Reformovaní teologové učí o totální zkaženosti lidského pokolení. Mínil tím, že tato zkaženost zasahuje každou oblast lidské přirozenosti (rozum, cit, vůli) a v hříšníkovi není nic duchovně dobrého, to jest dobrého ve vztahu k Bohu. Ve Starém i Novém zákoně je pro hřích užita celá řada pojmů, avšak podstatou hříchu je, že člověk nechce dát Bohu to místo, jež mu přísluší, nechce uznat Boha jako Boha. Dát Bohu ve svém životě místo, jež mu přísluší, znamená jej uctívat, milovat a poslouchat. Hřích je nevěrou, je modloslužbou, protože je především přestoupením prvního přikázání: *"Nebudeš mít jiného boha mimo mne."* (Ex 20,3).

Ani žádný křesťan není perfekcionista, nemůže tvrdit, že je bez hříchu; protože by podle Jana klamal sám sebe a žil by ve lži. Křesťan však ví, že jestliže vyznává své hříchy, jsou mu pro oběť Ježíše Krista jeho hříchy odpuštěny.

III/ Vítězství nad hříchem - hřích není slučitelný (kompatibilní) s životem křesťana

"Kdo je narozen z Boha, nedopouští se hříchu, protože Boží símě v něm zůstává; ba ani nemůže hřešit, protože se narodil z Boha" (1 J 3,9).

"Víme, že nikdo, kdo se narodil z Boha, nehřeší, ale Syn Boží jej chrání a Zlý se ho ani nedotkne" (1 J 5,18).

Kdo se zrodil z Boha a zůstává v intimním společenství s Kristem, ten nehřeší, ani nemůže hřešit: Při výkladu tohoto nesnadného místa se vykladači často opírají o gramatický fakt, že na uvedených místech je užito přítomného času, který v řečtině má význam něčeho, co pokračuje. Pak nejde o případy jednorázového upadnutí do hříchu, ke kterému i v životě křesťana dochází, a o kterém hovoří Jan v 1. kapitole v minulém čase (aoristu), ale o zůstávání v hříchu, kdy hřích je mým stavem, v kterém se trvale nacházím. Teologicky tento výklad zřejmě odpovídá skutečnosti, ale opírat jej pouze na základě gramatiky není přesné, protože v 1 J 5,16 je užito též přítomného času, ačkoliv se jedná o jednorázový hřích spáchaný křesťanem. Zřejmě Janovo užívání času nebylo naprosto důsledné.

Jan ve své epištole na několika místech silně podtrhuje to, že znovuzrozený člověk se musí zříkat hříchu, že hřích nesmí být charakteristickou jeho života, nesmí v něm zůstávat. Jestliže podle církevního otce Augustina platí obecně o člověku, že "nemůže nehřešit", pak o znovuzrozeném Božím dítěti platí výrok apoštola Jana, že "nemůže hřešit". Základní charakteristikou neznovuzrozených lidí je, že jsou hříšní, zatímco základní charakteristikou znovuzrozených lidí je, že je jim dána možnost vítězit nad hříchem v moci toho Ducha, který způsobil jejich znovuzrození. Syn Boží je chrání, a Zlý již nad nimi nemá žádnou moc. Podobně apoštol Pavel zvláště v Římanům 6. kapitole ukazuje, že křesťan přijímá v Kristu nejen odpuštění všech svých hříchů, ale též vysvobození z moci hříchu. Křesťan již dále nemůže žít v hříchu, protože v Kristu hříchu zemřel a skrze Ducha svatého je uschněn k novému životu.

Janovy výroky o tom, že znovuzrozený nehřeší a ani nemůže hřešit, je třeba chápat v duchu jeho teologie, která neobyčejně silně zdůrazňuje, že znovuzrozený z Boha již v přítomnosti obdržel život věčný a spasení, jehož základní součástí je svoboda od hříchu. Křesťané mají schopnost překonat hřích pozitivní poslušností Božích požadavků a především přikázání lásky. Ze známého biblického napětí mezi "již ano" a "ještě ne", indikativem spásy a imperativem požadavku, klade Jan důraz především na to, co je v přítomnosti spásy již nyní naplněno. Janovo poselství ke čtenáři je výzva: Staň se tím, čím z milosti Boží jsi. Proto platí jeho odvážné a ne snadno pochopitelné slovo, že znovuzrozený nehřeší, ba ani nemůže hřešit. Smysl těchto slov lze ilustrovat výroky otce, který' říká svému synovi: "Ty přeci nelžeš, nemůžeš lhát", i když jej právě přistihl při lži. Upozorňuje jej tak na to, že se nesluší, aby jeho syn lhal.

Hřích k smrti

I/ Hřích k smrti

"Vidí-li někdo, že jeho bratr se dopouští hříchu, který není k smrti, ať za něho prosí; a Bůh mu daruje život, jestliže nehřešil k smrti. Jest ovšem hřích, který je k smrti; o takovém neříkám, abyste za něj prosili. Každá nepravost je hřích, ale je i hřích, který není k smrti" (1 J 5,16-17).

Jan zde vybízí k přímluvným prosbám za toho, kdo se dopouští hříchu, který není k smrti. Tyto přímluvy mají zaslíbení, že Bůh takto hřešícímu daruje život. Jan však nevybízí k přímluvným modlitbám za toho, kdo se dopouští hříchu k smrti. Vykladačům působí mnohé problémy vyložit, co je "hřích k smrti", protože na tomto místě to není blíže objasněno.

Pozadím janovského chápání hříchu k smrti je pravděpodobně starozákonní a židovské rozlišování mezi úmyslným a neúmyslným hříchem (Nu 15,27-36; 18,22; Dt 22, 25-26; Lv 4,2.13; Iz 22,14). Neúmyslný hřích mohl být odpuštěn na základě přinesené oběti, ale úmyslný hřích, svévolný čin, doslova "hřích se vztaženou rukou" byl hodnocen jako hanobení Hospodina, které nemůže být odpuštěno a hříšník byl vyloučen z obecnství Božího lidu a stal se kořistí smrti. Zde je však míněna tělesná smrt, podobně jako Nový zákon hovoří o hříchu, který' zapřičiňuje nemoc či smrt (Sk 5,1-11; 1 K 5,5; 11,29-30). Když však Jan píše o životě a smrti, pak má na mysli věčný život a věčnou smrt.

Závažnou otázkou je, zda hříchu k smrti se může dopustit, též znovuzrozený člověk. Jedním z tzv. pěti bodů kalvinismu je učení o vytrvalosti svatých, které na základě řady biblických míst (J 10,27-29; Ř 11,29; Fp 1,6; 2 Te 3,3; 2 Tm 1,12 a 4,18) učí o tom, že znovuzrozený již nikdy nemůže ztratit své spasení. Na druhé straně existuje celá řada biblických míst, která vyzývají věřící k setrvání až do konce a varují před odpadnutím (Mt 24,12 a 13; Ko 1,23; Žd 2,1; 3,14; 6,11; 1J 2,6) a uvádí též případy odpadnutí (1Tm 1,19 a 20; 2 Tm 2,17 a 18; 4,10; 2Pt 2,1-2; srov. též Žd 6,4-6).

Apoštol nevyklučuje možnost, že by se bratr mohl dopustit hříchu k smrti. Ti, kteří popírají možnost ztráty spasení, tvrdí, že zde je řeč o formálním křesťanu nebo o zatvrzelém nevěřícím. Je však nepravděpodobné, že by Jan užíval pojem "bratr" pro pouze formálního křesťana. Spíše bychom toto slovo měli chápat v souvislosti celého Janova listu. Jan zde ukazuje na čtyři základní podmínky života Božích dětí ve světle, které ve dvou opakovaných cyklech tvoří strukturu celého tohoto spisu: zřeknutí se hříchu, poslušnost přikázání lásky, odmítnutí žít po způsobu světa a zachování víry. Úmyslné odmítnutí naplňovat tyto podmínky vede k opaku světla a života a takový člověk musí končit v temnotě a smrti. Ti, kteří volí tuto cestu, se dopouští "hříchu k smrti" Vědomý hřích tohoto druhu vede nevyhnutelně k apostazi, odpadnutí od Krista a církve.

Nejsilnějším biblickým argumentem pro varování, že i znovuzrozený člověk by mohl ztratit spasení je oddíl v Žd 6,4-6: *"Kdo byli už jednou osvíceni a okusili nebeského daru, kdo se stali účastníky Ducha svatého a zakusili pravdivost Božího slova i moc budoucího věku, a pak odpadli, s těmi není možno znovu začínat a vést je k pokání, protože znovu křížují Božího Syna a uvádějí ho v posměch."* Protože prvotní církve se musela v době pronásledování vyrovnávat s odpadnutím od víry, epištola k Židům velmi důraznými slovy varuje křesťany od odpadnutí. Přímou navazuje na starozákonní koncept vědomého, svévolného hříchu a varuje před ním křesťany: *"Jestliže svévolně hřešíme i po tom, když jsme už poznali pravdu, nemůžeme počítat s žádnou obětí za hříchy, ale jen s hrozným soudem a žářem ohně, který stráví Boží odpůrce'.* *Už ten, kdo pohrdne zákonem Mojžíšovým, nedojde slitování a propadá smrti na základě svědectví dvou nebo tří svědků. Pomyslete, oč hroznějšího trestu si zaslouží ten, kdo zneuctí Božího Syna a za nic nemá krev smlouvy, již byl posvěcen, a tak se vysmívá Duchu milosti. Vždyť víme, kdo řekl: 'Já budu trestat, má je odplata.' A jinde: 'Pán bude soudit svůj lid.' Je hrozné upadnout do ruky živého Boha (Žd 10,26-31).*

II/ Rouhání proti Duchu svatému

"Proto pravím vám, že každý hřích i rouhání bude lidem odpuštěno, ale rouhání proti Duchu svatému nebude odpuštěno. I tomu, kdo by řekl slovo proti Synu člověka, bude odpuštěno; ale kdo by řekl slovo proti Duchu svatému, tomu nebude odpuštěno v tomto věku ani v budoucím" (Mt 12, 31-32 a par Mk 3,28-30; L 12,10). Toto slovo Spasitele světa Ježíše Krista obsahuje nejprve vzácné zaslíbení, že každý hřích i rouhání bude lidem odpuštěn. Jak vzácná nabídka milosti. S tímto zaslíbením je však spojeno slovo, které u řady věřících budí bázeň a někdy i úzkost. Kdo se dopouští rouhání proti Duchu svatému, dopouští se neodpuštělného, nebo jak je uvedeno v Markově evangeliu "věčného" hříchu, který nebude odpuštěn ani v tomto věku ani v budoucím. V Matoušově a Markově evangeliu je toto místo uvedeno v souvislosti s tím, že farizeové označili působení Ducha svatého při Pánu Ježíši za dílo satana. V Lukášově evangeliu však není přímo uvedena tato souvislost, což neumožňuje tvrdit, že tímto hříchem se mohou provinít pouze nevěřící lidé. Friedrich Vogel v knížečce Hřích proti Duchu svatému (vydala ECM, 1992) uvádí tento výklad: "K tomuto hříchu dochází všude tam, kde lidé vzdor lepšímu poznání označují působení Ducha svatého za dílo satanovo a toto tvrzení šíří dál. Hřích proti Duchu svatému je vědomé uzavírání se proti volání a puzení Ducha svatého, které vrcholí rouháním proti Duchu svatému" (str. 15-16). Autor ukazuje na to, že slovo v Žd 6,4-6 a 10,26-31 popisuje možnost, kdy se tohoto hříchu mohou dopustit i křesťané, kteří se "po hlubokých zkušenostech víry vědomě a radikálně oddělili od Ježíše Krista" (str. 16). Autor též uvádí, že hřích proti Duchu svatému v životě křesťana není jednorázovou událostí, ale trvá to většinou delší dobu, než člověk udělá poslední krok, krok přes čáru, za kterou už není návratu. Uvádí též sedm kroků, které mohou vést k onomu poslednímu kroku, jimž je rouhání proti Duchu svatému: zarmoucení Ducha svatého (Ef 4,30), uhašování Ducha svatého (1 Te 5,19), lhaní Duchu svatému (Sk 5,3), pokoušení Ducha svatého (Sk 5,9), odporování Duchu svatému (Sk 7,51), vysmívání se Duchu svatému (Žd 10;29); rouhání Duchu svatému (Mt 12, 31n).

Augustin "definoval rouhání proti Duchu jako konečnou zatvrzelost. Hřích proti Duchu není, když někdo jedná proti svému lepšímu vědomí nebo pronásleduje Kristovu církev, ale když odpadne od Krista a jeho království, ačkoli již poznal Krista skrze Ducha. Odpadl tedy vědomou vzpourou proti milosti království Božího. Na rozdíl od Augustinovy definice Kalvín definoval tento hřích jako odpor v srdci proti Boží pravdě, i když člověk byl již zasažen slávou této pravdy a nemůže předstírat nevědomost. Proto je tento hřích tvrdým a zatvrzelým odporem" (D. Jackman, Janovy dopisy, 128).

III/ Závěr

Biblické oddíly o hříchu k smrti, o možnosti odpadnutí od víry, o rouhání proti Duchu svatému nejsou v Písmu zapsány proto, aby z nich věřící lidé měli hrůzu a žili v úzkosti o své spasení. Vždyť jen několik veršů před tím, než Jan píše o hříchu k smrti, oznamuje, co je smyslem tohoto dopisu a proč jej píše: *"Toto píšu vám, kteří věříte ve jméno Syna Božího, abyste věděli, že máte věčný, život."* (1J 5,13) V průběhu i závěru svého listu chce autor především posilovat radost ze spasení a dát věřícím ujištění, že mají věčný život. Přesto v celém listě a také v závěrečném slově: *"Děti, varujte se modlářství"* (1 J 5,21) naléhavě varuje křesťany před hříchem. Jestliže znovuzrozené Boží dítě zneklidňuje, že se dopustil hříchu k smrti, či hříchu proti Duchu svatému, pak se tohoto hříchu nedopustil. Kdo žije v takovém hříchu, ten již lítost ani strach nepociťuje, ale staví se proti Bohu se zatvrzelým odporem. Nikdy bychom též neměli vyslovovat konečný soud o druhých lidech: Duch svatý působí ve znovuzrozených pokoj a vnitřní ujištění, že z milosti Kristovy jsme se mohli stát Božími dětmi. Pokud znovuzrozené Boží dítě někdo zneklidňuje, že se dopustil neodpuštělného hříchu, pak je to našeptávání satana, jemuž je třeba se ve víře vzepřít.

Varující biblická slova o neodpuštělném hříchu jsou nám určena proto, abychom nebrali hřích ve svém životě na lehkou váhu. Každý hřích, který jsme nevyznali, vede ke smrti a závažnost žádného hříchu nesmíme podceňovat. Hříchu musí křesťan vypovědět rozhodný boj a v moci Ducha svatého nad ním vítězit. Pamatujme i my na výzvu Božího slova: "*Pomyslete na toho, který snesl od hříšníků proti sobě takový odpor, ať neochabujete a nezemdlíte ve svých duších. Ještě jste se až do krve nevzepřeli v boji proti hříchu*" (Žd 12, 3-4, citováno podle překladu Nová smlouva).

Ježíš Kristus – vtělený Boží Syn

Být křesťanem znamená věřit v Ježíše Krista a být jeho učedníkem. Proto odpověď na otázku, kdo je Ježíš Kristus, je ústřední otázkou křesťanské víry. Když Ježíš položil otázku svým učedníkům, za koho jej pokládají, Petr jako mluvčí učedníků odpovídá: "*Ty jsi Mesiáš, Syn Boha živého*" (Mt 16,16) a Ježíš jej nazývá blahoslaveným, protože toto poznání mu zjevil sám nebeský Otec (Mt 16,17).

Ježíš z Nazareta zvěstoval poselství o příchodu Božího království (Mk 1,15; Mt 12,28; L 17,21), v němž on sám má jedinečné postavení. Vztah k jeho osobě rozhoduje o tom, kdo vstoupí do Božího království a získá věčný život. Ježíš si byl plně vědom toho, že má k Bohu jedinečný vztah jako syn k Otci. *„Všechno je mi dáno od Otce; a nikdo nezná Syna než Otec, ani Otec nezná nikdo než Syn - a ten, komu by to Syn chtěl zjevit* (Mt 11,27). To však jeho současníci považovali za rouhání, protože *„dokonce nazýval Boha svým vlastním Otcem, a tak se mu stavěl na roveň“* (J 5,18). Po Ježíšově prohlášení, *„Já a Otec jsme jedno“* (J 10,30) jej chtěli kamenovat. Když se jich Ježíš ptá, pro který dobrý skutek jej chtějí kamenovat, odpovídají: *„Nechceme tě kamenovat pro dobrý skutek, ale pro rouhání: jsi člověk a tvrdíš, že jsi Bůh“* (J 10,33). Ježíš si uvědomoval, že jako věčný Syn svého nebeského Otce *„dříve než se Abraham narodil, já jsem“* (J 8,58) a před svou smrtí prosí Otce, *„A nyní ty, Otče, oslav mne svou slávou, kterou jsem měl u tebe, dříve, než byl svět“* (J 17,5). Přijal vyznání svého učedníka Tomáše, který o něm prohlásil, *„Můj Pán a můj Bůh“* (J 20,28).

Základním záměrem celého Janova evangelia je, *„abyste věřili, že Ježíš je Kristus, Syn Boží, a abyste věřice měli život v jeho jménu“* (J 20,31). Již v samotném úvodu odhaluje tajemství, že Ježíš Kristus je vtělený Syn Boží. *„Na počátku bylo Slovo, to Slovo bylo u Boha, to Slovo byl Bůh... A Slovo se stalo tělem a přebývalo mezi námi. Spatřili jsme jeho slávu, slávu, jakou má od Otce jednorozený Syn, plný milosti a pravdy“* (J 1,1.14). Apoštol Pavel o Ježíši vyznává, že *„způsobem bytí byl roven Bohu“* (F 2,6) a že *„v něm je přece vtělena všechna plnost božství“* (Ko 2,9). Působil již při stvoření *„neboť v něm bylo stvořeno všechno na nebi i na zemi - svět viditelný i neviditelný; jak nebeské trůny, tak i panstva, vlády a mocnosti - a všechno je stvořeno skrze něho a pro něho“* (Ko 1,16; srov. J 1,3).

Syn Boží zůstal Bohem, ale ke svému božství přijal pravé lidství. Ježíšovo narození a dětství se nelišilo od žádného jiného člověka (Mt 2; L 2). Podle Mojžíšova zákona byl osmého dne obřezán a zasvěcen Pánu (L 2,21-22). Procházel fyzickým a psychickým vývojem jako ostatní lidé. *„A Ježíš prospíval na duchu i na těle a byl milý Bohu i lidem“* (L 2,52). Měl hlad (Mt 4,2), žízeň (Mt 25,35) a cítil fyzickou únavu (J 4,6).

Jak může být Ježíš Kristus plně Bůh a plně člověk, jednou osobou ve dvou přirozenostech, zůstává tajemstvím. Tvoří to však střed, podstatu, jádro základního křesťanského vyznání. Ježíš Kristus je pravý Bůh a pravý člověk. „Víme, že Syn Boží přišel a dal nám schopnost rozeznávat, abychom poznali, kdo je pravý Bůh. A jsme v tom pravém Bohu, protože jsme v jeho Synu Ježíši Kristu. On je ten pravý Bůh a věčný život“ (1 J 5,20). „Způsobem bytí byl roven Bohu, a přece na své rovnosti nelpěl, nýbrž sám sebe zmařil, vzal na sebe způsob služebníka, stal se jedním z lidí. A v podobě člověka se ponížil, v poslušnosti podstoupil i smrt, a to smrt na kříži. Proto ho Bůh vyvýšil nade vše a dal mu jméno nad každé jméno, aby se před jménem Ježíšovým sklonilo každé koleno - na nebi, na zemi i pod zemí - a k slávě Boha Otce každý jazyk aby vyznával: Ježíš Kristus jest Pán“ (Fp 2,6-11).

Ježíš Kristus je pravý Bůh - vtělený Bůh, Bůh v lidské podobě. Zřetelně to ukazuje Ježíšův rozhovor s jeho učedníky: „Kdybyste znali mne, znali byste i mého Otce. Nyní ho již znáte, neboť jste ho viděli.“ Filip mu řekl: "Pane, ukaž nám Otce, a víc nepotřebujeme!" Ježíš mu odpověděl: "Tak dlouho jsem s vámi, Filipe, a ty mě neznáš? Kdo vidí mne, vidí Otce. Jak tedy můžeš říkat: Ukaž nám Otce? Nevěříš, že já jsem v Otci a Otec je ve mně? Slova, která vám mluvím, nemluvím sám od sebe; Otec, který ve mně přebývá, činí své skutky. Věřte mi, že já jsem v Otci a Otec ve mně“ (J 14,7-11).

Ježíš Kristus je pravý člověk – dokonalý člověk stvořený k Božímu obrazu. Společně s Kristem v Duchu svatém jsme jako lidé obnovováni k původnímu Božímu obrazu. Apoštol Pavel vybízí věřící v Krista: „svlečte se sebe starého člověka i s jeho skutky a oblečte nového, který dochází pravého poznání, když se obnovuje podle obrazu svého Stvořitele. Potom už není Řek a Žid, obřezaný a neobřezaný, barbar, divoch, otrok a svobodný - ale všechno a ve všech Kristus. Jako vyvolení Boží, svatí a milovaní, oblečte milosrdný soucit, dobrotu, skromnost, pokoru a trpělivost. Snášejte se navzájem a odpouštějte si, má-li kdo něco proti druhému. Jako Pán odpustil vám, odpouštějte i vy. Především však mějte lásku, která všechno spojuje k dokonalosti“ (Ko 3,9-14). „Na odhalené tváři nás všech se zrcadlí slavná zář Páně, a tak jsme proměňováni k jeho obrazu ve stále větší slávě - to vše mocí Ducha Páně“ (2K 3,18).

Ježíš Kristus – počat z Ducha svatého, narodil se z panny Marie

Nejprve naslouchejme příběhu z Matoušova evangelia 1,18-25, který potvrzuje, že Ježíš byl počat z Ducha svatého a narodil se z panny Marie. „Narození Ježíšovo událo se takto: Jeho matka Maria byla zasnoubena Josefovi, ale dříve, než se sešli, shledalo se, že počala z Ducha svatého“ (v. 18).

Zasnoubení bylo předmanželskou smlouvou uzavřenou před svědky, které muži dalo zákonná práva a mohlo být zrušeno pouze v procesu rozvodového řízení. V tomto období nebyly dovoleny sexuální vztahy mezi partnery a dívka ještě neopustila svou vlastní rodinu, aby žila se svým mužem. Jestliže jeden z partnerů zemřel před svatbou, druhý byl „vdovcem“ či „vdovou“. K zasnoubení obvykle docházelo, když dívka bylo 12 či 13 let a jednalo se o

úmluvu mezi rodiči partnerů. K svatbě docházelo později. Rabínské texty hovoří o tom, že v Ježíšových dobách se muži ženili kolem 18. roku svého věku.

„Josef byl spravedlivý, a protože ji nechtěl veřejně zostudit, rozhodl se, že se s ní rozejde v tichosti“ (v. 19 podle Bible 21). Zákon dovoľoval soukromý rozvod před dvěma svědky (Nu 5,11-31). Ve snu se mu však zjevil anděl Páně, vysvětlil mu, že Marie otěhotněla z Ducha svatého, má ji přijmout a dítěti dát jméno Ježíš, „neboť on vysvobodí svůj lid z jeho hříchů“. Ježíš je řecká forma jména "Jozue", Jehošua – Hospodin je spasení, nebo Ješua, Hospodin spasí.

Verše 22-23 je vhodné chápat jako výklad evangelisty, který zde odkrývá svou roli učitele. Nejen vypráví příběh, ale také uvádí jeho výklad. „*To všechno se stalo, aby se splnilo, co řekl Hospodin ústy proroka*“ vyjadřuje postoj evangelisty Matouše a rané církve k Písmu jako k slovu pocházejícímu od Boha a prostředkovanému lidem skrze proroka.

„*Hle, panna počne a porodí syna a dají mu jméno Immanuel, to jest přeloženo 'Bůh s námi'*“. Slovo Iz 7,14 má svůj vlastní historický kontext a primární rovinu výkladu. Prorok zaslibuje králi Achazovi a domu Davidovu narození syna (snad Ezechiáše), během jehož dětství bude zničena země dvou králů, jichž se Achaz obával. Židé později v tomto oddíle nacházeli hlubší smysl (*sensus plenior*). Bylo to způsobeno jednak jménem Immanuel, které bylo dítěti dáno a kontextem okolních oddílů. Zaslíbený syn přinese očekávané království zaslíbeného zlatého věku spolu se soudem nad bezbožníky. Někdy ve 3. st. př. Kr. řečtí překladatelé Septuaginty přeložili hebrejské slovo *alma* označující mladou ženu řeckým slovem *παρθένος* „panna“ a ne *νεανίς* „mladá žena“ jak to později učinili židovští překladatelé Theodotion, Aquila a Symmachus. Mt citace je ve schodě s textem Septuaginty. „*Bůh s námi*“ (LXX Iz 8,8.10). Nejde o osobní jméno, ale o popisné jméno úkolu, jež osoba vykoná. V Ježíši je přítomen sám Bůh, který přináší lidem spasení.

Matouš pečlivě zaznamenává Josefovou poslušnost. „*Přijal svou manželku k sobě*“ znamená, že vstoupil do druhého stupně manželského procesu, což bylo zřejmě spojeno s druhým formálním obřadem, kdy přijal Marii do svého domu, aby s ním žila jako manželka. „*Ale nepoznal ji, dokud neporodila syna*“ (ČSP) znamená, že s ní neměl sexuální vztah dříve, než se narodil syn. Ježíš se narodil z panny. Josefova poslušnost v tom, že si vzal Marii za ženu a synu dal jméno Ježíš, ukazuje, že se jedná o adopci a tudíž Ježíš je z Davidova pokolení.

Ježíšovo početí z Ducha svatého a narození z panny (Mt 1,18-25; L 1,26-38) je svědectvím o Božím vtělení. Evangelista Jan tuto událost popisuje takto: „*Na počátku bylo Slovo, to Slovo bylo u Boha, to Slovo byl Bůh... A Slovo se stalo tělem a přebývalo mezi námi. Spatřili jsme jeho slávu, slávu, jakou má od Otce jednorozený Syn, plný milosti a pravdy*“ (J 1,1.14). Jedná se o lidský rozum nepostižitelné tajemství - Bůh se stal člověkem. V osobě Ježíše Krista je spojeno plné božství a plné lidství. Ježíšův původ byl u Boha, ale narození z panny hovoří o jeho příchodu jako nového stvoření, když Bůh tvoří nově obraz Boží v člověku. Ježíš existoval ve vztahu s Bohem Otce od věčnosti. Byl Božím vlastním Synem, který se stal Immanuel, Bůh s námi: Stvořitel se stal stvořením; Slovo se stalo tělem; Soudce se stal tím, kdo je souzen, aby tak smířil lidstvo se sebou samým.

Ježíš Kristus – zaslíbený Mesiáš Izraele

Mesiáš (z hebrejského Mašiach tj. Pomazaný), Kristus (z řeckého Christos) je ve Starém zákoně Bohem zaslíbený Zachránce, Spasitel Izraele i celého lidstva. V něm se naplnila zaslíbení daná již prvním lidem po pádu, že ten, který se narodí z ženy, rozdrtí původce všeho zlého (Gn 3,15). V něm se naplnilo zaslíbení dané praotci Izraele, Abrahamovi. „*V tobě dojdou požehnání veškeré čeledi země*“ (Gn 12,3b). Je z rodu krále Davida, kterému Bůh slíbil slavného potomka. „*Ten vybuduje dům pro mé jméno a já upevním jeho královský trůn navěky. Já mu budu Otcem a on mi bude synem*“ (2S 7,13-14a).

Naděje starozákonních proroků se upínají k Bohem pomazanému králi, který bude vládnout věčně v pokoji a spravedlnosti. „*Neboť se nám narodí dítě, bude nám dán syn, na jehož rameni spočine vláda a bude mu dáno jméno: 'Divuplný rádce, Božský bohatýr, Otec věčnosti, Vládce pokoje.' Jeho vladařství se rozšíří a pokoj bez konce spočine na trůně Davidově a na jeho království. Upevní a podepře je právem a spravedlností od toho času až navěky. Horlivost Hospodina zástupů to učiní*“ (Iz 9,5-6). „*I vzejde proutek z pařezu Jišajova a výhonek z jeho kořenů vydá ovoce. Na něm spočine duch Hospodinův: duch moudrosti a rozumnosti, duch rady a bohatýrské síly, duch poznání a bázně Hospodinovy. Bázní Hospodinovou bude prodchnut. Nebude soudit podle toho, co vidí oči, nebude rozhodovat podle toho, co slyší uši, nýbrž bude soudit nuzné spravedlivě, o pokorných v zemi bude rozhodovat podle práva. Žezlem svých úst bude bít zemi, dechem svých rtů usmrtí svévolníka. Jeho bedra budou opásána spravedlností a jeho boky přepásá věrnost*“ (Iz 11,1-5).

Ježíš je zaslíbený Mesiáš Izraele. V příbězích z dětství v Lukášově evangeliu anděl popisuje Syna narozeného Marii v pojmech starozákonních zaslíbení: „*Ten bude veliký a bude nazván synem Nejvyššího a Pán Bůh mu dá trůn jeho otce Davida. Na věky bude kralovat na rodem Jákobovým a jeho království nebude konce*“ (L 1,32-33). Mariin chvalozpěv vyvyšuje Boha slovy: „*Ujal se svého služebníka Izraele, pamětliv svého milosrdenství, jež slíbil našim otcům, Abrahamovi a jeho potomkům na věky*“ (L 1,54-55). Při Ježíšově narození oznamuje anděl: „*Hle, zvěstuji vám velikou radost pro všechny lidi. Dnes se vám ve městě Davidově narodil Spasitel - váš Mesiáš a Pán*“ (L 2,11, Bible 21).

Sám Ježíš dobře věděl o tom, že je Mesiášem, v němž se naplní Boží zaslíbení. Během své služby prohlásil, že Abraham toužil spatřit jeho den (J 8,58) a Mojžíš psal o něm (J 5,46). Mluvil o sobě jako o světle světa, chrámu, maně z nebes, živé vodě a pravém vinném kmeni. Když Petr jako mluvčí apoštolů odpovídá na Ježíšovu otázku, za koho jej jako jeho učedníci pokládají, „*Ty jsi Mesiáš, Syn Boha živého*“ (Mt 16,16), Ježíš mu odpovídá: „*Blaze tobě, Šimone Jonášův, protože ti to nezjevilo tělo a krev, ale můj Otec v nebesích*“ (Mt 16,17). Během svého pozemského působení Ježíš nechtěl, aby jeho učedníci o něm veřejně mluvili jako o Mesiáši, protože v tehdejší době byl Mesiáš falešně chápán předně jako politická postava, která Izrael osvobodí z nadvlády římské moci. Když však byl před svým odsouzením židovskou radou dotázán velebně, „*Jsi Mesiáš, Syn Požehnaného?*“ Ježíš řekl: „*Já jsem*“ (Mk 14,61-62). Před římským prokurátorem Pilátem je pak obžalován za to, že se prohlašoval za Mesiáše, krále Izraele, a z tohoto důvodu byl také odsouzen (L 23,2; Mk 15,26). Po svém vzkříšení rozmlouvá s dvěma muži na cestě do Emaus, „*Potom začal od Mojžíše a všech proroků a vykládal jim to, co se na něho vztahovalo ve všech částech Písma*“ (L 24,27). Svým

učedníkům říkal, „že se musí naplnit všechno, co je o mně psáno v zákoně Mojžíšově, v Prorocích a Žalmech“ (L 24,44). Ačkoli křesťané uznávají, že Starý a Nový zákon tvoří jednu Bibli, Ježíš jako zaslíbený Mesiáš Izraele je klíčem, který je drží pohromadě a jeho vyučování jim dává pravý smysl a význam.

Také apoštol Pavel chápe Ježíše jako naplnění starozákonních zaslíbení. Vyučuje, že zaslíbení daná Abrahamovi, která přináší požehnání skrze jeho potomky všem národům, jsou nyní naplněna v Kristu. „*Iste-li Kristovi, jste potomstvo Abrahamovo a dědicové toho, co Bůh zaslíbil*“ (Ga 3,29). Pavel o něm mluví jako o tom, „*kteřý tělem pocházel z rodu Davidova*“ (Ř 1,3). „*Ke všem zaslíbením Božím, kolik jich jen jest, bylo v něm řečeno 'Ano'*“ (2K 1,20).

V synoptických evangeliích (Mt, Mk a L) Ježíš sám sebe označuje za Syna člověka a tímto titulem upřesňuje svou mesiášskou důstojnost a roli. Ve Starém zákoně tento výraz není používán jen jako pouhé označení člověka (např. označení proroka Ezechiele asi na 90 místech, např. Ez 2,1.3.6.8), ale Ježíš ukazuje předně k Synu člověka, jehož příchod předpovídá prorok Daniel: „*Viděl jsem v nočním vidění, hle, s nebeskými oblaky přicházel jakoby Syn člověka; došel až k Věkovitému, přivedli ho k němu. A byla mu dána vladařská moc, sláva a království, aby ho uctívali všichni lidé různých národností a jazyků. Jeho vladařská moc je věčná, která nepomine, a jeho království nebude zničeno*“ (Da 7,13-14).

Ježíš však je nejen apokalyptický Syn člověka, sedící po pravici Všemohoucího (Mk 14,62), který přijde v slávě svého Otce se svatými anděly (Mk 8,38), aby vykonal poslední soud nad bezbožnými a zachránil spravedlivé a věčně s nimi kraloval v království (Mt 25,31-46). Když učedníci rozpoznali Ježíše jako Mesiáše, začíná je vyučovat, že Mesiáš jako Syn člověka „*Syn člověka musí mnoho trpět, být zavržen od starších, velekněží a zákoníků, být zabit a po třech dnech vstát*“ (Mk 8,31). Mocný Syn člověka, přišel na tuto zem v ponížení jako Služebník, a jeho služba vyvrcholí tím, že za záchranu a spasení lidí vydá život. „*Syn člověka nepřišel, aby si dal sloužit, ale aby sloužil a dal svůj život jako výkupné za mnohé*“ (Mk 10,45). Ježíš je Služebníkem Hospodinovým, kterého oslavuje prorok Izaiáše ve svých písních Služebníka (Iz 42,1-9; Iz 49,1-6; Iz 52,13 – 53,12). Bůh mu svěřil slavné poslání. „*Já Hospodin jsem tě povolal ve spravedlnosti a uchopil tě za ruku; budu tě opatrovat, dám tě za smlouvu lidu a za světlo pronárodům, abys otvíral slepé oči, abys vyváděl vězně ze žaláře, z věznic ty, kdo sedí v temnotě... on byl proklán pro naši nevěrnost, zmučen pro naši nepravost. Trestání snášel pro náš pokoj, jeho jizvami jsme uzdraveni. Všichni jsme bloudili jako ovce, každý z nás se dal svou cestou, jej však Hospodin postihl pro nepravost nás všech.* (Iz 42,6-7; Iz 53,5-6). Myšlenka sloužícího, trpícího a umírajícího Syna člověka, Mesiáše byla v tehdejšímu judaismu nemyslitelná. Ježíš však vědomě spojil postavu Mesiáše, Syna člověka a Služebníka Hospodinova, aby jedinečným způsobem odhalil tajemství své osoby a svého poslání. Jemu patří sláva i čest na věky věků. Amen.

Život Ježíše Krista a jeho ukřižování

Křesťanské poselství je ve své podstatě vyhlášením Božích spásných činů v dějinách, když přišel do našeho světa osobně v Ježíši Kristu. Ježíš si zvolil životní styl člověka bez jakéhokoliv finančního zabezpečení. Spolu se svými učedníky žil z darů a pohostinnosti těch,

kdo jeho službu podporovali. Učil je ve všech hmotných potřebách spoléhat na Boha. Svobodný, bez stálého bydliště a materiálních závazků mohl volně putovat po Palestině, kázat zástupům, vyučovat své učedníky a uzdravovat nemocné.

Synoptická evangelia vydávají jednoznačné svědectví o tom, že v centru Ježíšova kázání a vyučování bylo poselství o Božím království. Evangelista Marek zahajuje svou zprávu o Ježíšově veřejné činnosti oznámením, že kázal Boží evangelium slovy: „*Naplnil se čas a přiblížilo se království Boží. Čiňte pokání a věřte evangeliu*“ (Mk 1,15). Naplnila se zaslíbení starozákonních proroků a s Ježíšovým veřejným působením začíná nové období dějin spásy. Eschatologické království Boží se přiblížilo tak, že se již stává skutečností. Nastal čas cele se obrátit k Bohu a žít z moci Božího království. „Království“ znamená mocnou spasitelnou Boží aktivitu ve prospěch jeho lidu. Teprve v druhé řadě může „království“ znamenat i oblast, kde je tato vláda vykonávána. V Ježíšově osobě je přítomná Boží spasitelná moc a skrze jeho dílo působí Boží království. Ježíš má Ducha Božího v plné míře, takže v něm a skrze něho jedná sám Bůh.

Ježíšovo uzdravování, křížení mrtvých a zvěstování evangelia chudým jsou znamením zahájení mesiášské doby spasení, příchodu Božího království. Dohromady je v evangeliích zaznamenáno přes 20 příběhů o uzdravení jednotlivců nebo malých skupinek. Boží království přináší zdraví, odpuštění, nový život všem potřebným, kteří v Ježíši složili svou naději.

Ježíš měl pravou lidskou přirozenost, byl poddán Božím zákonům (Ga 4,5) a byl nám podoben ve všem kromě hříchu (Žd 2,17; 7,26-28). Ježíš je světlo světa, který vždy žil ve věrné poslušnosti svého Otce. Petr potvrzuje o Ježíši: „*Vždyť i Kristus dal svůj život jednou provždy za hříchy, spravedlivý za nespravedlivé, aby nás přivedl k Bohu*“ (1P 3,18). Jan činí stejné spojení: „*A víte, že Syn Boží se zjevil, aby hříchy sňal, a v něm žádný hřích není*“ (1J 3,5). Tak činí i Pavel: „*Toho, který nepoznal hřích, kvůli nám ztotožnil s hříchem, abychom v něm dosáhli Boží spravedlnosti*“ (2K 5,21). List Židům mluví o Ježíšově bezhříšnosti jako jeho nejvyšší kvalifikaci ke službě jako náš velekněz. „*Nemáme přece velekněze, který není schopen mít soucit s našimi slabostmi; vždyť na sobě zakusil všechna pokušení jako my, ale nedopustil se hříchu*“ (Žd 4,15). Ježíš „*přinesl sebe sama jako neposkrvněnou oběť Bohu*“ (Žd 9,14). „*To je ten velekněz, jakého jsme potřebovali: svatý, nevinný, neposkrvněný, oddělený od hříšníků a vyvýšený nad nebesa, který nemusí jako dřívější veleknězi denně přinášet oběti napřed za vlastní hříchy a pak teprve za hříchy lidu. Ježíš to učinil jednou provždy, když obětoval sebe sama*“ (Žd 7,26-27). Ježíš žil bezhříšný život. Jak sám řekl: „*stále dělám, co se líbí [Otc]*“. Byl dokonale kvalifikován nás spasit.

Ježíš byl ukřižován za vlády Pontského Piláta. Jednalo se o reálnou historickou událost, umístěnou v prostoru a čase, k čemuž odkazuje narážka na Pontského Piláta, který sloužil jako vladař římské provincie Judea během panování císaře Tiberia (L 3,1). Ježíš sám sebe ztotožnil s Božím služebníkem a věděl, že tato role sebou nese utrpení. Měl být trpícím služebníkem, ukřižovaným Mesiášem (srov. např. Mt 16,21; 20,19; 26,2). Proces proti Ježíšovi před židovskou radou je zinscenován tak, aby byl nad obžalovaným i za cenu křivého svědectví vynesena trest smrti. Ježíš nevyužívá práva obhajoby. Na naléhání velekněze však

vydává svědectví o své pravé identitě Mesiáše, Syna Božího, Syna člověka. Autorita, jíž si přisvojuje, je považována za rouhání hodné smrti, je ponižován, bit a posmíván. V soudním procesu před římským vladařem Pilátem jsou žalobci proti Ježíšovi velekněží a starší, kteří zmanipulovali zástupy, aby žádaly pro Ježíše trest smrti ukřižováním. Přestože Ježíš na politicky formulované obvinění, zda je králem Židů odpovídá kladně, nabízí Pilát Ježíšovo propuštění výměnou za pověstného vězně Barabáše. Zmanipulovaný lid však tuto nabídku odmítá a je ochoten přijmout odpovědnost za Ježíšovu smrt. Proces proti Ježíšovi lze právně označit za justiční zločin, nábožensky se jedná o odsouzení židovského Mesiáše.

Vedoucí představitelé židovstva jsou rozhodnutí připravit Ježíše o život pro jeho neslýchanou autoritu, s níž vystupuje a kterou považují za rouhání. Ježíšův výrok, v němž při výslechu před radou potvrdil svou mesiášskou autoritu, přijímají jako nezvratné potvrzení, že je hoden smrti. Představitelé židovstva odsuzují toho, který bude jednou soudit je i všechny lidi. Obviňují Ježíše z rouhání a sami se rouhají Mesiáši, Synu Božímu a Synu člověka. Obviňují jej, že chce zničit chrám a ve třech dnech vybudovat nový a sami pomáhají naplnit proroctví o tom, který je více než chrám (Mt 12,6).

Před římským vladařem Pilátem, který má právo vynést trest smrti (srov. J 19,10), formulují svá obvinění politicky a podaří se jim přimět zástupy, aby si na Pilátovi vynutily Ježíšovo odsouzení ke smrti ukřižováním. Budoucí soudce všech lidí je postaven před „soudnou stolicí“ římského vladaře a odsouzen k smrti. Pilát je obrazem politického představitele, který navzdory svému mocenskému postavení je v konkrétních okolnostech bezmocný, pokud si chce zachovat svou moc. Vydáním Ježíše na smrt však není zničeno jeho dílo, protože Ježíšovým odsouzením a smrtí je naplněna vůle nebeského Otce i Ježíšovo poslání. „*Nad hlavu mu dali nápis o provinění: 'To je Ježíš, král Židů'*“ (Mt 27,37). Ježíš umírá jako židovský Mesiáš.

Ježíšova smrt je obětí smíření za naše hříchy

Velká náboženství světa se zaměřují předně na život a vyučování jejich zakladatele nebo vůdce. Aniž by opomíjelo Ježíšovo vyučování a službu, křesťanství jednoznačně připisuje hlavní důležitost Ježíšově utrpení a smrti. Ústřední důležitost Kristova utrpení pro Pavla je evidentní v jeho vyjádření církvi v Korintu: „*Rozhodl jsem se totiž, že mezi vámi nebudu znát nic než Ježíše Krista, a to Krista ukřižovaného*“ (1K 2,2).

Nejprve si připomeňme Ježíšovo vlastní svědectví, jímž ve druhé části své služby se Ježíš výslovně vyjadřoval o povaze a záměru své smrti. Ježíš byl přesvědčen, že jeho život a smrt je naplněním starozákonních proroctví a zvláště proroctví o utrpení Božího služebníka v Iz 53. Jeho časté odkazy na to, že bude muset trpět, jasně ukazují, že viděl svoji smrt jako hlavní důvod toho, proč přišel. Při poslední večeři řekl: „*Pravím vám, že se na mně musí naplnit to, co je psáno: 'Byl započten mezi zločince.' Neboť to, co se na mne vztahuje, dochází svého cíle*“ (L 22,37). Ježíš viděl svou smrt jako výkupné. „*Vždyť ani Syn člověka nepřišel, aby si dal sloužit, ale aby sloužil a dal svůj život jako výkupné za mnohé*“ (Mk 10,45). Kristus viděl sám sebe jako náhradu. Zvláště to vidíme v Janově evangeliu. Ježíš řekl, „*Nikdo nemá větší*

lásku než ten, kdo položí život za své přátele“ (J 15,13). Všechna čtyři evangelia různými způsoby prezentují Ježíšovo ukřižování v Jeruzalémě jako ohnisko evangelijního příběhu. Ježíš se narodil proto, aby zemřel. Ježíš své ukřižování zvolil jako své božské povolání (J 10,18). Ve svých zprávách o Ježíšově službě pisatelé evangelií zdůrazňují centralnost kříže a učení apoštolů činí totéž.

Apoštol Pavel často mluví o Kristově smrti jako o zástupné oběti za hříchy. Srdcem jeho raného křesťanského vyznání je to, že „*Kristus zemřel za naše hříchy*“ (1 K 15,3).

1/ Kristus zemřel jako zástupná oběť za hřích na našem místě. „*Jako oběť za hřích poslal svého vlastního Syna v těle, jako má hříšný člověk, aby na lidském těle odsoudil hřích*“ (Ř 8,3).

2/ Kristova oběť opatřuje svobodu od zotročujících závislostí. Kdo v Kristu právně zemřeli, byli osvobozeni od hříchu, „*aby tělo ovládané hříchem bylo zbaveno moci a my už hříchu neotročili*“ (Ř 6,6).

3/ Kristova oběť opatřuje smíření. Kříž opatřuje spravedlivý důvod, na jehož základě je uchláčen Boží hněv a je obnoveno společenství. Kříž opatřil usmíření Božího hněvu a obnovu společenství s Bohem. „*Jeho[Krista] ustanovil Bůh, aby svou vlastní smrtí se stal smírnou obětí pro ty, kdo věří*“ (Ř 3,25). Pavlova idea Kristovy smrti jako smířící oběti (ἱλαστήριον) neznamena, že pouze přikrývá hřích a očisťuje od jeho zkaženosti, ale že oběť také usmíruje Boha, který nenávidí hřích a radikálně se proti němu staví. Kristova smrt přináší konec nepřátelství a odcizení, které existuje mezi Bohem a lidstvem. Naše nepřátelství vůči Bohu je odstraněno. Důraz Písma je obvykle na tom, že jsme smířeni s Bohem, protože on je aktivní a smíruje nás se sebou samým. V Žd 9,6-15 je Kristovo dílo připodobněno ke starozákonnímu Dnu smíření. Kristus je popsán jako velekněz, který vstoupil do svatyně svatých, aby přinesl oběť. Ježíš však „*jednou provždy dal svou vlastní krev, a tak nám získal věčné vykoupení*“ (v. 12). Kristova oběť je jednou provždy za smíření za hříchy všeho lidstva (v. 28). Apoštol Petr, který měl na mysli Iz 53,5-6.12, napsal: „*On, na svém těle vzal naše hříchy' na kříž, abychom zemřeli hříchům a byli živi spravedlností*“ (1P 2,24). „*Vždyť i Kristus dal svůj život jednou provždy za hříchy, spravedlivý za nespravedlivé, aby nás přivedl k Bohu*“ (1P 3,18). Společná myšlenka všech novozákonních oddílů o Ježíšově smrti je, že Ježíš nesl naše hříchy – byly na něj položeny nebo přeneseny z nás. Protože se stal obětí za hřích, my jsme přestali být hříšníky. Neklamně je zde obsažena myšlenka náhrady. Svědčí o tom i často používané předložky, které označují vztah mezi Kristovým dílem a námi. Předložka ἀντὶ znamená „místo někoho nebo něčeho“ nebo „ve prospěch někoho“. Předložka ὑπὲρ s genitivem znamená „ve prospěch“, „místo“, „kvůli“.

Kdo přijal skrze víru v Kristově oběti na kříži smíření s Bohem, tomu byla svěřena služba smíření. „*Kdo je v Kristu, je nové stvoření. Co je staré, pominulo, hle, je tu nové! To všecko je z Boha, který nás smířil sám se sebou skrze Krista a pověřil nás, abychom sloužili tomuto smíření. Neboť v Kristu Bůh usmířil svět se sebou. Nepočítá lidem jejich provinění a nám*

uložil zvěstovat toto smíření. Jsme tedy posly Kristovými, Bůh vám domlouvá našimi ústy; na místě Kristově vás prosíme: dejte se smířit s Bohem!“ (2K 5,17-20).

Podstatou evangelia, z něhož žijeme a jehož jsme posly, je, že Ježíš Kristus, jako náš reprezentant a zástupce, na kříži prolil svou krev jako dokonalou, plně dostačující oběť za naše hříchy. Jeho smířčí smrt a vítězné vzkříšení tvoří jediný základ pro spasení.

Ježíšovo vzkříšení a nanebevzetí

I/ Existence křesťanské církve je nevysvětlitelná mimo realitu vzkříšení Ježíše z mrtvých

Nic jiného nemůže vysvětlit proměnu učedníků a jejich poselství o vítězství nad hříchem a smrtí, kterou nacházíme v Ježíši Kristu. Vzkříšení bylo božským obhájením Ježíšovy osoby a díla jako Božího Mesiáše. Rozsudek lidského soudu byl překonán vyšší autoritou. Jak píše Pavel, Ježíš *„Duchem svatým byl ve svém zmrtvýchvstání uveden do moci Božího Syna“* svým vzkříšením z mrtvých (Ř 1,4; srov. Sk 17,31). Význam Kristova vzkříšení nemůže být omezen pouze na jeho vlastní zkušenost ospravedlnění a vítězství. Protože jsme s ním spojeni jako s naším reprezentantem, jeho vzkříšení nás zahrnuje. Pavel mluví o Kristově vzkříšení jako *„prvotina těch, kdo zemřeli“* (1 K 15,20, ČSP). Byl *„prvorozený z mrtvých - takže je to on, jenž má prvenství ve všem“* (Ko 1,18; srov. Zj 1,5). Vzkříšení z mrtvých, událost konce tohoto světa se vlomila doprostřed přítomného věku a Ježíš Kristus je první z těch, kteří budou následovat (Sk 26,13). Z tohoto důvodu je Ježíšovo vzkříšení naší velkou nadějí (1 Pt 1,3-4). Jeho vzkříšení je však též významné pro přítomnost. Ve spojení s Kristem jsme již nyní povstali a byli jsme uvedeni s ním na nebeský trůn (Ef 2,6). Jeho spravedlnost před Bohem je nyní naše – je nám počítána nebo připočtena pro naše spojení s Kristem (Fp 3,9). Již nyní jsme účastníky jeho nového a vzkříšeného života (Ř 6,4; Ef 2,5; 1 J 5,12) osvobození od našeho zotročení hříchem (Ř 6,6-7). A Duchem svatým jsme již nyní okusili *„moc budoucího věku“* (Žd 6,5). Moc démonského světa byla zlomena Ježíšovým vítězstvím (Ko 2,15). Stojí jako Pán všeho. Kristovo slavné vzkříšení inaugurovalo tento nový věk a my nyní žijeme v mezidobí, kdy zakoušíme něco z jeho moci, zatímco stále očekáváme její naplnění při Kristově návratu. Tato „již“ a „ještě ne“ existence znamená, že *„jsme spaseni v naději“* (Ř 8,24).

II/ Bez vzkříšení není žádné „evangelium“

„Jestliže Kristus nebyl vzkříšen, pak je naše zvěst klamná, a klamná je i vaše víra“ (1 K 15,14). Ale Kristus byl vzkříšen! Písma ohlašovala, že Mesiáš bude trpět a pak vejde do slávy (L 24,16). *„Křesťanství stojí a padá s realitou povstání Ježíše z mrtvých způsobeným Bohem.“*

Zjevená významnost Kristova vzkříšení

1/ Kristova zjevování dávala najevo jeho oslavenou existenci a tak *potvrdila Ježíšovy dřívější nároky na autoritu jeho osoby.* 2/ Kristovo vzkříšení *potvrzuje, že Otec přijal jeho smířčí oběť a její zaopatření.* 3/ Kristovo vzkříšení *potvrzuje, že hříšníci skrze víru v Krista se mohou nyní těšit pokojem přítomného ospravedlnění* (Ř 4,25). 4/ Vzkříšení Mesiáše *ujišťuje věřící*

eschatologickým ospravedlněním. 5/ Písmo výslovně neprohlašuje, že Kristus vstal pro vykoupení a smíření hříšníků, ale tato opatření by nebyla dostupná, kdyby Ježíšův příběh skončil na kříži. 6/ Vzkříšený Kristus se stává posledním Adamem, novou hlavou lidské rasy. 7/ Kristovo vzkříšení má také ten význam, že Ježíš Kristus je Pán nade vším. 8/ Kristovo vzkříšení ujišťuje, že nastane vzkříšení všech. 9/ Kristovo vzkříšení má ten význam, že on bude konečným Soudcem všech. 10/ Kristovo vzkříšení ujišťuje o pokračující přítomnosti Páně v církvi.

III/ Obhájení Ježíše neskončilo vzkříšením z hrobu. Byl vyvýšen na místo nejvyšší slávy po pravici Otce (Sk 2,33).

Poté, co se zjevovál svým učedníkům při různých příležitostech po dobu 40 dní, Ježíš byl viditelně vzat od svých učedníků v oblaku (Sk 1,9) – symbolu božské přítomnosti – jako v dramatickém zobrazení jeho nového postavení a nového domova. Ježíš odešel do nebes, aby zaujal své místo po pravici Otce (Ko 3,1; Ef 1,20; Žd 1,3; 8,1-2; 10,12; 12,2; Zj 3,21). Počínaje Petrem v jeho kázání v den letnic, první křesťané nacházeli v Davidových slovech v Ž 110,3 popis Ježíšova údělu: „Výrok Hospodinův mému pánu: "Zasedni po mé pravici, já ti položím tvé nepřátele za podnoží k nohám." Tento žalm se stal nejčastěji citovaným starozákonním oddílem v Novém zákoně.

IV/ Ježíšovo vystoupení na pravici Otce je významné z několika důvodů.

1/ Ježíš má podíl na královské vládě svého Otce jako Pán nebes a země

„Sílu svého mocného působení prokázal přece na Kristu: Vzkřísil ho z mrtvých a posadil po své pravici v nebesích, vysoko nad všechny vlády, mocnosti, síly i panstva, nad všechna jména, která jsou vzývána, jak v tomto věku, tak i v budoucím. Všechno podrobil pod jeho nohy“ (Ef 1,20-22). Ježíš byl vyvýšen na nejvyšší místo a bylo mu dáno jméno nad každé jméno – je Pán (Fp 2,9-11; srov. Iz 45,23). Jako Beránek na trůnu je hoden všeho uctívání (Zj 5,11-14) a byl ustanoven jako soudce všech (Mt 25,31; Sk 17,31; Ř 2,16; 2 K 5,10).

2/ Nanebevzetí Ježíše vede k seslání Ducha svatého

Petr o tom říká v den letnic: „Byl vyvýšen na pravici Boží a přijal Ducha svatého, kterého Otec slíbil; nyní jej seslal na nás, jak to vidíte a slyšíte“ (Sk 2,33). Ježíš odešel, ale neopustil své učedníky. Je s nimi přítomen skrze Ducha, kterého posílá od Otce (J 15,26; 16,7).

3/ Ježíšovo vystoupení na pravici Otce ukazuje na jeho roli našeho velekněze.

V kontrastu s kněžími staré smlouvy, kteří obětovali stejné oběti v chrámu každý den, Ježíš, jako náš velekněz obětoval jednu oběť pro všechny časy a posadil se na pravici Boží (Žd 10,11-12; 1,3). Naplnil svůj úkol; jeho pozemské dílo bylo vykonáno, neboť obětoval oběť věčné účinnosti. Žije věčně, aby byl naším ustavičným přímělníkem u Otce, který vykonává stálou kněžskou roli (Žd 7,23-25; 1 J 2,1).

VI/ Zjevená významnost Kristova nanebevzetí

- 1/ Nanebevzetí označilo konec Kristových zjevování v těle (do jeho druhého příchodu).
- 2/ Kristovo nanebevzetí inaugurovalo jeho nebeskou službu jako Krále a Pána vesmíru.
- 3/ Kristovo nanebevzetí vyjasnilo význam jeho přítomné vlády na zemi. Vyslovalo konečné

Ne nadějím učedníků na ekonomické a politické mesiášské království během přítomného věku.

Věříme ve vzkříšení ukřižovaného těla našeho Pána, v jeho nanebevstoupení a jeho přítomný život pro nás jako Pán všech, Velekněz a Přimluvce. Tělesně vstoupil na nebesa a sedí po pravici Boha Otce, kde se přimlouvá za své vlastní jako jediný prostředník mezi Bohem a člověkem.

Osoba Ducha svatého

I/ Důležitost učení o Duchu svatém a obtíže v pochopení osoby Ducha svatého

Učení o Duchu svatém je pro křesťany speciálně významné, protože Kristova církev se zrodila o letnicích v Jeruzalémě (Sk 2) skrze mocné seslání a působení Ducha svatého a vše, co se v církvi a v životech všech věřících v Krista děje, je dílem Ducha svatého. Dílo Boha Otce bylo nejzřetelnější ve starozákonním období, dílo Syna v období, jež popisují evangelia až do Kristova nanebevzetí. Duch svatý nejzřetelněji působí od doby letnic tj. od období popisovaného v knize Skutků a v epištolách a v následujícím období církevních dějin. Máme-li být dnes ve spojení s Bohem, pak musíme prožívat působení božské Trojice skrze Ducha svatého.

I když osoba Ducha svatého je mimořádně důležitá, je také obtížná k pochopení. Učení o Duchu svatém je méně obsažné než většina jiných učení. Jedním z důvodů pro to je, že máme v Bibli méně výslovného zjevení týkajícího se Ducha svatého, než nacházíme o Otci, nebo o Synu. Možná je to částečně způsobeno skutečností, že velký díl služby Ducha svatého je vyhlašovat a oslavovat Syna. „*On mě oslaví, neboť vám bude zvěstovat, co přijme ode mne*“ (J 16,14). V Bibli nemáme nikde soustavnějších pojednání týkajících se Ducha svatého. Prakticky jediným rozsáhlejším oddílem je Ježíšova rozprava v J 14-16 (J 14,15-17.26; 15,26-27;16,7-15). Většinou je zmíněn Duch svatý ve spojení s jinými tématy. Dalším problémem je nedostatek konkrétních představ a symbolů. Bůh Otec je dobře srozumitelný, protože představa Otce je známá každému. Syna není těžké si představit, protože se zjevil v lidské podobě a byly podávány zprávy o tom, co činil a učil. Ale Duch svatý je nehmotný, neviditelný a je těžké si jej představit. Biblickými obrazy Ducha svatého je dech života (Gn 2,7), vítr (J 3,7; Sk 2,2), oheň (Sk 2,3), olej pomazání (Iz 61,1), holubice (Mk 1,10), ale žádný není tak sjednocující představou jako je Otec nebo Syn.

Dále vzniká problém z toho, co Písmo zjevuje o povaze služby Ducha svatého ve vztahu ke službě Otce a Syna. Posláním Ducha je sloužit Otci a Synu, vykonávat jejich vůli (jež je samozřejmě také jeho vůlí). Syn je funkčně podřízen Otci (J 4,34; 5,30). Tato funkční podřízenost Synova vůči Otci a Ducha Otci a Synu (J 15,26; 16,7) nás nesmí vést k závěru, že zde není rovnocennost v božské podstatě a nejvyšší důstojnosti. Bylo jen ke škodě církve, když důraz na dílo Ducha svatého byl v jejích dějinách po staletí opomíjen. Díky probuzeneckému hnutí v 19. století s jeho důrazem na obrácení, znovuzrození z Ducha svatého a na posvěcení nesením ovoce Ducha svatého a za významného přispění letničního a charismatického hnutí ve 20. století důrazem na dary a zázračné působení Ducha, se osobě a

dílu Ducha svatého věnuje celosvětově v církvi Kristově více pozornosti, což vede k obnovení duchovního života a novému oživení misijního poslání církve.

II/ Osoba Ducha svatého

Duch svatý je specifická osoba Trojice, která má božskou přirozenost a vlastnosti. Duch svatý není neosobní silou, ale má osobní charakteristiky, které odkazují k jeho osobnosti. Nový zákon zřetelně hovoří o třech základních elementech osobnosti Ducha svatého, o jeho myšlení, vůli a emocích. O myšlení a znalostech Ducha svědčí sám Ježíš, když říká svým učedníkům, že Duch „*vás naučí všemu a připomene vám všechno, co jsem vám řekl*“ (J 14,26). Vůle Ducha je dosvědčena apoštolem Pavlem, když mluví o tom, že rozmanité duchovní dary „*působí jeden a týž Duch, který uděluje každému zvláštní dar, jak sám chce*“ (1 K 12,11). Duch má též emoce, jak je zřejmé z Pavlova varování, „*A nezarmucujte svatého Ducha Božího, jehož pečeť nesete pro den vykoupení*“ (Ef 4,30). Duch svatý se též angažuje v morálních akcích a službách, jež mohou být konány pouze osobami. Mezi těmito aktivitami je vyučování, mluvení, přímluvy, rozkazy, vydávání svědectví, vedení a zjevování. „*Tak také Duch přichází na pomoc naší slabosti. Vždyť ani nevíme, jak a za co se modlit, ale sám Duch se za nás přimlouvá nevyslovitelným lkáním*“ (Ř 8,26). „*On přijde a ukáže světu, v čem je hřích, spravedlnost a soud*“ (J 16,8). Všechny předchozí úvahy vedou k jednoznačnému závěru, že Duch svatý je osoba, ne síla nebo energie a tato osoba je Bůh, právě tak plně a stejným způsobem jako Otec a Syn.

Duch svatý je spolu s Otcem a Synem jediným Bohem. Duchu svatému náleží stejná čest a respekt, které vzdáváme Otcovi a Synu. Je vhodné jej uctívat, jako uctíváme je. Nemá být považován jako v nějakém smyslu nižší ve své podstatě, ačkoliv jeho role může být někdy podřízená vůči nim. Jeho dílo je výrazem a vykonáním toho, co tři z nich společně plánují. Není žádného napětí mezi jejich osobami a aktivitami. V řadě novozákonních textů jsou společně uvedeny božské osoby Otce, Syna a Ducha svatého na stejné rovině důstojnosti. Nejznámější texty jsou křestní formule v Mt 28,19, „*křtěte ve jméno Otce i Syna i Ducha svatého*“ a apoštolské požehnání v 2 K 13,13, „*Milost našeho Pána Ježíše Krista a láska Boží a přítomnost Ducha svatého se všemi vámi.*“ Juda věřící vyzývá, „*Ale vy, milovaní, budujte svůj život na přesvaté víře, modlete se v Duchu svatém, uchovejte se v lásce Boží a očekávejte milosrdenství našeho Pána Ježíše Krista k věčnému životu*“ (Ju 1,20-21). Petr zvěstuje o letnicích o Kristu: „*Byl vyvýšen na pravici Boží a přijal Ducha svatého, kterého Otec slíbil; nyní jej seslal na nás, jak to vidíte a slyšíte... Obráťte se a každý z vás ať přijme křest ve jménu Ježíše Krista na odpuštění svých hříchů, a dostanete dar Ducha svatého*“ (Sk 2,33.38). Při křtu Ježíše byly přítomny všechny tři osoby Trojice. „*Když byl Ježíš pokřtěn, hned vystoupil z vody, a hle, otevřela se nebesa a spatřil Ducha Božího, jak sestupuje jako holubice a přichází na něho. A z nebe promluvil hlas: 'Toto je můj milovaný Syn, jehož jsem si vyvolil'*“ (Mt 3,16-17).

Bůh není daleko od nás. Duch svatý je osobností, s níž můžeme mít osobní vztah, ke které se můžeme a máme modlit. V Duchu svatém přichází trojjediný Bůh blízko, tak blízko, že fakticky vstupuje do každého věřícího a přebývá v něm. Immanuel, „*Bůh s námi*“ je skrze působení Ducha svatého dokonce intimnější nyní, než to bylo při Božím vtělení v osobě

Ježíše Krista. Skrze Ducha svatého cítíme a prožíváme Boží přítomnost v nás a křesťanskému životu s jeho konkrétními prožitky je dána až hmatatelně reálná skutečnost.

Dílo Ducha svatého

I/ Duch svatý je dárce fyzického i duchovního života

Duch svatý je osobou božské Trojice, skrze kterou trojjediný Bůh aktivně působí ve světě a zvláště v církvi. Duch svatý daruje a zachovává život všemu stvoření a přebývá v životech věřících. Duch svatý působil již od samého počátku stvoření, jak je zřejmé z Gn 1,2, „*Duch Boží se vznášel nad vodami*“ (ČSP). „*I vytvořil Hospodin Bůh člověka, prach ze země, a vdechl mu v chřípí dech života. Tak se stal člověk živým tvorem*“ (Gn 2,7). Duch svatý dává a zachovává život všem živým tvorům. „*Když posíláš svého ducha, jsou stvoření. Tak obnovuješ tvář země*“ (Ž 104,27-30). Kdyby Bůh však „*svého ducha i dech k sobě zpět stáhl, tu by všechno tvorstvo rázem vyhynulo, člověk by se obrátil v prach*“ (Jb 34,14-15).

Duch svatý je též dárce nového života ve znovuzrození. Ježíš řekl Nikodémovi, „*Co se narodilo z těla, je tělo, co se narodilo z Ducha, je duch. Nediv se, že jsem ti řekl: Musíte se narodit znovu*“ (J 3,6-7). Také řekl, „*Co dává život, je Duch, tělo samo nic neznamena*“ (J 6,63). Znovuzrození je zázračná proměna jednotlivce působením Ducha svatého. Z lidské strany je obrácením člověka k Bohu poté, co byl Duchem svatým usvědčen z hříchu a činí pokání. „*On [Duch svatý] přijde a ukáže světu, v čem je hřích, spravedlnost a soud: Hřích v tom, že ve mne nevěří; spravedlnost v tom, že odcházím k Otci a již mne nespátříte; soud v tom, že vládce tohoto světa je již odsouzen*“ (J 16,8-11). Až se Kristus vrátí v moci a slávě, bude to Duch svatý, který dokoná život dávající dílo Ducha dáním nového vzkříšeného života našim smrtelným tělům. „*Jestliže ve vás přebývá Duch toho, který Ježíše vzkřísil z mrtvých, pak ten, kdo vzkřísil z mrtvých Krista Ježíše, obživí i vaše smrtelná těla Duchem, který ve vás přebývá*“ (Ř 8,11).

II/ Duch svatý očišťuje věřící v Krista od hříchu a posvěcuje je

Když se lidé stávají křesťany, Duch svatý v nich působí úvodní očišťující dílo, kdy dochází k rozhodujícímu oddělení se od vzorců hříchu, jež předtím byly v jejich životech. Pavel píše do korintského sboru, „*Dali jste se však obmýt, byli jste posvěceni, byli jste ospravedlněni ve jménu Pána Ježíše Krista a Duchem našeho Boha*“ (1 K 6,11). Toto očišťující dílo Ducha svatého je zřejmě symbolizováno metaforou ohně, když Jan Křtitel říká, že Ježíš „*bude křtít Duchem svatým a ohněm*“ (Mt 3,11; L 3,16). Po počátečním oddělení od hříchu, který Duch svatý působí při obrácení, vytváří v nás růst ve svatosti života. Působí v nás „*ovoce Ducha*“. „*Ovoce Božího Ducha však je láska, radost, pokoj, trpělivost, laskavost, dobrota, věrnost, tichost a sebeovládání*“ (Ga 5,22-23). Tyto kvality odráží Boží charakter. Tak jsme „*proměňováni k jeho obrazu ve stále větší slávě - to vše mocí Ducha Páně*“ (2 K 3,18). Posvěcení se děje mocí Ducha svatého (2 Te 2,13; 1 Pt 1,2). Když „*mocí Ducha*“ usmrcujeme „*hříšné činy*“ (Ř 8,13), pak rosteme v osobní svatosti.

III/ Duch svatý zmocňuje ke službě

Již ve Starém zákoně Duch svatý zmocňoval lidi pro speciální službu. Zmocnil Jozue dovedností vedení a moudrostí (Nu 27,18; Dt 34,9), zmocňoval soudce k vysvobození Izraele od jejich utlačovatelů (Otoniele v Sd 3,10, Gedeóna v 6,34, Jefta v 11,29, Samsona v 13,25). Zmocnil Saula k boji proti nepřítelům Izraele (1 Sa 11,6) a když byl David pomazán na krále, „*duch Hospodinův se Davida zmocňoval od onoho dne i nadále*“ (1 Sa 16,13). Starý zákon předpovídal dobu, kdy Duch svatý pomaže mesiášského Služebníka plností a mocí. „*Na něm spočine duch Hospodinův: duch moudrosti a rozumnosti, duch rady a bohatýrské síly, duch poznání a bázně Hospodinovy. Bázní Hospodinovou bude prodchnut*“ (Iz 11,2-3). To se naplnilo ve zmocnění Ježíše jako zaslíbeného Mesiáše při jeho křtu (Mt 3,16). Jan Křtitel řekl, „*Spatřil jsem, jak Duch sestoupil jako holubice z nebe a zůstal na něm*“ (J 1,32). Po křtu Ježíš vstoupil do pokušení na poušti „*plný Ducha svatého*“ (L 4,1) a po pokušení na počátku své služby, „*Ježíš se vrátil v moci Ducha do Galileje*“ (L 4, 14). Když Ježíš přišel do synagogy v Nazaretě, prohlásil, že se při něm naplnilo Izaiášovo proroctví, „*Duch Hospodinův jest nade mnou; proto mne pomazal, abych přinesl chudým radostnou zvěst; poslal mne, abych vyhlásil zajatcům propuštění a slepým vrácení zraku, abych propustil zdeptané na svobodu, abych vyhlásil léto milosti Hospodinovy*“ (L 4,18-19). Moc Ducha svatého v Ježíšově životě byla viděna v jeho zázracích, když vymítal demony svým slovem a uzdravoval všechny, kdo k němu přišli (L 4,36.40-41). Duch svatý též zmocnil Ježíšovy učedníky pro různé druhy služby. Ježíš jim zaslíbil: „*Dostanete sílu Ducha svatého, který na vás sestoupí, a budete mi svědky v Jeruzalémě a v celém Judsku, Samařsku a až na sám konec země*“ (Sk 1,8). Existuje řada specifických příkladů, kdy Duch svatý dal velkou moc ke zvěstování rané církve, a učedníci byli zmocněni Duchem svatým a zvěstovali Slovo směle a s velkou mocí (Sk 4,8.31; 6,10; 1 Te 1,5; 1 Pt 1,12). Všeobecně lze říci, že Duch svatý mocně mluví skrze poselství, když je efektivně zvěstováno lidským srdcím.

Jiným aspektem zmocnění křesťanů ke službě je aktivita Ducha svatého při obdarování duchovními dary k vystrojení křesťanů pro službu. Po vyjmenování různých duchovních darů, Pavel říká, „*To všechno působí jeden a týž Duch, který uděluje každému zvláštní dar, jak sám chce*“ (1K 12,11). Pavel nazývá duchovní dary „*projevy*“ Ducha svatého (1 K 12,7). Když aktivně působí duchovní dary, jde o další potvrzení přítomnosti Boha Ducha svatého v církvi. Také v modlitebném životě jednotlivých věřících vidíme, jak Duch svatý zmocňuje k modlitbě a činí ji efektivní. „*Tak také Duch přichází na pomoc naší slabosti. Vždyť ani nevíme, jak a za co se modlit, ale sám Duch se za nás přimlouvá nevyslovitelným lkáním*“ (Ř 8,26). Specifickým druhem modlitby zmocněné Duchem svatým je modlitba v jazycích (1 K 12,10-11; 14,2.14-17). Dalším aspektem díla Ducha svatého zmocňujícího křesťany pro službu je zmocnění lidí k překonání duchovní opozice vůči kázání evangelia a pro Boží dílo v lidských životech. Tato moc v duchovním boji byla nejprve zřejmá v životě Ježíše, který řekl, „*Jestliže však vyháním demony Duchem Božím, pak už vás zastihlo Boží království*“ (Mt 12,28). Když Pavel přišel na Kypr a střetl se s opozicí kouzelníka Elymase, „*naplněn Duchem svatým*“ Pavel řekl, „*'Ty svůdce všeho schopný, synu d'áblův, nepříteli Boží spravedlnosti, kdy už přestaneš podvracet přímé cesty Páně? Nyní na tebe dopadne Boží trest: Oslepneš a neuzříš sluneční světlo, dokud se nad tebou Bůh neslituje.'* Tu Elymase náhle

obestřela mrákota a tma, tápal kolem sebe a hledal, kdo by ho vedl za ruku“ (Sk 13,10-11). Dar „rozlišování duchů“ (1 K 12,10), daný Duchem svatým, je také nástrojem v tomto boji proti silám temnosti, jako je Slovo Boží, působící v duchovních konfliktech jako „meč Ducha“ (Ef 6,17).

IV/ Duch svatý je dárce normativního zjevení, které je pro nás písemně zaznamenáno ve spisech Starého a Nového zákona

Všechny spisy Starého zákona vznikly tak, že „z popudu Ducha svatého mluvili lidé, posláni od Boha“ (2 Pt 1,23). Několik dalších oddílů zmiňuje toto dílo Ducha svatého ve starozákonních prorocích (Mt 22,43; Sk 1,16; 4,25; 28,25; 1 Pt 1,11). Novozákonní apoštolé a ostatní, kteří napsali slova spisů Nového zákona, byli uváděni Duchem svatým „do veškeré pravdy“ (J 16,13).

VI/ Duch svatý osvěcuje a vyučuje věřící

Stejný Duch, který inspiroval Písma, nyní osvěcuje nás, když je slyšíme, čteme a studujeme. To je hlavní prostředek, jímž Duch svatý vyučuje věřící. Osvěcující dílo Ducha svatého je klíčové pro naše duchovní poznání. Ono umožňuje překonání důsledků hříchu, takže můžeme vidět pravdu Božího slova. „Přirozený člověk nemůže přijmout věci Božího Ducha; jsou mu bláznovstvím a nemůže je chápat, protože se dají posoudit jen Duchem“ (1K 2,14). Duch odstraňuje závoj, který přikrývá naše srdce (2 K 3,15-16). „My jsme však nepřijali ducha světa, ale Ducha, který je z Boha, abychom poznali, co nám Bůh daroval. O tom i mluvíme ne tak, jak nás naučila lidská moudrost, ale jak nás naučil Duch, a duchovní věci vykládáme slovy Ducha“ (1K 2,12-13). Duchem Bůh sám dosvědčuje pravdu toho, co je zjeveno, takže naše poznání má božské zplnomocnění (1 J 2,20).

Duch svatý však nejen působí na naši mysl a umožňuje nám chápat pravdu Božího slova. Dotýká se též našich srdcí, takže můžeme vidět tuto pravdu jako slavnou věc, plnou milosti, dobroty a krásy, něco v čem se můžeme radovat jako ve zdroji života a lásky. Duchem Bůh svítí svým světlem v našich srdcích, „aby nám dal poznat světlo své slávy ve tváři Kristově“ (2 K 4,6). Z tohoto důvodu se apoštol modlí za práci Ducha v životech věřících, aby „osvíceným vnitřním zrakem viděli, k jaké naději vás povolal, jak bohaté a slavné je vaše dědictví v jeho svatém lidu“ (Ef 1,18), „a tak abyste zakořenění a zakotvení v lásce mohli spolu se všemi bratřími pochopit, co je skutečná šířka a délka, výška i hloubka: poznat Kristovu lásku, která přesahuje každé poznání, a dát se prostoupit vší plností Boží“ (Ef 3,17-19). Osvícením Ducha je Boží slavná pravda zakoušena a aplikována osobně – ochutnáváme dobrotu a lásku Páně. Tato pravda se stává poznáním zapečetěným v našich srdcích právě tak jako zjeveným v našich myslích. Proto studium Písma nemůže být nikdy pouhým akademickým cvičením. Musí být doprovázeno meditací a modlitbou pokorným a poddajným srdcem horlivým přijmout to, co Bůh zjevuje. Osvícení Ducha proměňuje to, co se nám zdá pouhými lidskými slovy, v živé slovo od Boha. Uznáváme, že dílo Ducha působí v životech ostatních věřících, takže rozumíme Písmu s jejich pomocí.

VI/ Duch svatý vede a řídí Boží lid

Ježíš sám se nechal ve svém životě vést Duchem svatým (Mt 4,1; L 4,18) a apoštol Pavel vybízí věřící, aby se nechali řídit a vést Duchem svatým. „*Jste-li živi Božím Duchem, dejte se Duchem také řídit*“ (Ga 5,25). „*Ti, kdo se dají vést Duchem Božím, jsou synové Boží*“ (Ř 8,14). Na přímý pokyn Ducha svatého byli v antiochenském sboru apoštolé Pavel a Barnabáš odděleni k misijní práci mezi pohany. „*Když konali bohoslužbu Pánu a postili se, řekl Duch svatý: 'Oddělte mi Barnabáše a Saula k dílu, k němuž jsem je povolal'*“ (Sk 13,2). Na svých misijních cestách byl apoštol Pavel citlivý na přímé vedení Duchem svatým, jak to dosvědčuje kniha Skutků. „*Poněvadž jim Duch svatý zabránil zvěstovat Slovo v provincii Asii, procházeli Frygií a krajinou galatskou. Když přišli až k Mysii, pokoušeli se dostat do Bithynie, ale Duch Ježíšův jim to nedovolil*“ (Sk 16,6-7). Později Pavel sděluje, „*Nyní jdu do Jeruzaléma, protože mě Duch nutí, a nevím, co mě tam potká. Vím jen tolik, že mi Duch svatý město od města ohlašuje, že na mne čekají pouta a utrpení*“ (Sk 20,22-23).

VII/ Duch svatý je dárce jednoty církve

Po vylití Ducha svatého o letnicích sjednocující společenství Ducha svatého vytvořilo úžasnou jednotu prvotní církve v Jeruzalémě. „*Všichni, kteří uvěřili, byli pospolu a měli všechno společné. Prodávali svůj majetek a rozdělovali všem podle toho, jak kdo potřeboval. Každého dne pobývali svorně v chrámu, po domech lámali chléb a dělili se o jídlo s radostí a s upřímným srdcem. Chválili Boha a byli všemu lidu milí. A Pán denně přidával k jejich společenství ty, které povolával ke spáse*“ (Sk 2,44-47). Tajemství této jednoty spočívá v tom, že všichni jsme spojeni týmž Duchem v jedno tělo. „*Neboť my všichni, ať Židé či Řekové, ať otroci či svobodní, byli jsme jedním Duchem pokřtěni v jedno tělo a všichni jsme byli napojeni týmž Duchem*“ (1K 12,13). Duch svatý působí lásku v našich srdcích (Ř 5,5; Ga 5,22; Ko 1,8) a tato láska „*všechno spojuje k dokonalosti*“ (Ko 3,14). Když Duch svatý mocně působí v církvi, aby prokazoval Boží přítomnost, pak jedním z dokladů jeho působení je to, že v církevní komunitě je krásná harmonie a vzájemná láska. Jednota v církvi je darem Ducha svatého, avšak je třeba tuto jednotu zachovávat a usilovat o ní. Proto Pavel i nás napomíná, „*usilovně hleďte zachovat jednotu Ducha, spojení svazkem pokoje*“ (Ef 4,3) a povzbuzuje, „*Je-li možno povzbudit v Kristu, je-li možno posílit láskou, je-li jaké společenství Ducha, je-li jaký soucit a slitování: dovršte mou radost a buďte stejné mysli, mějte stejnou lásku, buďte jedné duše, jednoho smýšlení*“ (F 2,1-2).

VIII/ Intenzita působení Ducha svatého v životech křesťanů odpovídá tomu, jaký prostor mu dáváme ve svých životech

Na řadě míst v Novém zákoně nacházíme vážná varování týkající se postoje křesťanů k Duchu svatému. I nám platí Pavlovo varování, „*A nezarmucujte svatého Ducha Božího, jehož pečeť nesete pro den vykoupení*“ (Ef 4,30), „*Plamen Ducha nezhášejte*“ (1Te 5,19). Ještě vážnější než zarmucování nebo uhašování Ducha svatého je pokrytectví a podvod, jehož se dopustili vůči církvi a Duchu svatému. Petr veřejně odhaluje hřích Ananiáše, „*proč satan ovládl tvé srdce, že jsi lhal Duchu svatému a dal stranou část peněz za to pole?*“ (Sk 5,3) a ten se skácel a byl mrtev. Podobně říká jeho ženě Safíře, „*Proč jste se smluvili a tak pokoušeli Ducha Páně?*“ (Sk 5,9) a ona též padla na zem a zemřela. List Židům varuje ty, kteří jsou

v nebezpečí odpadnutí, „oč hroznějšího trestu si zaslouží ten, kdo zneuctí Božího Syna a za nic nemá krev smlouvy, jíž byl posvěcen, a tak se vysmívá Duchu milosti“ (Žd 10,29). Ježíš varuje před rouháním se Duchu svatému. „Proto pravím vám, že každý hřích i rouhání bude lidem odpuštěno, ale rouhání proti Duchu svatému nebude odpuštěno. I tomu, kdo by řekl slovo proti Synu člověka, bude odpuštěno; ale kdo by řekl slovo proti Duchu svatému, tomu nebude odpuštěno v tomto věku ani v budoucím“ (Mt 12,31-32). „Kdo by se však rouhal proti Duchu svatému, nemá odpuštění na věky, ale je vinen věčným hříchem“ (Mk 3,29).

Na druhé straně v životě těch křesťanů, kteří se poddávají Duchu svatému a nechají se jím vést, přítomnost Ducha svatého přináší velká požehnání. Duch svatý přebývá ve všech opravdových křesťanech a činí z nich chrámy živého Boha (1 K 3,16; 6,19-20). Pavel důrazně připomíná věřícím, že přijali Ducha svatého vírou na počátku svého života a mají pokračovat v životě víry pod vedením Ducha (Ga 3,3-5) a nechat se jím naplňovat (Ef 5,18). Ježíš zaslubuje, že přítomnost Ducha bude ve věřícím tak mocná, že „proud živé vody poplyne z jeho nitra“ (J 7,38-39). Nikdy na to nezapomínejme, že v našem křesťanském životě jsme naprosto závislí na moci Ducha svatého. „Ne mocí ani silou, nýbrž mým duchem, praví Hospodin zástupů“ (Za 4,6).

Duch svatý usvědčuje z hříchu, spravedlnosti a soudu

„Říkám vám však pravdu: Prospěje vám, abych odešel. Když neodejdu, Přímluvce k vám nepřijde. Odejdu-li, pošlu ho k vám. On přijde a ukáže světu, v čem je hřích, spravedlnost a soud: Hřích v tom, že ve mne nevěří; spravedlnost v tom, že odcházím k Otci a již mne nespatříte; soud v tom, že vládce tohoto světa je již odsouzen“ (Jan 16,7-11).

Tímto slovem připravuje Ježíš své učedníky na to, že od nich brzo odejde. Ať se jim to zdá překapující až šokující, jeho odchod není důvodem k pláči, ale bude to pro ně užitečné. Ztratí sice jeho tělesnou přítomnost, ale tato ztráta bude mnohonásobně nahrazena jeho přítomností v Duchu svatém. V těchto slovech Pán Ježíš ukazuje i nám, jak velký dar přijímáme v Duchu svatém. Není třeba závidět prvním učedníkům, že mohli prožívat Ježíšovu tělesnou přítomnost. Mohli jej sice vidět a slyšet jeho hlas, ale jeho slovům a skutkům často nerozuměli. Skrze Ducha svatého je Ježíš Kristus jako mocný Pán a Přímluvce se svým lidem, ano působí přímo v nich.

Na otázku, co dílo Ducha svatého v člověku působí, odpovídá citovaný text takto: „ On přijde a ukáže světu, v čem je hřích, spravedlnost a soud.“ Klíčovým výrazem pro působení Ducha je zde řecké sloveso ἐλέγχειν, které se v NZ objevuje 17krát a znamená odkrývat, dokazovat, usvědčovat. Výraz je v Bibli (zvláště u proroků) často používán v právním kontextu, kdy v soudním procesu je na základě nezvratných dokladů vynášen právoplatný rozsudek.

Ve vztahu ke světu tj. lidem, kteří se odvrátili od živého Boha a slouží vládci tohoto světa, působí Duch svatý v roli Žalobce, který je obviňuje tím, že ukazuje v pravém světle podstatu hříchu, spravedlnosti a soudu. Pokud jej přijmeme v roli Žalobce, pokoříme se a přijmeme nabízenou milost, pak se stává naším Utěшитelem, Přímluvcem.

I/ Duch svatý usvědčuje z hříchu

Hřích není pouhým morálním přestupkem, ale ve své nejhlubší podstatě nevěrou, nedůvěrou vůči Bohu a jeho Synu Ježíši Kristu, nepřijetím jeho poslání a poselství evangelia o spasení v něm. Usvědčit z hříchu dokáže pouze Duch svatý. Když chceme, aby naše děti, přátelé poznali svůj skutečný stav před Bohem, nepomohou naše sebelepší argumenty, jsme naprosto odkázáni na působení Ducha svatého. Usvědčování z hříchu není potřebné pouze pro lidi tohoto světa, ale také pro nás věřící. Duch svatý je stálým průvodcem po celý náš život i v této své funkci usvědčování z konkrétního hříchu. Usvědčení Duchem svatým z hříchu totiž nevede člověka k zoufalství a ztrátě všech nadějí (k tomu nás chce dohnat vládce tohoto světa Satan), ale k pokání a jistotě odpuštění všech našich hříchů.

II/ Duch svatý nás vede ke Kristu, k poznání a přijetí jeho spravedlnosti.

Ježíš, odsouzený a popravený jako zločinec na kříži, odhaluje nespravedlnost tehdejších Židů a Římanů s jejich náboženskou a politickou mocí, kteří jej nevinného a spravedlivého odsoudili k potupné smrti. Duch svatý nás usvědčuje, že to byla nespravedlnost každého z nás, která jej přivedla na kříž. Diagnózu Starého i Nového zákona o nás lidech lze shrnout takto: „*Nikdo není spravedlivý, není ani jeden*“ (Ž 14,1; Ř 3,10). Teprve tehdy, když přijmeme toto usvědčení Ducha svatého, jsme připraveni přijmout Ducha svatého jako Přímluvce, který nás potěšuje poselstvím evangelia, že spravedlivý Ježíš zemřel na kříži pro naši nepravost, nebeský Otec jeho obět' za nás přijal, vzkřísil jej z mrtvých. My jej již nejsme schopni vidět tělesným zrakem, ale je vyvýšený u svého nebeského Otce a „*člověk se stává spravedlivým vírou bez skutků zákona*“ (Ř 3,28).

III/ Duch svatý usvědčuje člověka také z toho, že jako hříšník jde vstříc Božímu spravedlivému soudu.

Neradi slyšíme o Božím soudu. Přesto platí biblické slovo: „*Uloženo jest lidem jednou umřítí a potom bude soud*“ (Žd 9,27 Kr). Duch svatý podává důkaz „*o soudu, že vládce tohoto světa je již odsouzen*“. Ježíšova smrt na kříži, jež se světu a vládci tohoto světa jevila jako Ježíšova porážka, je Ježíšovým mocným vítězstvím a soudem nad Satanem a světem lidí, stojících ve vzpouře proti Bohu. Kdo nepřijímá v důvěře Ježíše Ukřižovaného a Vzkříšeného za svého Spasitele a Pána, je již odsouzen. Při posledním soudu po druhém příchodu Krista jako Soudce to bude již jen veřejně potvrzeno. „*Kdo nevěří, je již odsouzen, neboť neuvěřil ve jméno jednorozeného Syna Božího. Soud pak je v tom, že světlo přišlo na svět, ale lidé si zamilovali více tmu než světlo, protože jejich skutky byly zlé*“ (Jan 3,18-19). Skrze Ducha svatého však získáváme jistotu toho, že nebudeme odsouzeni, ale spaseni. Platí Ježíšovo slovo: „*Amen, amen, pravím vám, kdo slyší mé slovo a věří tomu, který mě poslal, má život věčný a nepodléhá soudu, ale přešel již ze smrti do života*“ (J 5,24). Apoštol Pavel v plné jistotě víry zvěstuje mocné evangelium: „*Kdo vznese žalobu proti vyvoleným Božím? Vždyť Bůh ospravedlňuje! Kdo je odsoudí? Vždyť Kristus Ježíš, který zemřel a který byl vzkříšen, je na pravici Boží a přimlouvá se za nás!*“ (Ř 8,33-34) „*Tak Boží Duch dosvědčuje našemu duchu, že jsme Boží děti. A jsme-li děti, tedy i dědicové - dědicové Boží, spoludědicové Kristovi; trpíme-li spolu s ním, budeme spolu s ním účastni Boží slávy*“ (Ř 8,16-17). Pro všechny věřící v Krista platí – Konec dobrý, všechno dobré. To nejlepší, je teprve před námi!

Žijeme v době, kdy zaslíbený dar Ducha svatého byl dán církvi i každému věřícímu v Ježíše Krista, aby při nás každodenně působil, vnitřně nás proměňoval a vystrojoval nás k misijní a pastorační službě lidem, s nimiž se setkáváme v tomto světě. Duch svatý usvědčuje z hříchu, vede ke Kristu, abychom vírou přijali odpuštění a jistotu věčného života. Vede nás po cestě života, je naším Přímluvcem, Rádcem a Posvětitel. Vedme vytrvalý modlitební zápas, abychom mohli mocně prožívat jeho požehnané působení mezi námi, v našich rodinách i sborech a aby také v našem kraji mnozí dosud nevěřící byli usvědčeni Duchem svatým a získali spasení.

Všeobecná milost

I/ Rozdíl mezi všeobecnou a spásnou milostí

Milost ve Starém i Novém zákoně označuje Boží přízeň, péči, spontánní dobrotu a činy štědrosti založené ve slitování vůči těm, kteří jsou potřební. K samotné Boží podstatě patří to, že je milostivý. Tak se dal poznat Mojžíšovi, když na něj zavola: „*Hospodin, Hospodin! Bůh plný slitování a milostivý, shovívavý, nejvyšš milosrdný a věrný*“ (Ex 34,7). V udílení své milosti je naprosto suverénní. „*Smiluji se však, nad kým se smiluji, a slituji se, nad kým se slituji*“ (Ex 33,19). Milost znamená, že nedostáváme to, co si zasluhujeme, ale darem obdržíme to, co si nezasluhujeme. Na základě svědectví Písma můžeme rozlišovat mezi všeobecnou a spásnou milostí. Všeobecnou milost můžeme definovat takto: Všeobecná milost je Boží milost, již dává lidem nespočetná požehnání, jež nejsou podílem na spasení. Výraz „všeobecná“ zde znamená to, co Bůh daruje všem lidem. Všeobecná milost je odlišná od spásné milosti, která daruje spasení aplikací spasitelného díla Kristova do života jednotlivce.

II/ Příklady všeobecné milosti

1/ Dar života a možnost zachování fyzického života

Když Adam a Eva zhřešili, zasloužili si smrt (Gn 2,17). Adam a Eva však hned nezemřeli, i když odsouzení na smrt již začalo v jejich životech působit ode dne, kdy zhřešili. Rozsudek smrti se však o mnoho let zdržel. Tak je tomu i s jejich potomky. Když dnes lidé hřeší, zasluhují si Boží hněv a věčné potrestání. „*Mzdou hříchu je smrt*“ (Ř 6,23). Boží spravedlnost žádá, aby hříšníci byli věčně odděleni od Boha, od zakoušení a dobrého od něho a aby navěky žili v pekle. Boží milost a dobrotivost ke všem lidem dosvědčuje Starý i Nový zákon. Žalmista o ní hovoří takto: „*Hospodin je ke všem dobrotivý, nade vším, co učinil, se slitovává... Oči všech s nadějí vzhlížejí k tobě a ty jim v pravý čas dáváš pokrm, otvíráš svou ruku a ve své přízni sytíš všechno, co žije*“ (Ž 145,9.15-16). Ježíš říká, že jeho nebeský Otec „*dává svému slunci svítit na zlé i dobré a déšť posílá na spravedlivé i nespravedlivé*“ (Mt 5,45). Podobně Pavel říká obyvatelům Lystry: „*Tento Bůh sice v minulosti nechával pohanské národy žít, jak chtěly, avšak nepřestal dosvědčovat sám sebe tím, že jim prokazoval dobro: dával vám s nebe déšť i úrodu v pravý čas, sytil vás pokrmem a naplňoval radostí*“ (Sk 14,16-17).

2/ Oblast poznání a morálky na základě všeobecného zjevení

Všichni lidé mohou aspoň částečně chápat pravdu, někteří mají vysokou inteligenci a schopnost porozumění. I to je projev Boží milosti. Jan píše o Ježíši, jenž je „*pravé světlo, které osvěcuje každého člověka*“ (J 1,9). Projevem všeobecné milosti v intelektuální oblasti je, že všichni lidé mají poznání Boha: „*Poznali Boha, ale nevzdali mu čest jako Bohu ani mu nebyli vděční*“ (Ř 1,21). Znamená to, že existuje vědomí Boží existence a často i touha po poznání Boha a jeho výsledkem jsou rozličná náboženství vytvořená člověkem. Člověk je též schopen postihnout v řadě případů pravdu a odlišit ji od lži a zakusit růst v poznání, který může být využit ve zkoumání univerza a při úkolu podmanit si zemi. Znamená to, že všechna věda a technologie rozvíjená nevěřícími je výsledkem všeobecné milosti, kdy je jim dovoleno činit neuvěřitelné objevy a vynálezy, využívat pozemské zdroje a vytvářet materiální hodnoty, které lidem dobře slouží a usnadňují jim život.

Boží všeobecná milost drží lidi na uzdě, aby nebyli tak zlými, jak by mohli být. Démonická oblast, zcela oddaná zlému a zničení tvoří jasný kontrast k lidské společnosti, v níž je zlo zřetelně kroceno. Když lidé zatvrzele a opakovaně setrvávají ve zlém po určitou dobu, Bůh je časem nechává na pospas a v moci stále většího hříchu (Ř 1,24.26.28), který je zotročuje, ale většina lidí neupadají do těchto propastných hlubin, protože Bůh zasahuje a omezuje je v jejich zlém konání. Efektivním omezením je síla svědomí. Pavel říká, „*Jestliže národy, které nemají zákon, samy od sebe činí to, co zákon žádá, pak jsou samy sobě zákonem, i když zákon nemají. Tím ukazují, že to, co zákon požaduje, mají napsáno ve svém srdci, jak dosvědčuje jejich svědomí, poněvadž jejich myšlenky je jednou obviňují, jednou hájí*“ (Ř 2,14-15). Toto vnitřní vědomí správného a špatného, které Bůh dává všem lidem, znamená, že často schvalují morální standardy a vede lidi k ustanovování zákonů či zvyků ve společnosti, které jsou podobné morálním zákonům Písma. Jsou zřizovány zákony, chrání lidský život, zakazují krádež a křivá svědectví. Bůh tak uspořádal svět, že žít podle jeho morálních standardů velmi často přináší odměny v přirozené oblasti a porušování Božích standardů často vede ke zkáze lidí, což v obojím případě ukazuje k poslednímu soudu. Čestnost, tvrdá práce, prokazování lásky a dobroty vůči druhým, věrnost v manželství a v rodině často (kromě nejzkaženějších společností) vede k mnohem větší materiální a emoční odměně v tomto životě než nečestnost, lenost, krutost, manželská nevěra či jiné zlé věci jako je opilství, užívání drog, krádeže atd.

3/ Sociální oblast

Boží milost je též zřetelná v existenci různých organizací a struktur v lidské společnosti. Vidíme to v instituci manželství a rodiny, což je dosvědčeno ve faktu, že Adam a Eva zůstali manželem a manželkou i po pádu a měli děti, syny o dcery (Gn 5,4) a jejich děti vytvářely též rodiny. Lidská vláda je též výsledek všeobecné milosti a Bůh ji ustanovil jako jeden z hlavních prostředků pro omezení zlého ve světě. Každá vláda je lepší než naprostá anarchie. Vládce je z Boží vůle „*Božím služebníkem k tvému dobru... je Božím služebníkem, vykonavatelem trestu nad tím, kdo činí zlo*“ (Ř 13,4). V každé společnosti mají být dodržovány stanovené zákony a policejní síly a soudní systém opatřuje mocné odstrašující prostředky, protože ve světě je mnohé zlé, jež je iracionální a jež lze omezit pouze silou a ne pouze rozumovými argumenty a výchovou. Hříšnost člověka se samozřejmě dotýká též

samotných vlád, takže se stávají zkorumpované a někdy spíše povzbuzují ke zlému než k dobrému. Další organizace v lidské společnosti zahrnují vzdělávací instituce, podnikání a korporace, dobrovolná sdružení (jako charitativní skupiny a skupiny veřejné služby). Působí dobré lidským bytostem a jsou výrazem Boží všeobecné milosti.

III/ Praktické důsledky učení o všeobecné milosti

1/ Jako křesťané si musíme dát pozor, abychom neodmítali dobré věci, které činí nevěřící.

Nevěřící jsou schopni činit i některé dobré věci a v tom máme vidět Boží ruku a být vděční za všeobecnou milost, jež je přítomna v každém přátelství, v každém dobrém skutku, který přináší jiným prospěch.

2/ Učení o všeobecné milosti by nás mělo vést k větší vděčnosti Bohu za všechny jeho dobré dary a k ochotě prokazovat všem lidem štědrú dobrotu.

„Každý dobrý dar a každé dokonalé obdarování je shůry, sestupuje od Otce nebeských světel“ (Jk 1,17). Po příkladu nebeského Otce máme projevovat lásku a činit dobré všem lidem včetně našich nepřátel, jak nám to Ježíš přikázal. „Milujte své nepřátele a modlete se za ty, kdo vás pronásledují, abyste byli syny nebeského Otce; protože on dává svému slunci svítit na zlé i dobré a déšť posílá na spravedlivé i nespravedlivé“ (Mt 5,44-45). „Jak chcete, aby lidé jednali s vámi, jedněte i vy s nimi. Činíte-li dobře těm, kdo vám dobře činí, můžete za to očekávat Boží uznání? Vždyť totéž činí i hříšníci...Ale milujte své nepřátele; číňte dobře, půjčujte a nic nečekejte zpět. A vaše odměna bude hojná: budete syny Nejvyššího, neboť on je dobrý k nevďečným i zlým. Buďte milosrdní, jako je milosrdný váš Otec“ (L 6,31-33.35-36).

3/ Všeobecná milost není schopna změnit lidské srdce. Omezuje hřích, ale není schopna odstranit lidskou dispozici ke hříchu.

Jestliže jsou nevěřící více obdařeni všeobecnou milostí - jsou třeba zručnější, inteligentnější, tvořivější – neznamená to, že budou mít podíl na věčném životě – ale znamená to, že Bůh rozděluje požehnání všeobecné milosti různým způsobem a prokazuje tím svou dobrotu, jež má lidi vést k pokání (Ř 2,4).

Spásná milost

Rozdíl mezi všeobecnou a spásnou milostí spočívá v tom, že zatímco všeobecná milost je milost, jíž Bůh dává všem lidem nespočetná požehnání, jež nejsou podílem na spasení, spásná milost je milost, jíž Bůh daruje spasení aplikací spásitelného díla Kristova do života jednotlivce.

I/ Spasení patří k ústředním tématům Starého i Nového zákona

Základním hebrejským výrazem označujícím spasení či vysvobození je *שָׁמַר*, jež je spolu se slovesnými tvary *שָׁמַר* ve Starém zákoně použito 354krát. V LXX je překládáno výrazem *σωτηρία* a slovesem *σώζειν*. Tyto řecké výrazy jsou též používány v Novém zákoně celkem 145krát. Podstatou spasení je čin nebo stav vysvobození od zla či nebezpečí, ať již fyzického

nebo duchovního, časného nebo věčného, které Bůh udílí jako milostivý dar lidem. Znamená nejen vysvobození od něčeho zlého, ale též svobodu pro něco dobré a obojí je vzájemně propojeno. „Pán mě vysvobodí ze všeho zlého a zachová pro své nebeské království“ (2 Tm 4,18). Spasení odkazuje k fyzickému i duchovnímu uzdravení a odráží tak biblický holistický (celostní) pohled na spasení, který může být shrnut v hebrejském pojmu *שְׁלוּמִים* „pokoje“, odkazujícím k úplné tělesné, duševní i duchovní pohodě.

III/ Dárce a příjemci spasení ve Starém a Novém zákoně

Ve Starém i Novém zákoně je Bůh přednostně vykreslen jako Bůh, který zachraňuje. „Bůh je naše spása. Bůh je Bohem, jenž nás zachraňuje. Je to on, Panovník Hospodin, kdo vyvádí z tenat smrti“ (Ž 68,20-21). „Já, já jsem Hospodin, kromě mne žádný spasitel není“ (Iz 43,11). „Ukázala se dobrota a láska našeho Spasitele Boha“ (Tt 3,4). Jméno *Ἰησοῦς* Ježíš je řeckou formou hebrejského jména *יהושע* Jozue, které je vytvořeno z kořene *שׁוּע* a Mt 1,21 spojuje jméno Ježíš s jeho rolí Spasitele (srov. též L 2,11).

Ve Starém zákoně většina zaznamenaných případů Božího spásného zásahu zahrnuje jeho vyvolený lid, Izrael a skupiny lidí spíše než izolované jednotlivce. Základním příkladem Boží spásné intervence, jeho spasení byl exodus, vyjití Izraele z otroctví v Egyptě. „Onoho dne zachránil Hospodin Izraele z moci Egypta“ (Ex 14,30) a vstoupil do smluvního vztahu s nově konstituovaným národem (Ex 19,1-20,17; Oz 11,1). Jde o událost, kdy začíná teokracie. „Když vyšel Izrael z Egypta, Jákobův dům z lidu temné řeči, stal se Juda Boží svatyní, Izrael Božím vládařstvím“ (Ž 114,1-2). Bůh zaslíbil ve smlouvě být přítomen svému lidu (Ex 29,46). Jedním z nejspicifičtějších popisů Boha je: „Já jsem Hospodin, tvůj Bůh; já jsem tě vyvedl z egyptské země, z domu otroctví“ (Ex 20,2). Tento čin spasení se stal vzorcem pro budoucí vysvobození Božího lidu. Návrat z exilu v Babyloně je viděn jako exodus způsobený Bohem (Jr 16,14-15; Oz 2,16-17). V prorocích je položen důraz na spasení jako obnovení Boží přízně skrze pokání lidu. Viděno méně v nacionálních a politických pojmech a více v duchovních pojmech, spasení se stává univerzálnějším. Také pohané budou mít podíl na Božím spasení. „Obráťte se ke mně a dojdete spásy, veškeré dálavy země. Já jsem Bůh a jiného už není“ (Iz 45,22; srov. Iz 60,1-12). O Hospodinově služebníkovi je řečeno, že je Bohem dán „za světlo pronárodům, abys byl spása má do končin země“ (Iz 49,6). Nastane doba, kdy všechny národy budou putovat do domu Hospodinova, na Sión (Iz 2,2-3; 60,3.14). V posledních dnech „kdo vyzývá Hospodinovo jméno, se zachrání. Na hoře Sijónu a v Jeruzalémě budou ti, kdo vyvázli, jak řekl Hospodin“ (Jl 2,32).

V Novém zákoně nacházíme tyto specifické elementy. Jestliže před tím mohlo být pověděno, že Bůh je „původcem spásy na zemi“ (Ž 74,12 Bible 21), nyní může být řečeno: „Spasení náleží našemu Bohu, jenž sedí na trůnu, a Beránkovi“ (Zj 7,10 Bible 21). Ježíš Kristus, beránek Boží (J 1,29) se zjevil na zemi, aby přinesl lidem spásu (Tt 2,11), aby zachránil hříšníky (1 Tm 1,15), aby „hledal a spasil, co zahynulo“ (L 19,10), je „původce jejich spásy“ (Žd 2,10). Titul „naš Spasitel“ je užit nejen o Bohu (Tt 1,3; 2,10; 3,4), ale také o Ježíši (Tt 1,4; 2,13; 3,6). Druhým elementem je to, že užitky spasení získané Kristem jsou přisvojeny jednotlivému věřícímu působením Ducha svatého (J 3,6-7; 6,63; 1 K 6,11; Pt 1,2), v němž přebývá ve věřících Kristus i nebeský Otec (J 14,16-18; 15,5-10; 14,23). Proroci předpovídali přicházející nový věk, který se bude vyznačovat vložím Božího Ducha do nitra člověka (Ez

11,19; 36,26-27). Toto zaslíbení Otce (L 24,49; Sk 1,4) se naplnilo v den letnic, kdy Bůh vylil svého Ducha, aby trvale přebýval ve všech členech jeho lidu (Sk 2,17-21, jež je citací Jl 2,28-32).

V Novém zákoně je důraz položen na to, že zaslíbení spasení není jen pro Židy, ale také pro pohany, které Kristus skrze svou smrt přiblížil k Bohu (Ef 2,13.17). Spasení je univerzální v tom smyslu, že nikdo není vyloučen z Ježíšova pozvání, aby k němu přišel a našel odpočínutí (M 11,28-29) nebo z výzvy evangelia, aby se obrátil k Bohu a uvěřil v Ježíše Krista (Sk 20,21). „*Není rozdílu mezi Židem a Řekem: Vždyť je jeden a týž Pán všech, štědrý ke všem, kdo ho vzývají, neboť 'každý, kdo vzývá jméno Páně, bude spasen'*“ (Ř 10,12-13). Spasení není zakoušeno všemi bez výjimky, ale je všem nabízeno. Bůh chce, aby „*aby všichni lidé došli spásy a poznali pravdu*“ (1Tm 2,4).

III/ Předpoklady spasení a časy spasení

Ve Starém zákoně Boží zásah pomoci a vysvobození má svůj důvod vždy v jeho milostivém slitování a iniciativě (Ex 34,6-7; Neh 9,27). Je to Boží neodvolatelné právo spasit tehdy, kdy se k tomu rozhodne. Nikdy spasení není považováno za lidské právo, zásluhu či výkon. Také v Novém zákoně spasení pochází z Boží svobodné a milostivé volby (Ef 2,5; 2 Te 2,13; Tt 2,11). Základním principem je, že „*bez vylití krve není odpuštění*“ (Žd 9,22) a bylo to skrze dobrovolně prolitou Ježíšovu krev (Mk 14,24) a ve shodě s Bohem stanoveným záměrem (Sk 2,23), že bylo učiněno plné a konečné opatření pro odpuštění hříchů (Žd 9,12.14.26-28; 10,10). Ježíš se tak stal „*původcem věčné spásy*“ (Žd 5,9). Z lidské strany je předpokladem zkušenosti spasení ve Starém i Novém zákoně pokání, víra a poslušnost.

Boží spasení zahrnuje minulost, přítomnost a budoucnost. Minulé vysvobození ukazuje směrem k přítomnému a budoucímu vysvobození, jež naopak hledí nazpět a je založeno na minulém vysvobození. *Exodus* byl klíčový bod ve starozákonním díle spasení. Každoroční slavení přesnic připomínalo Boží vysvobození Izraele z egyptského otroctví (Ex 12,1-13,10). Přesnice však také připomínali Židům, že Bůh opatruje a posiluje svůj lid na jeho cestě (Ex 12,11.35-36; Dt 26,5-10), že jejich Bůh Spasitel denně nosí jejich břemena (Ž 68,20) a že „*Hospodinův anděl se položí táborem kolem těch, kteří se bojí Boha, a bude je bránit*“ (Ž 34,8). Přesnice též ukazovaly k přicházejícímu Mesiáši a antcipovaly banket, jenž bude slaven v mesiášském věku (Iz 25,6; 65,13; srov. Mt 8,11).

Smrt a vzkříšení Ježíše jsou klíčovým bodem v novozákonním věku. Pokud užítky Kristovy oběti byly osobně přisvojeny, o spasení je hovořeno jako o minulé události (Tt 3,4-5; srov. Ef 2,5-8). Ke spasení dochází skrze vzývání jména Pána Ježíše (Ř 10,9-13) a zahrnuje vstup do Božího království (Mk 10,23-27), do církve jako těla Kristova (1 K 12,13; Ga 3,26-28). Spasení je však také pokračující proces v tom smyslu, že když věřící nabízejí sami sebe Bohu jako služebníci spravedlnosti, zakouší vysvobození z moci a vlády hříchu (Ř 6,6.12-14.19) a nastává při nich proces směrem ke křesťanské zralosti (Ef 4,13; Ko 1,28). Tak Pavel může popsat křesťany jako ty, „*kteří docházejí spásy*“ (2 K 2,15; srov. 1 K 1,18), a Petr může napomínat své čtenáře, aby „*rostli ke spasení*“ (1 Pt 2,2; srov. Žd 6,9). Doklad přítomného spasení je viděn v dobrých skutcích (Ef 2,10) a je popsán jako nesení ovoce pokání (L 3,8).

Dovršení spasení leží v budoucnosti. Křesťané jsou „*spaseni v naději*“ (Ř 8,24) s jistým očekáváním „*vykoupení těla*“ z jeho otročení zkáze a hříchu skrze proměnu (Ř 8,23); žijí naději, že přijde „*nové nebe a novou zemi, ve kterých přebývá spravedlnost*“ (2 Pt 3,13) a ujištěním, že budou vysvobozeni od Božího přicházejícího hněvu (Ř 5,9; 1 Te 1,10).

IV/ Pořádek spásy

Když se na základě biblického svědectví snažíme logicky, ne chronologicky (časově) uspořádat to, co se děje při spasení jednotlivce od počátku do stavu dovršení spasení, pak formulujeme pořádek spásy (*ordo salutis*). Když křesťané posuzují logický řád božských a lidských faktorů týkajících se spasení, pak můžeme rozlišit tři hlavní možnosti: (1) Někteří hájí názor, že Písma vyučují, že Boží povolání všech v předcházející milosti a jejich odpověď v obrácení předchází znovuzrození (arminiáni). (2) Jiní zastávají názor, že Písma vyučují, že účinné Boží povolání a znovuzrození předchází obrácení (tradiční kalvinisté). (3) Třetí pohled dochází k závěru, že účinné Boží povolání předchází obrácení a obrácení předchází znovuzrození (postoj většiny reformovaných evangelikálních teologů). Tento třetí pohled také podle mého přesvědčení nejlépe odpovídá souhrnu biblických dat i lidské zkušenosti.

Při našem pojednání o Božím díle spasení budeme postupovat takto: (1) Ve věčné minulosti, poté, co Otec předvídal pád všech, milostivě vyvolil mnohé porušené hříšníky k obrácení, posvěcení a službě. (2) V časných dějinách lidští svědkové slovně povolávali ty, kteří byli darováni Kristu a (3) Duch svatý specificky těmto lidem udělil účinné, vnitřní povolání. (4) Jako Duchem umožněnou odpověď na jejich účinné povolání, hříšníci činí opravdové obrácení (věří, činí pokání a důvěřují Kristu). (5) Obrácení, jež jsou ospravedlněni, znovuzrození a posvěcení pak vytrvají a jsou oslaveni.

Pořádek spásy pak lze formulovat takto: vyvolení, slovní povolání, účinné povolání, obrácení (víra v evangelium, pokání z hříchů, důvěra v živého Krista, znovuzrození, ospravedlnění, posvěcení, vytrvání a oslavení).

Boží vyvolení lidí ke spasení ve Starém zákoně

Ze všech učení křesťanské víry patří učení o Božím vyvolení k nejzáhadnějším a nejméně pochopeným. Diskutují se mnohé kontroverzní otázky týkající se lidské vůle a odpovědnosti a Boží spravedlnosti s ohledem na lidské volby. K nejobtížnějším otázkám patří vztah mezi lidskou vůlí a svobodou člověka a svrchovanou Boží vůlí. V tématu týkající se vyvolení člověka ke spasení rozlišujeme dva odlišné základní postoje – arminianismus a kalvinismus.

Arminianismus je postoj, který formuloval James Arminius, kazatel v Amsterdamu, profesor na univerzitě v Leyden, který ostře odmítal tzv. dvojí predestinaci (vyvolení), tj. že Bůh určil některé lidi k věčnému životu a jiné k zatracení. Trval na tom, že Bůh ustanovil, aby všichni lidé, kteří činí pokání a věří Ježíši Kristu, byli Boží milostí spaseni a všichni lidé jsou schopni uvěřit a tak naplnit podmínky spasení. Bůh chce spasit všechny lidi a všichni jsou zváni. Bůh Spasitel „*chce, aby všichni lidé došli spásy a poznali pravdu*“ (1Tm 2,4). Ježíšovo pozvání je bez omezení: „*Pojďte ke mně všichni, kdo se namáháte a jste obtíženi břemeny, a já vám dám odpočinout*“ (Mt 11,28). Boží předzvědění nebo předurčení znamená, že Bůh byl

schopen již předem rozpoznat ty, kteří přijmou nabídku učiněnou v Kristu. Arminianismus zastával též John Wesley a mnozí další, protože kalvinismus se jim jevil jako neslučitelný s lidskou svobodou, jako fatalistický, kdy etické jednání člověka nemá žádný význam a právě tak nemá smysl kázat evangelium a konat misii, když o spasení či nespasení člověka je již rozhodnuto Bohem před stvořením světa. Přesto se domnívám, že reformované učení lépe odpovídá biblickému pochopení složité otázky Božího vyvolení.

Nejprve si upřesněme, co míníme výrazy, které se ve spojení s otázkou vyvolení používají. „Předurčení“ považujeme za nejširší termín označující Boží vůli vzhledem ke všem věcem, jež se dějí, ať se jedná o úděl jednotlivé lidské bytosti nebo dění v přírodě. „Predestinace“ odkazuje k Boží volbě jednotlivců pro věčný život nebo věčnou smrt. „Vyvolení“ je výběr některých pro věčný život, pozitivní stránka predestinace. Biblický výraz vyvolení můžeme definovat takto: *Vyvolení je Boží rozhodnutí před stvořením světa, jímž vyvoluje některé lidi ke spasení, ne na základě předvídání jejich zásluh, ale pouze pro suverénní Boží zalíbení.*

Po stvoření prvních lidí a po prvotním hříchu Adama a Evy Bůh zjevuje svůj spasitelný záměr a dává prvním lidem zaslíbení, že vítězství nad vším zlým přijde skrze potomka, který se narodí z ženy (Gn 3,15). Nejprve to však vypadá tak, že působení Zlého v následných kapitolách Genese zcela triumfuje. Kain zabil Ábela a země byla plná lidského násilí a Bůh se rozhodl lidstvo vyhladit. „*Ale Noe našel u Hospodina milost* (Gn 6,8). Z lidí jedině on a jeho rodina přežili potopu. I po tomto přísném Božím soudu se však nová lidská civilizace utápí v modloslužbě a pokouší se učinit si jméno (Gn 11,4). Bůh zasahuje spásným činem, když vyvoluje a povolává Abrahama. Bůh zaslíbil Abrahamovi zemi, potomstvo a univerzální požehnání (Gn 12,1-3) a tato zaslíbení jsou potvrzena Izákovi a Jákobovi. Vyvolením Abrahama si Bůh vyvolil svůj lid, který vysvobodí z moci hříchu a skrze tento lid přinese spasení všem lidem na zemi (Gn 12,3). Vyvolení ke spasení a vyvolení ke službě Bohu patří dohromady, jedno nelze oddělit od druhého.

Abram nebyl vyvolen pro své ctnosti, ale podle suverénního Božího záměru. Pocházel z modlářské rodiny (Joz 24,2.14). Abram nehledal Boha, ale Bůh vyhledal Abrama, povolal jej a uzavřel s ním smlouvu milosti (Gn 15,17; 17,1-14). V Gn 18,19 říká Bůh o Abrahamovi, „*vyvolil jsem jej*“ (Gn 18,19, Bible 21, NIV). V originále je použito slovesa יָדַע „poznat“, což znamená „*důvěrně jsem se s ním sblížil*“ (ČEP), „hleděl na něj s přízní“ nebo suverénně „vyvolil“ (srov. Am 3,2). Podobně Bůh „poznal“ nebo „vyvolil“ Mojžíše (Ex 33,17). Co se týká Abrahamových dvou synů, Izáka a Izmaela, Bůh si vyvolil Izáka za dědice zaslíbení (Gn 17,19-21; 21,12). Z dvou současně narozených dětí Izáka a Rebeky, Bůh suverénně vyvolil Jáкова a ne Ezaua, aby byl dědicem zaslíbené smlouvy (Gn 25,23). Později Bůh řekl Mojžíšovi, že své spásné milosrdenství udílí suverénně, komu chce. „*Smiluji se však, nad kým se smiluji, a slituji se, nad kým se slituji*“ (Ex 33,19). Vyvolení jednotlivce je zahrnuto v Ma 1,2-3: „*Zamiloval jsem si vás, praví Hospodin. Vy však se ptáte: »Kde je důkaz, že náš miluješ?« Což nebyl Ezau Jákobův bratr? je výrok Hospodinův. Jáкова jsem si zamiloval, Ezaua však nenávidím.*“ Hebrejské sloveso אָהַב „milovat“ zde znamená „dát přednost“, zatímco sloveso שָׂא „nenávidět“ označuje „cenit méně vysoko“. (srov. Dt 21,13.16-17; Mt 6,24). Když Hospodin říká, „*Jáкова jsem si zamiloval*“, znamená to „*Jáкова jsem si vyvolil*“,

a když říká „Ezaua však nenávidím“, znamená to „Ezaua jsem si nevyvolil“. Když apoštol Pavel mluví o vyvolení Jáкова a ne Ezaua, píše: „*Také Rebeka měla obě děti z téhož muže, z našeho praotce Izáka; ještě se jí nenarodily a nemohly učinit nic dobrého ani zlého. Aby však zůstalo v platnosti Boží vyvolení, o kterém bylo předem rozhodnuto a které nezávisí na skutcích, nýbrž na tom, kdo povolává, bylo jí hned řečeno, že starší bude sloužit mladšímu. Neboť je psáno: 'Jáкова jsem si zamiloval, ale Ezaua jsem odmítl.'*“ (Ř 9,10-13).

Starý zákon na mnoha místech mluví o Izraeli jako o Božím vyvoleném. *Jsi přece svatý lid Hospodina, svého Boha; tebe si Hospodin, tvůj Bůh, vyvolil ze všech lidských pokolení, která jsou na tváři země, abys byl jeho lidem, zvláštním vlastnictvím.*“ (Dt 7,6; viz též Iz 45,4; 65,9.22; 1 Pa 16,13). Vyvolení Izraele za zvláštní Boží lid je zdůvodněno Hospodinovou láskou. „*Protože miloval tvé otce, vyvolil po nich i jejich potomstvo a tebe vyvedl svou velikou mocí z Egypta, aby před tebou vyhnal pronárody větší a zdatnější, než jsi ty, a přivedl tě do jejich země a dal ti ji do dědictví, jak tomu je dnes*“ (Dt 4,37-38; viz též Dt 4,37-38; 7,7-8; 10,15). Vyvolený Izrael se měl stát Hospodinovým služebníkem, skrze kterého naplní svá zaslíbení, že požehná všem národům země. Proto Starý zákon často mluví o vyvolení Božího lidu k určitému úřadu nebo službě. Bůh vyvolil Árona za velekněze (Ž 105,26), Davida za krále (1 Sa 16,8-12), Jeremiáše (Jr 1,5) a Izajáše (Iz 6,1-13) za proroky. Proroci často zdůrazňovali, že pouze pozůstatek národa je opravdově Božím lidem (srov. Iz 10,20-22; Jr 31,7; Mi 2,12; Sf 3,13). Také příběhy o proroku Eliášovi ukazují, že v jeho době pouze malý pozůstatek Izraele zůstal věrný Hospodinu. Pouze ti, kteří mají obřezaná srdce, opravdově patří Hospodinu (Dt 30,6; Jr 4,4; srov. Ř 2,28-29).

Ve starozákonní době naplnil Izrael své poslání Božího vyvoleného služebníka jen částečně. Pro hřích Izraele nebyla na začátku novozákonní doby ještě naplněna zaslíbení spasení daná Abrahamovi, že v něm „*dojdou požehnání všechny čeledi země*“ (Gn 12,3). Evangelia však zdůrazňují, že Ježíš z Nazareta byl mužem vyvoleným Bohem jako jeho Mesiáš. Je pravým synem Abrahama a Davida (Mt 1,1). Ježíš je pravým Izraelem, který uspěl tam, kde Izrael selhal. Když Ježíš vyvolil svých dvanáct apoštolů (L 6,13), znovu konstituoval Izrael. Jeho učedníci jsou součástí pravého Izraele. Idea, že církev je Božím novým lidem, je potvrzena Pavlem. Členové církve jsou „*vyvolení Boží*“ (Ř 8,33; Ko 3,12; Tt 1,1), jsou Bohem povoláni (Ř 1,6-7; 1 K 1,2). Označení, která kdysi patřila Izraeli, jsou nyní aplikována na Kristovu církev. Jsou „*svatí*“ (Ř 1,7), děti Abrahamovy (Ga 3,7), pravá obřizka (Ř 2,28-29) a Izrael Boží (Ga 6,16). Petr mluví podobným způsobem, „*Vy však jste 'rod vyvolený, královské kněžstvo, národ svatý, lid náležející Bohu', abyste hlásali mocné skutky toho, kdo vás povolal ze tmy do svého podivuhodného světla. Kdysi jste 'vůbec nebyli lid', nyní však jste lid Boží; pro vás 'nebylo slitování', ale nyní jste došli slitování*“ (1P 2,9-10). Zaslíbení univerzálního požehnání, které bylo dáno Abrahamovi, se naplnilo v církvi Ježíše Krista, jež je složena z vyvolených ze všech národů. Na závěr slyšme vzácné Ježíšovo slovo, jež je určeno všem jeho učedníkům: „*Ne vy jste vyvolili mne, ale já jsem vyvolil vás a ustanovil jsem vás, abyste šli a nesli ovoce a vaše ovoce aby zůstalo*“ (J 15,16).

Boží vyvolení lidí ke spasení v apoštolském vyučování

Boží vyvolení lidí ke spasení má podle biblického svědectví dvě stránky. První je zdůrazňována těm, kteří slyší evangelium, dobrou zprávu o záchraně v Ježíši Kristu a jsou vybízeni k tomu, aby přijali Božího Syna Ježíše Krista za svého Spasitele a Pána. Je to možné vyjádřit tímto obrazem. Na otevřené bráně vedoucí do Božího království lze číst různé nápisy. Např. Ježíšovo pozvání: „*Pojďte ke mně všichni, kdo se namáháte a jste obtíženi břemeny, a já vám dám odpočinou*“ (Mt 11:28). „*Předložil jsem ti život i smrt, požehnání i zlořečení; vyvol si tedy život*“ (Dt 30,19). Bůh „*chce, aby všichni lidé došli spásy a poznali pravdu*“ (1 Tm 2,4).

Druhou stránku vyvolení si plně uvědomují ti, kdo již vírou přijali nový život v Ježíši Kristu a těší se ze všech dobrých Božích darů v tomto životě a naděje na věčný život v nebeském království. Když člověk, který vstoupil branou Božího království, pohlédne nazpět, jak k tomu vlastně došlo, že mohl vejít do života, spatří na bráně nápis: „*Ne vy jste vyvolili mne, ale já jsem vyvolil vás a ustanovil jsem vás, abyste šli a nesli ovoce a vaše ovoce aby zůstalo*“ (J 15,16). Obojí stránky vyvolení jsou důležité. Lidská volba a svoboda člověka přijmout Boží nabídku spasení, ale věřící si uvědomují, že rozhodující je svrchované Boží milostivé vyvolení člověka ke spasení, jak nám to dosvědčují mnohá biblická místa.

Pavel načrtl celý průběh spasení v Ř 8,28-30: „*Víme, že všechno napomáhá k dobrému těm, kdo milují Boha, kdo jsou povoláni podle jeho rozhodnutí. Které předem vyhlédl [„předem poznal“ (ČSP)], ty také předem určil, aby přijali podobu jeho Syna, tak aby byl prvorozený mezi mnoha bratřími; které předem určil, ty také povolal; které povolal, ty také ospravedlnil, a které ospravedlnil, ty také uvedl do své slávy*“ (Ř 8,28-30). Povšimněme si, že základnou povolání křesťanů ke spásě je Boží πρόθεσις „*rozhodnutí*“ (Ř 9,11; Ef 1,11; 3,11; 2 Tm 1,9). Naděje budoucí slávy je založena v suverénním, předvěkém Božím rozhodnutí. První sloveso v aoristu v textu - προέγνω „*předem vyhlédl*“ od slovesa προγινώσκω tj. předem poznat ne pouze ve smyslu pouhé znalosti, ale předem hledět na někoho s přízní, předem si vyvolit – a znamená, že vyvolení ke spasení je založeno v Božím rozhodnutí na základě suverénního Božího zalíbení. Když pokračujeme v Pavlově myšlení, Bůh ty, které předem poznal, předzvěděl, ty také προώρισεν „*předem určil*“, aby přijali podobu jeho Syna. Dalšími aoristy ve zlatém řetězci spasení jsou slovesa ἐκάλεσεν „*povolal*“, ἐδικαίωσεν „*ospravedlnil*“ a ἐδόξασεν „*uvedl do své slávy*“.

V 1 K 1,27-29 Pavel třikrát používá slovesa ἐκλέγω „*vyvolit*“, „*vybrat si*“ k označení Božího milostivého vyvolení ke spasení: „*Co je světu bláznovstvím, to vyvolil Bůh, aby zahanbil moudré, a co je slabé, vyvolil Bůh, aby zahanbil silné; neurozené v očích světa a opovržené Bůh vyvolil, ano vyvolil to, co není, aby to, co jest, obrátil v nic - aby se tak žádný člověk nemohl vychloubat před Bohem.*“ V Ga 1,15-16 Pavel napsal, „*Ale ten, který mě vyvolil už v těle mé matky a povolal mě svou milostí, rozhodl se zjevití mně svého Syna, abych radostnou zvěst o něm nesl všem národům*“. Zde zřetelně vidíme, že vyvolení ke spasení je hluboce osobní.

Nejobsáhlejším textem o vyvolení je Ef 1,3-14. Můžeme jej shrnout následovně:

1/ Zdroj vyvolení: „*Bůh a Otec našeho Pána Ježíše Krista*“ (v. 3).

2/ Skutečnost vyvolení: „*V něm jsme se stali i dědici, když jsme byli předurčeni podle předsevzetí toho, který působí všechno podle rady své vůle*“ (v. 11, ČSP, srov. v. 4-5.9). Pavlova vyvolující slova jsou v těchto verších aktivní a popisující to, co Bůh sám učinil: jsou zde použity výrazy ἐκλέγω „vyvolit“ (v. 4), προορίζω „předem určit“ (v. 5), προτίθημι „předsevztít si, rozhodnout se“ (v. 9), πρόθεσις „předsevzetí“, βουλή „rada, rozhodnutí, úradek“ a θέλημα „vůle“ (v. 11).

3/ Čas vyvolení: „*před stvořením světa*“ (v. 4) tj. od věčné minulosti.

4/ Předmět vyvolení: „*my*“ (v. 7), „*nás*“ (V. 3-6.8-9). Pavel zde vidí vyvolené jak v jejich korporativním postavení jako církev i v jejich individualitě. Nový zákon označuje křesťany jako „*věřící*“, „*svaté*“ a „*vyvolené*“.

5/ Oblast vyvolení: „*v Kristu*“ (v. 3-7), tj. vyvolení je způsobeno skrze Kristovu osobu a dílo, ne na základě lidských skutků či zásluh.

6/ Motivy vyvolení: „*ve své lásce nás předem určil*“ (v. 5).

7/ Nestrannost vyvolení: „*rozhodnutím jeho dobroty*“ (v. 5).

8/ Cíl vyvolení: „*abychom byli svatí a bez poskvrny před jeho tváří*“ (v. 4).

Ř 9-11 je důležitým oddílem, který pojednává o Božím spásném záměru pro Židy a pohany. Pavel začíná připomenutím slavného duchovního dědictví Izraele. „*Jsou to Izraelci, jim patří synovství i sláva i smlouvy s Bohem, jim je svěřen zákon i bohoslužba i zaslíbení*“ (Ř 9,4). Když jim byla dána tak vysoká privilegia, proč je tak málo Židů spasených? „*Ne že by slovo Boží selhalo. Vždyť ne všichni, kteří jsou z Izraele, jsou Izrael*“ (Ř 9,6). Existence věřícího „*pozůstatku*“ – kruhu vyvolených – v etnickém Izraeli dokazuje, že Boží spásný záměr neseselhal.

Petr viděl církev, tělo Kristovo, jako analogické k věřícímu pozůstatku v Izraeli. „*Vy však jste 'rod vyvolený, královské kněžstvo, národ svatý, lid náležející Bohu'*“ (1P 2,9). Oslovuje své čtenáře ve svém prvním listu takto: „*Petr, apoštol Ježíše Krista, vyvoleným příchozím rozptýleným v Pontu, Galacii, Kappadokii, Asii a Bithynii, podle předzvědění Boha Otce v posvěcení Ducha k poslušnosti a pokropení krví Ježíše Krista*“ (1P 1,1-2, ČSP). Jakub 1,18 potvrzuje, že iniciativa ve spasení spočívá zcela v suverénním Bohu: „*On se rozhodl a zplodil nás slovem pravdy.*“ „*Což nevyvolil Bůh chudé tohoto světa, aby byli bohatí ve víře a stali se dědici království, jež zaslíbil těm, kdo ho milují?*“ (Jk 2,5).

Když chápeme vyvolení jako Boží suverénní volbu některých lidí ke spasení, pak existuje nutně jiný aspekt této volby, totiž Boží suverénní rozhodnutí pomínout jiné a nespasit je. Toto Boží rozhodnutí ve věčné minulosti je nazýváno zavržení. *Zavržení je suverénní Boží rozhodnutí pomínout některé osoby ve smutném rozhodnutí nespasit je a potrestat je za jejich hříchy a tak projevit svou spravedlnost.* Učení o zavržení patří v mnohých ohledech k nejsložitějšímu ze všeho vyučování Písma, když o něm máme přemýšlet a je přijmout, protože se týká tak strašných a věčných důsledků pro lidské bytosti učiněné k Božímu obrazu. Láska, již nám Bůh dává, abychom milovali své bližní, způsobuje, že se odvracíme proti tomuto učení. Je to něco, co bychom nechtěli věřit a nevěřili bychom, kdyby to Písmo jasně neučilo. Existují však oddíly Písma, které toto vyučují. Juda o některých osobách říká: „*Vloudili se totiž mezi vás někteří bezbožní lidé, zapsaní už dávno k odsouzení, kteří zaměňují milost našeho Boha v nezřízenost a zapírají jediného vládce a našeho Pána Ježíše Krista*“

(Ju 1,4). Pavel mluví o faraónovi a dalších: „*Písmo přece říká faraónovi: 'Vyzdvihl jsem tě, abych na tobě ukázal svou moc a aby mé jméno bylo rozhlášeno po celé zemi.'* Smilovává se tedy, nad kým chce, a koho chce, činí zatvrzelým. Snad mi řekneš: ' Proč nás tedy Bůh ještě kárá? Může se vůbec někdo vzepřít jeho vůli?' Člověče, co vlastně jsi, že odmlouváš Bohu? Řekne snad výtvar svému tvůrci: 'Proč jsi mě udělal takto?' Nemá snad hrnčíř hlínu ve své moci, aby z téže hroudy udělal jednu nádobu ke vznešeným účelům a druhou ke všedním? Jestliže Bůh chtěl ukázat svůj hněv a zjevit svou moc, a proto s velkou shovívavostí snášel ty, kdo propadli jeho hněvu a byli určeni k záhubě“ (Ř 9,17-22). Petr říká o těch, kteří odmítli evangelium: „*Oni přicházejí k pádu svým vzdorem proti slovu - k tomu také byli určeni*“ (1 Pt 2,8). Ježíš děkuje Bohu, jak za skrytí poznání spasení přede některými, tak i za zjevení spasení jiným: „*V ten čas řekl Ježíš: 'Velebím, tě Otče, Pane nebes i země, že jsi ty věci skryl před moudrými a rozumnými a zjevil jsi je maličkým. Ano, Otče, tak se ti zalíbilo*“ (Mt 11,25-26).

Musíme rozpoznat, že v Boží moudrosti zatracení a věčné odsouzení některých ukazují Boží spravedlnost a vede k jeho slávě. Pavel říká, „*Jestliže Bůh chtěl ukázat svůj hněv a zjevit svou moc, a proto s velkou shovívavostí snášel ty, kdo propadli jeho hněvu a byli určeni k záhubě*“ (Ř 9,22). Je nutné pamatovat na to, že existují důležité rozdíly mezi vyvolením a zavržením, jak jsou prezentovány v Písmu. Vyvolení ke spasení je viděno jako důvod k radosti a chválám Bohu, který je hoděn chvály za naše spasení (Ef 1,3-6; 1 Pt 1,1-3). Bůh nás aktivně vyvolil pro spasení a učinil tak ze své lásky a se zalíbením. Zavržení je viděno jako něco, co Bohu působí bolest, ne zalíbení. „*Řekni jim: Jakože jsem živ, praví Panovník Hospodin, nemám zalíbení ve smrti ničemy. Chci raději, aby se ničema od své cesty odvrátil a žil!*“ (Ez 33,11 Bible 21). Viny za odsouzení hříšníků nesou vždy lidé, kteří se vzbouřili a ne Bůh sám. „*Kdo nevěří, je již odsouzen, neboť neuvěřil ve jméno jednorozeného Syna Božího. Soud pak je v tom, že světlo přišlo na svět, ale lidé si zamilovali více tmu než světlo, protože jejich skutky byly zlé*“ (J 3,18). Příčina vyvolení spočívá v Bohu, příčina zavržení v hříšníkovi. Základem vyvolení je Boží milost, základem zavržení je Boží spravedlnost. Proto není správné mluvit o „dvojí predestinaci“ (jak činí kalvinistický supralapsarianismus), neboť opomíjí rozdíly mezi vyvolením a zavržením. Logický pořádek Božích záměrů, které jsou bezpodmínečné, avšak ve shodě s vůlí jednotlivce, který činí svou svobodnou volbu (podle reformovaného infralapsarianismu – umírněný kalvinismus) je tento: (1) Stvoření lidstva; (2) dovolení pádu a spravedlivé odsouzení všech; (3) protože žádný hříšník nemohl naplnit podmínku spasení, Bůh předurčil (predestinoval) „mnohé“ ke spasení a dovolil jiným přijmout spravedlivý trest za jejich viny; a (4) opatření spasení skrze Kristovo dílo a uvedení užitek spasení skrze dílo Ducha svatého do života věřících v Krista.

Praktické důsledky učení o vyvolení: (1) Učením o vyvolení mají být věřící potěšeni. Bůh měl od věčnosti na mysli dobré svého lidu. „*Víme, že všechno napomáhá k dobrému těm, kdo milují Boha, kdo jsou povoláni podle jeho rozhodnutí*“ (Ř 8,28). Máme důvěru, že co Bůh rozhodl, se stane. Jeho plán bude naplněn, vyvolení uvěří. (2) Vyvolení je důvodem ke chvále Boha a vděčnosti. „*Abychom my, kteří jsme na Krista upnuli svou naději, stali se chválou jeho slávy*“ (Ef 1,12). „*Stále musíme děkovat Bohu za vás, bratři milovaní od Pána, že vás Bůh*

jako první vyvolil ke spáse a posvětil Duchem a vírou v pravdu“ (2Te 2,13). (3) Vyvolení je povzbuzením k evangelizaci a misii. Apoštol Pavel říká: „A tak všechno snáším pro vyvolené, aby i oni dosáhli spásy v Kristu Ježíši a věčné slávy“ (2 Tm 2,10). Vyvolení je pro něj zárukou, že ve své evangelizaci bude mít úspěch, protože ví, že někteří lidé, k nimž hovoří, jsou vyvolení a uvěří evangeliu a budou spaseni. Nevíme, kdo jsou vyvolení a nevyvolení, musíme proto pokračovat v šíření evangelia. Naše evangelizační úsilí jsou Božími prostředky k přivedení vyvolených ke spasení. Poznání, že misie je Božím prostředkem ke spasení vyvolených je silným motivem k úsilí a dává nám důvěru, že se prokáže úspěšná. Nemusíme sami sebe kritizovat, když někteří lidé odmítají Krista. Když jsme udělali co je na nás, musíme přenechat věc Pánu. Rozhodující je Boží milostivé rozhodnutí spasit ty, které vyvolil.

Volání evangelia a efektivní povolání

Když apoštol Pavel hovoří o způsobu, jak Bůh působí spasení v našich životech, říká: *„Které předem určil, ty také povolal; které povolal, ty také ospravedlnil, a které ospravedlnil, ty také uvedl do své slávy“ (Ř 8,30). Spasení má svůj začátek v Božím předurčení, vyvolení ještě před stvořením světa a dalším Božím krokem při vyvolených je to, že je povolává ke spasení tím, že přijímají vírou zvěstované evangelium, jež při nich působí jako „moc Boží ke spasení“ (Ř 1,16).*

Ježíš po svém vzkříšení svěřil svým učedníkům poslání, které zůstává platné pro církve ve všech dobách: *„Jděte do celého světa a kažte evangelium všemu stvoření. Kdo uvěří a přijme křest, bude spasen; kdo však neuvěří, bude odsouzen“ (Mk 16,15-16). Evangelium je dobrou zprávou o tom, že ačkoli všichni lidé zhřešili (Ř 3,23) a odplatou spravedlivého Boha za náš hřích je smrt (Ř 6,23), „Bůh tak miloval svět, že dal svého jediného Syna, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný“ (J 3,16). Jedinečné volání evangelia je vyjádřeno v Ježíšových slovech: „Pojďte ke mně všichni, kdo se namáháte a jste obtíženi břemeny, a já vám dám odpočinout. Vezměte na sebe mé jho a učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorného srdce: a naleznete odpočínutí svým duším“ (Mt 11,28-29). Vzkříšený Kristus volá všechny lidi i dnes a čeká na jejich odpověď. „Hle, stojím přede dveřmi a tluču; zaslechne-li kdo můj hlas a otevře mi, vejdu k němu a budu s ním večeřet a on se mnou“ (Zj 3,20). Osobní odpověď na toto pozvání však může být dvojí: „Přišel do svého vlastního, ale jeho vlastní ho nepřijali. Těm pak, kteří ho přijali a věří v jeho jméno, dal moc stát se Božími dětmi“ (J 1,12).*

Evangelium, pozvání k víře a spasení v Kristu je určeno všem lidem. Toto volání evangelia lze označit za všeobecné povolání ke spasení. Evangelium je adresováno našemu intelektu, našim emocím a naší vůli. Mluví k našemu intelektu tím, že nám vysvětluje fakta spasení ve svém Slově. Mluví k našim emocím tím, že nás vyzývá k radostnému a vděčnému přijetí nám nabízeného spasení. Mluví k naší vůli tím, že žádá, abychom na pozvání ochotně odpověděli v pokání a víře – rozhodli se odvrátit se od našich hříchů a přijmout Krista jako Spasitele a Pána našich životů.

Povolání je čin Boha Otce, který povolává lidi k tomu, *„aby přijali podobu jeho Syna“ (Ř 8,29). Další biblické texty plněji popisují, co je toto povolání. Bůh lidi povolává „do*

společenství se svým Synem, naším Pánem Ježíšem Kristem“ (1 K 1,9), „*do slávy svého království*“ (1 Te 2,12). Lidé jsou Bohem „*povoláni ke svatosti*“ (Ř 1,7), „*k pokoji*“ (1 K 7,15), „*ke svobodě*“ (Ga 5,13), „*k naději*“ (Ef 1,18), „*k posvěcení*“ (1 Te 4,7), „*trpělivě snášet soužení*“ (1 Pt 2,20) a „*věčnému životu*“ (1 Tm 6,12).

Realita i dnešních dnů nás však přesvědčuje, že jsou pravdivá Ježíšova slova: „πολλοὶ γὰρ εἰσιν κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί“ „*Je totiž mnoho povolaných, ale málo vyvolených*“ (Mt 22,14; Bible 21). To nám ukazuje, že kromě všeobecného povolání všech lidí ke spasení existuje též zvláštní, účinné, vnitřní povolání, kdy Bůh pracuje s vyvolenými tak, že jim ze své svrchované milosti osvětlením Duchem svatým umožňuje odpovídat v pokání a víře, takže toto zvláštní povolání vede k pozitivní odpovědi a přijetí evangelia. *Účinné povolání je čin Boha Otce, který mluví skrze lidské zvěstování evangelia, v němž vyzývá lidi k sobě takovým způsobem, že odpovídají spasitelnou vírou.*

Je důležité, aby nevznikl dojem, že lidé budou spaseni mocí tohoto účinného povolání odděleně od jejich vlastní dobrovolné odpovědi na evangelium. Odpověď člověka na zvěstování evangelia je vždy dobrovolná, chtěná, kdy jednotlivá osoba složí svou důvěru v Krista. Proto modlitba a vedení a zmocnění Duchem svatým jsou tak důležité při evangelizaci. Pokud Bůh nepracuje v lidském srdci, aby učinil evangelium účinným v lidském srdci, nebude žádná opravdová spásná odpověď. Ježíš řekl: „*Nikdo nemůže přijít ke mně, jestliže ho nepřitáhne Otec, který mě poslal*“ (J 6,44). Příkladem, kdy volání evangelia účinně působí, je Lydia ve Filipis. „*Pán jí otevřel srdce, aby přijala, co Pavel zvěstoval*“ (Sk 16,14).

Rozhodujícím elementem pro spasení každého člověka je slyšení Božího Slova, jehož jádrem je evangelium o Boží lásce k člověku a daru věčného života skrze víru v Ježíše Krista. „*A jak mohou uslyšet, není-li tu nikdo, kdo by ho zvěstoval?*“ (Ř 10,14). Privilegium volat hříšníky ke Kristu má každý, kdo sám uvěřil v Krista a přijal jej za svého Spasitele a Pána. Každý věřící, podobně jako Pavel, má vyznávat: „*Cítím se totiž dlužníkem Řeků i barbarů, vzdělaných i nevzdělaných*“ (Ř 1,14). Bůh se rozhodl pozvat svět ke Kristu skrze lidské vyslance. Pavel to vysvětluje těmito slovy: „*'Každý, kdo vyzývá jméno Páně, bude spasen'. Ale jak mohou vyzvat toho, v něhož neuvěřili? A jak mohou uvěřit v toho, o kom neslyšeli? A jak mohou uslyšet, není-li tu nikdo, kdo by ho zvěstoval? A jak mohou zvěstovat, nejsou-li posláni? Je přece psáno: 'Jak vítaný je příchod těch, kteří zvěstují dobré věci!'*“ (Ř 10,13-15). „*Víra je tedy ze zvěstování a zvěstování z pověření Kristova*“ (Ř 10,17).

Budme tedy věrní, vytrvalí a trpělivi ve zvěstování evangelia všem lidem a ve vydávání svědectví o Ježíši Kristu slovy i osobním příkladem toho, co ve své milosti již způsobil v našich životech. Ve svém svědectví se nenechme ochromit nebo dokonce zastavit tím, že mnozí lidé Krista nepřijímají a pokračují ve svém dosavadním hříšném životě. Pán očekává věrnost svých služebníků. Sami žijeme jen z Boží milosti, a tak nezapomínejme na slovo, které Bůh řekl již Mojžíšovi: „*Smiluj se, nad kým se smiluj, a slituj se, nad kým se slituj. Nezáleží tedy na tom, kdo chce, ani na tom, kdo se namáhá, ale na Bohu, který se smilovává*“ (Ř 9,16).

Obrácení

Obrácení v poselství Nového zákona je základní událost v životě, jíž se člověk stává křesťanem, když v pokání přijímá vírou Boží milost zjevenou v Pánu Ježíši Kristu, cele se obrátí k živému Bohu a mocí Ducha svatého je znovuzrozen. Při promýšlení toho, jak Nový zákon popisuje smysl a význam této základní události, která zásadním způsobem určuje další život člověka, se soustředíme na čtyři základní novozákonní pojmy – obrácení, pokání, víra a znovuzrození. Jednotlivé výrazy nechceme od sebe ostře oddělovat, ale propojovat, protože se jejich význam někdy v různé míře překrývá.

Výraz ἐπιστροφή „obracení“, ἐπιστρέφειν „obrátit se“ jsou v Novém zákoně používány pro označení základního obratu k Bohu nebo ke Kristu, a tak i k novému životu. V řeckém překladu Starého zákona, Septuagintě, jsou překladem hebrejského kořene שׁוּב, který se ve speciálním teologickém smyslu objevuje asi 130krát a znamená cele se obrátit a navrátit k živému Bohu, odmítnout každou podobu neposlušnosti Božích přikázání a zcela se poddat vůli Boží. Ježíš vědomě navazuje na naléhavé volání starozákonních proroků k obrácení Izraele, když dává své generaci za příklad obyvatele Ninive, kteří se „*obrátili po Jonášově kázání*“ (L 11,32; srov. Jon 3,8). V novozákonní době je obrácení základní podmínkou pro vstup do Božího království. Jednoznačně o tom svědčí Ježíšova slova: „*Amen, pravím vám, jestliže se neobrátíte a nebudete jako děti, nevejdete do království nebeského*“ (Mt 18,3).

V podobenství o marnotratném synu (L 15,11-32) Ježíš názorně vykládá jednotlivé aspekty obrácení. Nejprve je popsána situace lidského syna, který se odvrátil od svého nebeského Otce a rozmařilým životem přišel o vše, co mu Otec daroval a hrozila mu smrt hladem. V této situaci „*šel do sebe*“ (ČEP), „*přišel k sobě*“ (ČSP) a učinil zásadní rozhodnutí. Je ochoten vrátit se k Otci, osobně vyznat svůj hřích, provinění a naprostou nehodnost a stát se tím, který mu bude sloužit (v.17-19). Otec trpělivě očekával návrat svého svéhlavého syna domů, běží mu vstříc plný slitování a přijímá jej, objímá, líbá a svou lásku projevuje tím, že jej znovu přijímá za syna, obdarovává jej a raduje se z toho, že syn, který se „*byl mrtev a zase žije, ztratil se, a je nalezen*“ (v. 24.32).

Významným příkladem obrácení je zkušenost Saula/Pavla na cestě do Damašku, jejíž důležitost je podtržena tím, že je třikrát popisována v Lukášově vyprávění událostí v prvotní církvi (Sk 9,1-20; 22,1-21; 26,2-23). Saul, který patřil k židovské skupině farizeů usilující naplňovat Boží zákon, se doporučujícími listy od velekněze pro synagogy v Damašku vydal na cestu do Damašku, aby tam zatkl Židy vyznávající Ježíše jako Mesiáše a přivedl je v poutech do Jeruzaléma. Na cestě blízko Damašku se mu zjevil vzkříšený Ježíš a povolal jej za svého apoštola, svědka, služebníka. Ve Sk 26,2-23 se Pavel obhazuje před židovským králem Agrippou a sděluje mu, jaké pověření tehdy přijal přímo od vzkříšeného Ježíše: „*Já jsem Ježíš, kterého ty pronásleduješ. Ale zvedni se, povstaň. Neboť proto jsem se ti zjevil, abych tě učinil svým služebníkem a svědkem toho, co jsi spatřil a co ti ještě dám poznat. Budu tě chránit před izraelským národem i před pohany, k nimž tě posílám, abys otevřel jejich oči a oni se obrátili od tmy ke světlu, od moci satanovy k Bohu, a vírou ve mne dosáhli odpuštění hříchů a podílu mezi posvěcenými*“ (Sk 26,15b-18).

O své zkušenosti obrácení a povolání podává apoštol Pavel zprávu též v Ga 1,11-17, kde především podtrhuje, že „*evangelium, které jsem kázal, není z člověka. Nemám je převzaté ani naučené od člověka, ale skrze zjevení Ježíše Krista*“ (Ga 1,11-12; Bible 21). Ve Fp 3,4-17 popisuje, jak úžasnou proměnu událost zjevení Ježíše Krista způsobila v jeho životě. „*Cokoliv mi bylo ziskem, to jsem pro Krista odepsal jako ztrátu. A vůbec všechno pokládám za ztrátu, neboť to, že jsem poznal Ježíše, svého Pána, je mi nade všechno. Pro něho jsem všechno ostatní odepsal a pokládám to za nic, abych získal Krista a nalezen byl v něm nikoli s vlastní spravedlností, která je ze zákona, ale s tou, která je z víry v Krista - spravedlností z Boha založenou na víře, abych poznal jej a moc jeho vzkříšení i účast na jeho utrpení. Beru na sebe podobu jeho smrti, abych tak dosáhl zmrtvýchvstání*“ (Fp 3,7-11). Obrácení, při němž došlo k hlubokému osobnímu poznání Krista, vedlo k naprosté proměně farizeje Saula, z něhož se stává apoštol Pavel. Jeho celý život, myšlení, emoce i vůle jsou osobním setkáním se vzkříšeným Ježíšem zcela proměněny. Pavel tuto svou duchovní zkušenost obrácení nejen interpretuje, ale uvádí také jako model pro křesťany. „*Bratří, napodobujte mne. Hled'te na ty, kdo žijí podle našeho příkladu*“ (Fp 3,17; ČEP) „*Bratři, následujte společně můj příklad a všimněte si těch, kdo žijí podle našeho vzoru*“ (Fp 3,17; ČSP).

Výraz „obrácení“ se stal specifickým, jasně vymezeným výrazem v misijním slovníku apoštolské církve (Sk 15,3). Znamená odvrátit se „*od tmy ke světlu, od moci satanovy k Bohu*“ (Sk 26,18), obrátit se k Pánu Ježíši (Sk 9,35; 11,21), živému Bohu (Sk 14,15; 15,19; Sk 26,20), získat odpuštění hříchů (Sk 3,19) a být zahrnut do Božího lidu (Sk 26,18). Pavel vyzýval k obrácení, jak to popisuje starším v Efezu: „*Naléhal jsem na Židy i Řeky a vyzýval je, aby se obrátili k Bohu a uvěřili v našeho Pána, Ježíše Krista*“ (Sk 20,21). Připomíná Tesalonickým, jak přijali jím zvěstované evangelium a „*jak jste se obrátili od model k Bohu, abyste sloužili Bohu živému a skutečnému*“ (1 Te 1,9).

Při obrácení v teologickém slova smyslu se jedná o událost, která nastala v minulosti, jak to naznačuje časté užití aoristu slovesa. Zkušenosti obrácení mohou být dramatické (Pavel, Kornelius, žalárník ve Filipis), ale též klidné a nenápadné (etiopský dvořan či Lydie). Nejedná se v první řadě o pocity, ale o čin odvrácení se od služby hříchu k naprostému oddání se Bohu a Kristu. Uvědomění si toho, že člověk prožil obrácení, může být okamžité a přesně datovatelné nebo postupné.

Církev vzešlé z duchovního probuzení vždy kladly velký důraz na obrácení jako iniciační akt, jímž se člověk stává křesťanem. Jedním z klíčových problémů dnešní církve je, že se často z její služby vytrácí důraz na obrácení a členy církve se stávají i ti, kteří ji ve svém životě neprožili. Velkým posláním církve je získávat Ježíši nové učedníky, autentické konvertity a sloužit jim k duchovnímu růstu, posvěcení a vytrvalosti k dosažení cíle oslavení a věčného života v Božím království. K tomuto svému velkému poslání je církev zmocněna trvalou přítomností svého vzkříšeného a vyvýšeného Pána skrze Ducha svatého (Mt 28,18-20).

Pokání

Sloveso μετανοεῖν „činit pokání“ a podstatné jméno μετανοία „pokání“ etymologicky znamenají změnu smýšlení, lítost. V Novém zákoně, kde se objevují celkem 55 krát a jsou používány pouze jako teologické termíny, které mají obdobný význam jako hebrejské תשובה. Zahrnují nejen radikální změnu myšlení, ale i vůle a emocí tj. celého člověka ve vztahu k Bohu, k sobě samému i druhým lidem. Pokání má obdobně jako obrácení jak negativní, tak pozitivní stranu, znamená odvrácení se od hříchu a obrácení se k Bohu.

Podle Matoušova evangelia začal Ježíš své kázání v Galileji voláním k pokání, a jeho kázání, stejně jako kázání Jana Křtitele, je možné shrnout do věty: „*Čiňte pokání, neboť se přiblížilo království nebeské*“ (Mt 4,17; 3,2). Jan ve svém poselství o příchodu Boží vlády zdůrazňuje soud a ukazuje, že jedinou cestou jak mu uniknout je nést ovoce pokání, které se projeví viditelnými změnami v jednání člověka (Mt 3,7-12; L 3,9-14). Pouze pokáním názorně symbolizovaným a pečetěným křtem vodou na odpuštění hříchů (Mk 1,4), bude Izrael připraven na setkání se svým soudcem. Ježíš však vyhláší příchod království jako „*radostnou zvěst*“, jako vyhlášení „*léta milosti Hospodinovy*“ (L 4,18-19). Pokání je nezbytným předpokladem pro přijetí odpuštění hříchů, Ducha svatého a plnosti života, jež Ježíš udílí. Proto o svém poslání říká: „*Nepřišel jsem volat k pokání spravedlivé, ale hříšníky*“ (L 5,32). Podobně jako u Jana Křtitele ani v Ježíšově zvěstování nechybí poselství o Božím soudu nad nekajícími. Na otázku, zda lidé, na které spadla věž v Siloe a zabila je, byli větší viníci než ostatní obyvatelé Jeruzaléma, Ježíš odpovídá: „*Ne, pravím vám, ale nebudete-li činit pokání, všichni právě tak zahynete*“ (L 13,5). Pohled z nebeské, Boží perspektivy se předně zaměřuje na to, zda lidé činí nebo nečiní pokání. V nebi je „*větší radost nad jedním hříšníkem, který činí pokání, než nad devadesáti devíti spravedlivými, kteří pokání nepotřebují*“ (L 15,7). Výzva k pokání má ústřední místo nejen v poselství starozákonních proroků včetně Jana Křtitele, Ježíše jako zaslíbeného Mesiáše, v jehož osobě je Boží království mocně přítomné ke spasení všech hříšníků, ale také v poselství Kristovy církve. Také své učedníky pověřuje Ježíš posláním „*zvěstovat pokání na odpuštění hříchů všem národům, počínajíc Jeruzalémem*“ (L 24,48). Petr při svém kázání o letnicích odpovídá na otázku lidí, co mají činit: „*Čiňte pokání a každý z vás ať se dá pokřtít ve jménu Ježíše Krista na odpuštění hříchů a pak obdržíte dar Ducha Svatého*“ (Sk 2,38, Jeruzalémská bible). Na Areopágu Pavel zvěstuje, že Bůh přikázal všem lidem všude, aby činili pokání (17,30) tváří v tvář přicházejícímu soudu a před Agrippou Pavel říká, že byl k tomu povolán, aby „*kázal... nejprve obyvatelům Damašku a Jeruzaléma a po celé judské zemi, a pak i pohanům, aby se v pokání obrátili k Bohu a podle toho žili*“ (26,20). V knize Skutků je pokání považováno za nezbytnou podmínku pro přijetí do křesťanské církve.

Pavel vyučuje, že opravdové pokání obsahuje emocionální element lítosti nad zlými skutky. Jeho dopis, který psal Korintským s mnohými slzami, vypůsobil „*zármutek podle Boží vůle*“, který je vedl k pokání (2 K 7,9). „*Zármutek podle Boží vůle působí pokání ke spáse, a toho není proč litovat, zármutek po způsobu světa však působí smrt*“ (2K 7,10). Zármutek po způsobu světa je sebelítost a zlost na sebe samého. Vidíme to na případě Jidáše. „*Když Jidáš, který ho zradil, viděl, že Ježíše odsoudili, pocítil výčitky, vrátil třicet stříbrných velekněžím a*

starším” (Mt 27,3). Výraz μεταμεληθεῖς “*pocítil výčitky*” (ČEP), “*pocítil lítost*” (ČSP) ukazuje, že sloveso μεταμέλεσθαι “*pocítil lítost, litovat*” není identické s obsahem slova μετανοεῖν “*činit pokání*”. Jidáš litoval své zrady, ale nenašel cestu k pravému pokání.

Pavel trvá na tom, že pokání je dar Boží. „*Dobrotivost Boží tě chce přivést k pokání*“ (Ř 2,4). Apoštol se obává, aby „*se nemusel trápit nad mnohými z těch, kteří předtím žili v hříchu a dosud se v pokání neodvrátili od své nečistoty, necudnosti a bezuzdnosti*“ (2K 12,21). V Ř 2,4 vyzývá své čtenáře, aby si uvědomili, že „*dobrotivost Boží tě chce přivést k pokání*“. Varuje však před tvrdým a nekajícím srdcem, které musí počítat s Božím hněvem v den spravedlivého soudu (Ř 2,5).

Pokání je však nejen dar Boží, ale také čin, pro který se člověk rozhoduje. Pokud se však vzpírá přijmout tento dar a zatvrzuje se ve svém srdci proti výzvám k činění pokání, má to katastrofální následky. V epištole Židům je zmíněn Ezau, který usiloval o požehnání, ale „*nenalezl místo pro pokání*“ (Žd 12,17 ČSP). Zřejmě již neměl příležitost zvrátit okolnosti, které byly způsobeny stavem jeho zatvrzelého srdce. Je to varováním pro ty, kdo si myslí, že důsledky hříchu jsou zanedbatelné. Pokání v životě křesťana není jen jednorázovou událostí na počátku jeho nového života s Kristem, ale stává se životním stylem, jak to vyjádřil Martin Luther v první z 95 wittenberských tezí, jež byly výzvou tehdejší církvi a stojí na počátku světové reformace. „*Když náš Pán a mistr Ježíš Kristus řekl: Pokání činite, chtěl, aby celý život věřícího byl pokáním.*“ V listech vzkříšeného Pána je pět církví důrazně vyzýváno k činění pokání (Zj 2,5.16.21.22;3,3.19).

Víra

V Markově zprávě o počátku Ježíšovy služby je výzva k pokání výslovně spojena s vírou. „*Naplnil se čas a přiblížilo se království Boží. Čiňte pokání a věřte evangeliu*” (Mk 1,15). Pokání obsahuje, podobně jako obrácení, negativní i pozitivní složku. Zahrnuje jak lítost nad hříchem a odvrácení se od něho, tak přijetí Božího odpuštění a kompletní orientaci života směrem k milostivému Bohu. Pozitivní složka pokání i obrácení je vyjádřena klíčovým biblickým výrazem „*víra*“. Také ve Starém zákoně opravdové pokání vždy zahrnovalo víru. V odpovědi na Jonášovo kázání, „*uvěřili ninivští muži Bohu, vyhlásili půst a oblékli si zíněné suknice od největšího až po nejmenšího*“ (Jon 3,5). V synoptických evangeliích Ježíš naléhavě vyzývá, aby jeho posluchači věřili nejen evangeliu o Božím království, ale také v něho samého a v jeho uzdravující moc (Mt 18,6; 9,28). Ve Skutcích víra znamená přijetí slova evangelia (4,4; 17,11-12) a předně důvěru, oddanost a poslušnost Pánu Ježíši Kristu (Sk 11,17; 14,23; 16,31; 20,21; Sk 24,24). Křesťané byli označováni jako „*věřící*“ (2,44; 4,32) a protože v centru jejich vyznání byla víra v Ježíše Krista, „*v Antiochii byli učedníci poprvé nazváni křesťany*” (Sk 11,26).

V Janově evangeliu nikde nenajdeme výrazy pokání, ani obrácení, ale tato základní událost v životě člověka je zde vyjádřena slovesem „*věřit*“, které se zde vyskytuje 98krát. Centrem víry je důvěra a oddanost osobě Ježíše. Janovým oblíbeným výrazem je πιστεύειν εἰς „*věřit v*“...Ježíše (J 1,12; 2,11; 3,12.16.18.36; 4,39; 6,29.35.40.47; 8,30; 12,11). Tento výraz

zdůrazňuje osobní přijetí Ježíše a sjednocení se s Božím synem, jímž se stáváme Božími dětmi. „*Těm pak, kteří ho přijali a věří v jeho jméno, dal moc stát se Božími dětmi*“ (J 1,12). Pevné spojení s Ježíšem skrze víru je na jiném místě vyjádřeno obrazem ratolesti zůstávající v kmeni, z něhož bere plnost života (J 15,1-11).

V janovské literatuře se sedmkrát vyskytuje výraz πιστεύειν ὅτι „věřit, že“ (např. J 6,69; 8,24; 16,27.30; 20,31; 1 J 5,1.5) k označení toho, že víra poznává zjevenou pravdu. Víra a pravdivé poznání jsou spolu úzce spojeny. Petr vyznává za sebe i ostatní Ježíšovy učedníky: „*A my jsme uvěřili a poznali, že ty jsi ten Svätý Boží*“ (J 6,69). Víra je vnitřním ujištěním Ducha svatého, že Ježíš „*vyšel od Boha*“ (J 16,27), je „*Mesiáš, Syn Boží*“ (J 11,27) a je jedno s Bohem (J 8,24; J 10,30). Poznávací dimenzi víry vyjadřuje také spojení slovesa πιστεύειν s dativem. Učedníci „*uvěřili Písmu i slovu, které Ježíš pověděl*“ (J 2,22; srov. 4,50; 5,47). Víra zahrnuje věřit v pravdu poselství spisů starozákonního Písma i Ježíšových slov. Záměr sepsání svého evangelia formuluje Jan takto: „*Abyste věřili, že Ježíš je Kristus, Syn Boží, a abyste věřice měli život v jeho jménu*“ (J 20,31).

Je všeobecně známé, že téma víry má v Pavlových spisech významné místo. Výraz πίστις „víra“ používá Pavel 142krát a sloveso πιστεύειν „věřit“ 54krát. Víra zde znamená, podobně jako v ostatních spisech Nového zákona, hlubokou důvěru v Krista a v pravdivost Božího slova zahrnující přesvědčení týkající se osoby a díla Krista. Stát se křesťanem znamená vírou přijmout, že skrze Ježíšovu smrt a vzkříšení získávají hříšníci Boží milostivý dar spasení (1 K 15,1-4; 1 Te 4,14). Pavel někdy používá výraz πίστις k označení souboru křesťanského učení, které formuje celý křesťanský život (zvláště v pastorálních epištolách: 1 Tm 3,9; 4,1.6; 6,10.21; 2 Tm 4,7; Tt 1,13, ale také v Ga 1,23; Ef 4,5; Fp 1,27). Většinou však Pavel mluví o víře jako o důvěře v Krista nebo v Boha. Jde o základní postoj, který vyvádí lidi z hříšnosti do pravého vztahu s Bohem. Víra je způsob života před Bohem, rozvíjí se a roste (2 K 10,15; 2 Te 1,3). Pavel zdůrazňuje, že spásná víra je suverénním darem Božím. „*Neboť jste spaseni milostí skrze víru, a to není z vás – je to Boží dar, ne na základě skutků, aby se nikdo nemohl chlubit*“ (Ef 2,8, Bible 21).

Jakubova epištola se ostře staví proti názoru, že víru lze definovat pouze jako intelektuální souhlas s pravdami, aniž by její pravost byla potvrzena dobrými skutky. Víra, která se neprojevívá v praxi života skutky lásky, nemůže spasit, je sama o sobě mrtvá a není k ničemu (Jk 2,14.17.20). Zatímco Pavel vyzdvihuje Abrahamovu víru v naplnění Božích zaslíbení (Ř 4,20), Jakub podtrhuje, že Abrahamova víra se projevila ochotnou poslušností obětovat svého milovaného syna (Jk 2,21-23). Vyvozuje z toho závěr: „*Vidíte, že ze skutků je člověk ospravedlněn, a ne pouze z víry!*“ (Jk 2,24). Také apoštol Pavel však zdůrazňuje, že víra se projevuje poslušností (Ř 1,5; 16,26), láskou (Ga 5,6; 1 K 13,2) a dobrými skutky (1 Te 1,3; 3,8). Pavel a Jakub si neprotiřečí, ale jejich názory na vztah víry a ospravedlnění jsou komplementární.

Autor listu Židům užívá sloveso πιστεύειν „věřit“ dvakrát a podstatné jméno πίστις „víra“ 31krát. „*Věřit Bohu znamená spolehnout se na to, v co doufáme, a být si jist tím, co nevidíme*“ (Žd 11,1). Víra umožňuje vnímat neviditelnou realitu zaslíbenou Bohem a s jistotou víry

procházet životem i s jeho zkouškami a utrpením. Žd 11,4-40 uvádí četné příklady, jak se víra projevila věrností a trpělivou vytrvalostí v životě velkých postav Izraele. „Bez víry však není možné zalíbit se Bohu. Kdo k němu přistupuje, musí věřit, že Bůh jest a že se odměňuje těm, kdo ho hledají“ (Žd 11,6). Křesťanům je určena naléhavá výzva, aby vytrvali v životním běhu „s pohledem upřeným na Ježíše, který vede naši víru od počátku až do cíle“ (Žd 12,2). Ježíš není pouze předmět víry, ale také její ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν „původce a dokonavatel“ (Žd 12,2 ČSP, Bible 21).

Znovuzrození

Výraz παλιγγενεσία „znovuzrození“ ve významu počátku nového života nacházíme pouze v Tt 3,5, kde Pavel sděluje věřícím, že Bůh je zachránil „podle svého milosrdenství skrze koupel znovuzrození a obnovou Ducha Svatého“ (ČSP). Důraz na znovuzrození však v Novém zákoně nacházíme na řadě míst. Nejznámější výroky na toto téma jsou zaznamenány v Ježíšově rozhovoru s Nikodémem, předním mužem mezi Židy a učitelem Izraele (J 3,3-8).

„Amen, amen, pravím tobě, nenarodí-li se kdo znovu, nemůže spatřit království Boží“ (v. 3). Výraz γεννηθῆναι ἄνωθεν znamená „narodit se znovu“ nebo „narodit se shůry“. Narodit se znovu neznamena nové narození z těla své matky (v. 4), ale narodit se shůry tj. z Ducha. „Co se narodilo z těla, je tělo, co se narodilo z Ducha, je duch“ (v. 6). Ježíš zde ukazuje na zásadní rozdíl mezi přirozeným zrozením a nadpřirozeným zrozením z Ducha. „Amen, amen, pravím tobě, nenarodí-li se kdo z vody a z Ducha, nemůže vejít do království Božího“ (v. 5). Aby člověk mohl vejít do Božího království, musí být očištěn od hříchu a duchovně obnoven. Spojení očišťující funkce vody a obnovení mocí Ducha uvádí Ezechiel v proroctví o nové smlouvě (Ez 36,25-27).

Znovuzrození je základním předpokladem pro vstup do Božího království. Neplatí to jen pro Nikodéma, ale pro všechny: „Musíte se narodit znovu“ (J 3,7). Znovuzrození z Ducha svatého je v úvodu Janova evangelia popsáno jako narození z Boha (J 1,13). Narozením z Boha se člověk stává Božím dítětem (J 1,12), činí spravedlnost (1 J 2,29), nedopouští se hříchu (1 J 3,9), miluje druhé a zná Boha (1 J 4,7), miluje Boha a všechny Boží děti (1 J 5,1), přemáhá svět (1 J 5,4) a je chráněn před útoky Zlého (1 J 5,18).

Apoštol Pavel vysvětluje význam znovuzrození na řadě míst používáním jiných výrazů a obrazů. Mluví o tom, že Bůh věřící v Krista duchovně probudil ze smrti k životu. „Když jste ještě byli mrtvi ve svých vinách a duchovně neobřezáni, probudil nás k životu spolu s ním a všechny viny nám odpustil“ (Ko 2,13; srov. Ef 2,4-6). Znovuzrození je obřízkou srdce (Ko 2,11), je obmytím z hříchů, které znemožňují účast v Božím království (1 K 6,9-11). Znovuzrození je nové stvoření, zásadní vnitřní proměna způsobená Boží mocí. „Kdo je v Kristu, je nové stvoření. Co je staré, pominulo, hle, je tu nové!“ (2 K 5,17). Starý, znovuzrozený člověk není schopen chápat věci Božího Ducha, protože tma hříchu oslepila jeho mysl (1 K 2,14; 2 K 4,4.6;). Starý člověk v nás musí být spolu s Kristem ukřižován a zemřít (Ř 6,6-8) a na jeho místo nastupuje nový člověk, který je schopen pravého poznání a obnovuje se podle obrazu svého Stvořitele (Ko 3,9-10; Ef 4,24). Znovuzrození obnovuje vůli věřících tak, že chtějí a činí, co se Bohu líbí a zrcadlí Boží obraz ve spravedlnosti a svatosti

pravdy (Fp 2,13; Ef 4,24). Znovuzrozením začíná intimní společenství s trojjediným Bohem (1 K 1,9) a ostatními věřícími (Ř 12,5).

Další dvě místa v Novém zákoně výslovně uvádí, že znovuzrození je způsobeno skrze živé a věčné slovo Boží, slovo pravdy. „*Vždyť jste se znovu narodili, nikoli z pomíjitelného semene, nýbrž z nepomíjitelného, skrze živé a věčné slovo Boží*“ (1 Pt 1,23). „*Z jeho rozhodnutí jsme se znovu zrodili slovem pravdy, abychom byli jakoby první sklizní jeho stvoření*“ (Jk 1,18). Podle Petra nám bylo darováno „*všecko, čeho je třeba k zbožnému životu*“, a tak jsme se „*stali účastnými božské přirozenosti*“ (2 Pt 1,3.4), podle listu Židům „*máme účast na Kristu*“ (3,14) a mluví se zde o těch, „*kdo se stali účastníky Ducha svatého*“ (6,4). Na základě novozákonních textů je zřejmé, že znovuzrození je zcela suverénním Božím dílem, jeho milostivým darem. Jedná se o narození z Ducha svatého, z Boha, skrze Boží slovo.

Při promyšlení základní události v životě člověka, který se stává křesťanem, jsme se soustředili na čtyři základní novozákonné pojmy – obrácení, pokání, víru a znovuzrození. Jestliže nám jde o integraci těchto čtyř témat do koherentního celku věrnému novozákonním odkazům, pak jde o událost, kdy hříšník odpovídá na účinné povolání Ducha svatého, vědomě se obrací k Bohu činěním pokání ze svých hříchů, vírou v Ježíše Krista a jeho evangelium a je znovuzrozen Duchem svatým. „Obrácení a znovuzrození jsou subjektivními aspekty počátku křesťanského života; pojednávají o změně naší vnitřní přirozenosti, našeho vnitřního stavu. Obrácení je tato změna viděná z lidské perspektivy; znovuzrození je tato změna viděná z Boží perspektivy... Spojení s Kristem, ospravedlnění a adopce jsou na druhé straně objektivními aspekty počátku křesťanského života; pojednávají předně o vztahu mezi jednotlivcem a Bohem“ (Millard J. Erickson, *Christian Theology*, s. 930).

Spojení s Kristem

Dnes si vyzdvihneme zásadní důraz v Novém zákoně, který bývá často opomíjen – skrze víru jsme pevně spojeni s Kristem. Spojení s Kristem znamená, že jsme v Kristu, Kristus je v nás, jsme s Kristem a Kristus je s námi.

I/ Jsme v Kristu a Kristus je v nás

Bůh nás již před stvořením světa vyvolil, abychom byli „v Kristu“ a měli podíl na požehnání Kristova díla. Bůh „*nás spasil a povolal svatým povoláním ne pro naše skutky, nýbrž ze svého rozhodnutí a z milosti, kterou nám daroval v Kristu Ježíši před věčnými časy*“ (1Tm 1,9). Bůh „*nás v Kristu obdařil vším duchovním požehnáním nebeských darů; v něm nás již před stvořením světa vyvolil, abychom byli svatí a bez poskvrny před jeho tváří*“ (Ef 1,4-5). „*Jsme přece jeho dílo, v Kristu Ježíši stvořeni k tomu, abychom konali dobré skutky, které nám Bůh připravil*“ (Ef 2,10). „*Kdo je v Kristu, je nové stvoření. Co je staré, pominulo, hle, je tu nové!*“ (2K 5,17). Pro naše spojení s Kristem jsme počítáni za spravedlivé. „*Nyní však není žádného odsouzení pro ty, kteří jsou v Kristu Ježíši*“ (Ř 8,1). Nyní můžeme žít v Kristově síle. „*Všecko mohu v Kristu, který mi dává sílu*“ (F 4,13). Křesťané jsou „*v Kristu Ježíši; on se nám stal moudrostí od Boha, spravedlností, posvěcením a vykoupením*“ (1 K 1,30).

Ježíš v metafoře vinného kmene a větví podtrhuje vzájemné přebývání Krista a věřících v Kristu a Krista ve věřících. „Zůstaňte ve mně, a já ve vás. Jako ratolest nemůže nést ovoce sama od sebe, nezůstane-li při kmeni, tak ani vy, nezůstanete-li při mně. Já jsem vinný kmen, vy jste ratolesti. Kdo zůstává ve mně a já v něm, ten nese hojné ovoce; neboť beze mne nemůžete činit nic“ (J 15,4-5). Pamatovat na to, že Kristus je v nás nám dává stále vědomí hluboké závislosti na Kristu, ničí naši pýchu a dává nám velkou důvěru ne v sebe samé, ale v Kristovo dílo v nás. „Jsem ukřižován spolu s Kristem, nežiji už já, ale žije ve mně Kristus“ (Ga 2,19-20). Božím slavným tajemstvím je „Kristus ve vás, naděje slávy“ (Ko 1,27 ČSP).

II/ Jsme s Kristem a Kristus je s námi

Stát se křesťanem znamená, že Bůh nás „povolal do společenství se svým Synem, naším Pánem Ježíšem Kristem“ (1 K 1,9). Je to úžasný dar, že nikdy nejsme opuštěni a osamoceni, ale vždycky smíme počítat s jeho mocnou přítomností. Smíme se potěšovat jeho zaslíbením: „**Já jsem s vámi po všechny dny až do skonání tohoto věku**“ (Mt 28,20). Ježíšova smrt, pohřbení a vzkříšení má nyní reálné dopady v našich životech. „S Kristem jste byli ve křtu pohřbení a spolu s ním také vzkříšení vírou v Boha, jenž ho svou mocí vzkřísil z mrtvých“ (Ko 2,12). Naše utrpení je spojeno s podílem na Kristově slávě, až se navrátí: „**trpíme-li spolu s ním, budeme spolu s ním účastni Boží slávy**“ (Ř 8,17).

III/ Jsme-li v Kristu, spojeni s Kristem, pak jsme také v Otci a v Duchu svatém a ve spásném spojení s Otcem a s Duchem svatým

„Ježíš mu odpověděl: *‘Kdo mě miluje, bude zachovávat mé slovo, a můj Otec ho bude milovat; přijdeme k němu a učiníme si u něho příbytek’*“ (J 14,23). Ve své velekněžské modlitbě Ježíš prosí za své učedníky, „*aby všichni byli jedno jako ty, Otče, ve mně a já v tobě, aby i oni byli v nás, aby tak svět uvěřil, že jsi mě poslal*“ (J 17,21). „*Kdo vyzná, že Ježíš je Syn Boží, v tom zůstává Bůh a on v Bohu*“ (1J 4,15). „*Zemřeli jste a váš život je skryt spolu s Kristem v Bohu*“ (Ko 3,3).

„*Je-li však ve vás Kristus, pak vaše tělo sice podléhá smrti, protože jste zhřešili, ale Duch dává život, protože jste ospravedlněni. Jestliže ve vás přebývá Duch toho, který Ježíše vzkřísil z mrtvých, pak ten, kdo vzkřísil z mrtvých Krista Ježíše, obživí i vaše smrtelná těla Duchem, který ve vás přebývá*“ (Ř 8,10-11).

Adopce (přijetí do Boží rodiny)

I/ Adopce je čin Boží, jímž nás Bůh skrze víru v Krista činí členy své rodiny.

Jan o tom hovoří již na počátku svého evangelia, když říká: „*Těm pak, kteří ho přijali a věří v jeho jméno, dal moc stát se Božími dětmi*“ (J 1,12). Apoštol Pavel píše církvím v Galacii, „*Vy všichni jste přece skrze víru syny Božími v Kristu Ježíši*“ (Ga 3,26). Ti, kteří nevěří v Krista, jsou „*děti hněvu*“ (Ef 2,3) a „*synové neposlušnosti*“ (Ef 2,2). O Židech, kteří Krista odmítli a tvrdili, že Bůh je jejich Otec, Ježíš řekl: „*Kdyby Bůh byl váš Otec, milovali byste mě...Váš otec je ďábel a vy chcete dělat, co on žádá*“ (J 8,42.44). Sám Duch svatý dosvědčuje věřícím v Krista fakt, že jsou Božími dětmi. „*Ti, kdo se dají vést Duchem Božím, jsou synové Boží. Nepřijali jste přece Ducha otroctví, abyste opět propadli strachu, nýbrž přijali jste Ducha*

synovství, v němž voláme: *Abba, Otče! Tak Boží Duch dosvědčuje našemu duchu, že jsme Boží děti. A jsme-li děti, tedy i dědicové - dědicové Boží, spoludědicové Kristovi; trpíme-li spolu s ním, budeme spolu s ním účastni Boží slávy*“ (Ř 8,14 -17).

III/ Výsady Božích dětí v tomto životě

Velkou výsadou adopce je, že můžeme mluvit k Bohu a mít k němu vztah jako k dobrému a milujícímu Otci. Ježíš učil své vyznavače volat k Bohu, „*Otče náš, jenž jsi na nebesích*“ (Mt 6,9). Bůh nám dává vnitřní svědectví od Ducha svatého, že jsme Božími dětmi. „*Přijali jste Ducha synovství, v němž voláme: Abba, Otče! Tak Boží Duch dosvědčuje našemu duchu, že jsme Boží děti*“ (Ř 8,15-16). Všemohoucí Bůh a Pán všeho je naším milujícím Otcem (1 J 3,1), který ví o našich slabostech a je laskavý a plný slitování. „*Jako se nad syny slitovává otec, slitovává se Hospodin nad těmi, kdo se ho bojí. On ví, že jsme jen stvoření, pamatuje, že jsme prach*“ (Ž 103,13 -14). Pečuje o všechny naše potřeby. „*Nemějte starost a neříkejte: co budeme jíst? Co budeme pít? Co si budeme oblékat? Po tom všem se shánějí pohané. Váš nebeský Otec přece ví, že to všechno potřebujete*“ (Mt 6,31-32). Pečuje o nás jako Otec, který nám dává dobré dary svým dětem. „*Jestliže tedy vy, ač jste zlí, umíte svým dětem dávat dobré dary, tím spíše váš Otec v nebesích dá dobré těm, kdo ho prosí!*“ (Mt 7,11). Zvláště nám dává dar Ducha svatého, aby nás vedl, potěšoval a vstrojoval pro službu a pro křesťanský život (L 11,13; Ř 8,13; L 24,49). K darům adopce patří i to, že nás Bůh kázní jako své syny: „*Synu můj, podrobuj se kázni Páně a neklesej na mysl, když tě kárá. Koho Pán miluje, toho přísně vychovává, a trestá každého, koho přijímá za syna*“ (Žd 12,5- 6; citováno Př 3,11-12).

Protože jsme Božími dětmi, ve společenství církve smíme prožívat hluboké a intimní vztahy života v Boží rodině. Mnohokrát se v Novém zákoně hovoří o křesťanech jako o „bratřích“ a „sestrách“ v Kristu (Ř 1,13; 8,12; 1 K 1,10; 6,8; Jk 1,2; 2,15; Mt 12,50; Ř 16,1; 1 K 7,15; Fp 1,2). Apoštol Pavel při uspořádání vzájemných vztahů ve sboru vychází z pojetí církve jako Boží rodiny. „*Proti staršímu člověku nevystupuj tvrdě, nýbrž domlouvej mu jako otci, mladším jako bratrům, starším ženám jako matkám, mladším jako sestram, vždy s čistou myslí*“ (1Tm 5,1 -2).

Jiným aspektem našeho členství v Boží rodině je to, že Boží děti mají napodobovat svého nebeského Otce ve všem svém chování. „*Jako milované děti následujte Božího příkladu*“ (Ef 5,1). „*Jako poslušné děti nedejte se opanovat žádostmi, které vás ovládaly předtím, v době vaší nevědomosti; ale jako je svatý ten, který vás povolal, buďte i vy svatí v celém způsobu života. Vždyť je psáno: 'Svatí buďte, neboť já jsem svatý'*“ (1P 1,14 -16). Když jednáme způsobem, který se líbí Bohu, činíme tak proto, aby druzí „*viděli vaše dobré skutky a vzdali slávu vašemu Otci v nebesích*“ (Mt 5,16). Pavel povzbuzuje věřící ve Filipech, aby „*byli bezúhonní a ryzí, Boží děti bez poskvrny uprostřed pokolení pokřiveného a zvráceného*“ (F 2,15).

III/ Sláva Božích dětí po návratu Krista

Ačkoliv Nový zákon říká, že již nyní jsme Božími dětmi (1 J 3,1-2), přesto plné užitky a výsady adopce přijmeme až po návratu Krista v plné slávě, kdy dojde k vykoupení našeho těla. „*Veškeré tvorstvo až podnes společně sténá a pracuje k porodu. A nejen to: i my sami,*

kteří již máme Ducha jako příslib darů Božích, i my ve svém nitru sténáme, očekávající přijetí za syny, totiž vykoupení svého těla“ (Ř 8,22-23). Jako děti Krále, členové královské rodiny, princové a princezny, kteří budou vládnout s Kristem nad novými nebesy a novou zemí (Zj 2,26-27; 3,21). „A jsme-li děti, tedy i dědicové - dědicové Boží, spoludědicové Kristovi“ (Ř 8,17). Jako dědici máme právo na velké věčné „dědictví nehynoucí, neposkvrněné a nevadnoucí je připraveno pro vás v nebesích“ (1P 1,4).

Boží spravedlnost

Když sám Bůh zjevil Martinu Lutherovi svou spravedlnost a ten si jí vírou přivlastnil, proměnilo to nejen jeho osobní život, ale Bůh si jej použil k tomu, aby skrze jeho působení došlo k tomu, co dnes nazýváme světovou reformací církve v 16. století.

Boží spravedlnost je základním tématem první hlavní části výkladů apoštola Pavla v listu Římanům 1,18 - 4,25. Spravedlnost je Boží vlastnost, která popisuje jeho charakter i jeho činy, které jsou v souladu s jeho charakterem. Bůh miluje spravedlnost a spravedlnost je žezlem jeho královské vlády. Pavel nejprve ukazuje na to, že Boží spravedlnost zjevuje Boží hněv proti každé bezbožnosti a hříchu (Ř 1,18-3,20). „Boží hněv se zjevuje z nebe proti každé bezbožnosti a nepravosti lidí, kteří svou nepravostí potlačují pravdu“ (Ř 1,18). Život bez Boha, bezbožnost, je bláznovstvím a neodvratně vede k hříšnému způsobu života, jak to vyhláší již ve Starém zákoně žalmista: „Blázen si v srdci říká: Bůh není. Lidé jednají zvráceně, páchají ohavné činy. Není, kdo by činil dobro“ (Ž 14,1, ČSP). Žádné výmluvy před živým a spravedlivým Bohem neobstojí. Boží diagnóza je neúprosná. „Všichni, židé i pohané, jsou pod mocí hříchu“ (Ř 3,9). „Nastane den, kdy Bůh skrze Ježíše Krista bude soudit podle mého evangelia, co je v lidech skryto“ (Ř 2,16). Ježíš Kristus, Boží syn vážně varuje i své učedníky: „A nebojte se těch, kdo zabíjejí tělo, ale duši zabít nemohou; bojte se toho, který může duši i tělo zahubit v pekle“ (Mt 10,28). Autor listu Židům odkazuje k Božímú spravedlivému soudu: „Já budu trestat, má je odplata.' A jinde: 'Pán bude soudit svůj lid.' Je hrozné upadnout do ruky živého Boha“ (Žd 10,30-31). Bratři a sestry, nevytratila se z našich životů bázeň před spravedlivým Bohem, který trestá každou bezbožnost a hřích?

Boží spravedlnost skrze víru v Ježíše Krista je Boží spásná iniciativa, která daruje spravedlnost bezbožnému (Ř 3,21- 4,25). V Ježíši Kristu se zjevuje Boží spravedlnost, která ospravedlňuje každého bezbožného, který vírou přijímá Ježíše Krista. Ospravedlnění je Božím prohlášením, které jednou zazní též při posledním soudu, že odpovídáme Božímú standardu a jsme ve správném postavení vůči Bohu, tj. jsme spravedliví. Zdrojem našeho ospravedlnění je Bůh a jeho milost. Základem našeho ospravedlnění je Kristus a jeho dílo spásy dokonané na kříži. Boží syn zemřel za bezbožné a tím je vykoupil z otroctví hříchu, svou smírcí obětí usmířil Boží hněv a prokázal, Boží spravedlnost. Prostředkem našeho ospravedlnění je víra v Ježíše Krista. „Člověk se stává spravedlivým vírou bez skutků zákona“ (Ř 3,28). Ospravedlnění a spasení člověka je pouze z milosti Boží (*sola gratia*), pouze v Kristu (*solus Christus*), pouze skrze víru (*sola fide*).

Boží spravedlnost zjevená v Ježíši Kristu, spravedlnost bez zákona, byla dosvědčována zákonem i proroky. „Podle zákona se skoro vše očišťuje krví, a bez vylití krve není odpuštění“ (Žd 9,22). Největším starozákonním svátkem byl velký Den smíření, kdy velekněz jednou v roce vstoupil do svatyně svatých, kde byla truhla smlouvy s Desaterem (souhrnem Božího zákona) a na příkrov truhly smlouvy (slitovnici) vylil krev vola a kozla na odpuštění hříchů všeho lidu. Celý starozákonní obětní řád ukazoval k oběti Ježíše Krista, který „jednou provždy dal svou vlastní krev, a tak nám získal věčné vykoupění“ (Žd 9,12). Starozákonní proroci předpovídali novou smlouvu, kterou Bůh uzavře s Božím lidem s příslibem: „Odpustím jim jejich nepravost a jejich hřích už nebudu připomínat“ (Jr 31,34). „Uzavřu s nimi smlouvu věčnou, že už jim nepřestanu prokazovat dobro (Jr 32,40).

Životem a dílem Ježíše Krista začíná nová epocha v Božích dějinách spásy. Člověk již nemusí žít ve hříchu a pod jeho mocí, pod mocí Božího zákona, který odhaluje hřích člověka a odsuzuje jej Božím spravedlivým soudem, ale smí žít pod vládou Kristovou, moci Boží milosti a Božího Ducha. Zjevení Boží spravedlnost skrze víru v Ježíše Krista je naší radostí a nadějí. „My však z moci Ducha a ve víře očekáváme spravedlnost, která je naší nadějí“ (Ga 5,5). Luther správně rozpoznal, že ospravedlnění skrze víru je článek víry, na němž stojí nebo padá církev. Jádrem evangelia je dobrá zpráva o Boží spravedlnosti zjevené v Ježíši Kristu.

I my smíme radostně volat spolu s prorokem Amosem: „„Ať se valí právo jako vody, spravedlnost jak proudící potok“ (Am 5,24). Ježíš Kristus vstoupil jako nejvyšší kněz do nebeské svatyně a svou krví očistil od hříchu a vykoupil k věčnému životu všechny ty, kdo v něj věří. Již se naplnilo vidění proroka Ezechiele, který spatřil, jak z chrámu vytéká pramen vod uzdravující a dávající život (Ez 47,1-12). Jan v poslední kapitole knihy svého Zjevení popisuje, jak řeka živé vody vyvěrající u trůnu Božího a Beránkova mající léčivou moc pro všechny národy se stane zdrojem života po celou věčnost (Zj 22,1-5).

Posláním křesťanů je zvěstovat všem lidem dobrou zprávu o tom, že spravedlivý Bůh ve své lásce a milosti ospravedlňuje bezbožné a dává plný život a věčný život každému člověku skrze víru v Ježíše Krista. Společně s apoštolem Pavlem máme toto evangelium dosvědčovat slovy i celým svým životem: „Nestydím se za evangelium: je to moc Boží ke spasení pro každého, kdo věří, předně pro Žida, ale také pro Řeka. Vždyť se v něm zjevuje Boží spravedlnost, která je přijímána vírou a vede k víře; stojí přece psáno: „Spravedlivý z víry bude živ“ (Ř 1,16-17).

Posvěcení

I/ Posvěcení je pokračováním Božího díla v životě znovuzrozeného a ospravedlněného člověka, které jej působením Ducha svatého činí svatým, odděleným pro Boha (1Pt 1,14-15; Ř 15,16; 1K 1,2).

Posvěcením je člověk stále více proměňován do podoby Krista, jenž je obrazem neviditelného Boha (2K 3,18; Ko 1,15). Při znovuzrození a ospravedlnění dochází k očištění od našich hříchů a k prvnímu kroku v posvěcení, kdy jsme očištěni od všech našich hříchů. „Dali jste se však obmýt, byli jste posvěceni, byli jste ospravedlněni ve jménu Pána Ježíše Krista a Duchem

našeho Boha“ (1 K 6,11). Člověk je v Kristu osvobozen k novému životu, když mocí Ducha usmrcuje hříšné činy (Ř 8,13) a usiluje o to, žít spravedlivě a zbožně (Tt 2,11-12). Protože v našich srdcích stále zůstává hřích, i když jsme se stali křesťany (Ř 6,12-13; 1 J 1,8), naše posvěcení nikdy nebude v průběhu života dovršeno. Po celý křesťanský život „jsme proměňováni k jeho obrazu ve stále větší slávě - to vše mocí Ducha Páně“ (2 K 3,18). Pavel vyzývá: „Svlechte se sebe starého člověka i s jeho skutky a oblecte nového, který dochází pravého poznání, když se obnovuje podle obrazu svého Stvořitele“ (Ko 3,9-10). Posvěcení je proces trvající celý život. Teprve když zemřeme a odcházíme, abychom byli s Pánem, pak je naše posvěcení dovršeno v tom smyslu, že naše duše jsou osvobozeny od přebývajících hříchů a jsou učiněny dokonalé.

II/ Boží role v posvěcení.

Protože posvěcení je primárně Boží dílo, Pavel se modlí: „*Sám Bůh pokoje nechť vás cele posvětit a zachová vašeho ducha, duši i tělo bez úrazu a poskvrny do příchodu našeho Pána Ježíše Krista*“ (1Te 5,23). Specifickou rolí Boha Otce v tomto procese je kázně nás jako svých dětí (Žd 12,5-11). Role Boha Syna v posvěcení je, že nám získal posvěcení. Proto může Pavel říci, že Bůh učinil Krista „*moudrostí od Boha, spravedlností, posvěcením a vykoupením*“ (1 K 1,30). V procesu posvěcení je Ježíš naším příkladem, protože máme běžet běh života „*s pohledem upřeným na Ježíše, který vede naši víru od počátku až do cíle*“ (Žd 12,2). Petr říká: „*vždyť i Kristus trpěl za vás a zanechal vám tak příklad, abyste šli v jeho slépejích*“ (1 Pt 2,21). Jan říká: „*Kdo říká, že v něm zůstává, musí žít tak, jak žil on*“ (1J 2,6). Je to však specificky Bůh Duch svatý, který pracuje v nás, aby nás změnil a posvětil a dal nám větší svatost života. Petr mluví o tom, že vyvolení jsou „*posvěceni Duchem*“ (1 Pt 1,2) a Pavel mluví o Bohu, který nás „*posvětil Duchem*“ (2 Te 2,13). Duch svatý v nás působí „*ovoce Ducha*“ (Ga 5,22-23), jež jsou součástí posvěcení. Jestliže rosteme v posvěcení, žijeme „*z mocí Božího Ducha*“ a dáváme se „*vést Božím Duchem*“ (Ga 5,16.18). Duch svatý je duchem svatosti a produkuje svatost v nás.

III/ Naše role v posvěcení.

Naše role při posvěcení je jak pasivní, v níž jsme závislí na Bohu, který nás posvěcuje, tak aktivní, kdy usilujeme poslouchat Boha a konat kroky, které rozšíří naše posvěcení. Pasivní rolí můžeme vidět v textech, které nás povzbuzují k důvěře v Boha, k modlitbám a prosbám za to, aby nás Bůh posvětil. „*Propůjčujte sami sebe a své tělo Bohu za nástroj spravedlnosti*“ (Ř 6,13). „*Vybízím vás, bratří, pro Boží milosrdenství, abyste sami sebe přinášeli jako živou, svatou, Bohu milou obět*“ (Ř 12,1). Tato pasivní role v posvěcení je dnes tak silně zdůrazňována, že je to často jediná věc, jež je lidem pověděna o cestě posvěcení. Aktivní role je naznačena v Ř 8,13: „*Jestliže však mocí Ducha usmrcujete hříšné činy, budete žít.*“ Usmrcovat hříšné činy můžeme pouze mocí Ducha, ale máme to činit my. Podobně je obojí vyjádřeno ve Fp 2,12-13: „*A tak, moji milí, jako jste vždycky byli poslušní - nikoli jen v mé přítomnosti, ale nyní mnohem více v mé nepřítomnosti - s bázní a chvěním uvádějte ve skutek své spasení. Neboť je to Bůh, který ve vás působí, že chcete i činíte, co se mu líbí.*“ Naše aktivní role je naznačena též v Ž 12,14: „*Usilujte o pokoj se všemi a o svatost, bez níž nikdo nespátří Pána.*“ „*Každý, kdo má tuto naději v něho, usiluje být čistý, tak jako on je čistý*“

(1J 3,3). Je důležité, abychom rostli jak v naší pasivní důvěře v Boha, který nás posvěcuje, tak v našem aktivním usilování o svatost a větší poslušnost v našich životech. Je třeba důvěřovat a poslouchat.

Posvěcení je něčím, co se děje ve společenství. *„Mějme zájem jeden o druhého a povzbuzujme se k lásce a k dobrým skutkům. Nezanedbávejte společná shromáždění, jak to někteří mají ve zvyku, ale napomínejte se tím více, čím více vidíte, že se blíží den Kristův“* (Žd 10,24-25). *„I vy buďte živými kameny, z nichž se staví duchovní dům“* (1P 2,5). *„Proto se navzájem povzbuzujte a buďte jeden druhému oporou, jak to již činíte“* (1Te 5,11). Ovoce Ducha zahrnuje mnohé věci, které budují společenství, zatímco „skutky těla“ ničí společenství (Ga 5,19-21).

IV/ Posvěcení se týká celé osoby

Posvěcení se týká našeho intelektu a našeho poznání. Apoštol Pavel říká, že oblékáme nového člověka *„který dochází pravého poznání, když se obnovuje podle obrazu svého Stvořitele“* (Ko 3,10). Pavel povzbuzuje křesťany, *„proměňujte se obnovou své mysli, abyste mohli rozpoznat, co je vůle Boží, co je dobré, Bohu milé a dokonalé“* (Ř 12,2).

Posvěcení se týká našich emocí. V našich životech narůstají emoce jako *„láska, radost, pokoj, trpělivost, laskavost, dobrotu, věrnost“* (Ga 5,22). Naopak odkládáme negativní emoce jako *„tvrdost, zloba, hněv, křik, utrhaní“* (Ef 4,31).

Posvěcení se týká naší vůle, našeho rozhodování, protože Bůh je v nás při díle, *„ve vás působí, že chcete i činíte, co se mu líbí“* (Fp 2,13).

Posvěcení se týká našeho ducha, nefyzické části našeho bytí. *„Očist' me se od každé poskvrny těla i ducha a přiveď me k cíli své posvěcení v bázni Boží“* (2 K 7,1).

Posvěcení se týká též našeho fyzického těla. *„Sám Bůh pokoje nechť vás cele posvětil a zachová vašeho ducha, duši i tělo bez úrazu a poskvrny do příchodu našeho Pána Ježíše Krista“* (1Te 5,23). *„Či snad nevíte, že vaše tělo je chrámem Ducha svatého, který ve vás přebývá a jež máte od Boha? Nepatříte sami sobě! Bylo za vás zapláceno výkupné. Proto svým tělem oslavujte Boha“* (1K 6,19-20).

VI/ Motivy poslušnosti Bohu v křesťanském životě

Touha líbit se Bohu je velmi důležitým motivem pro poslušnost Bohu. *„Milujete-li mne, budete zachovávat má přikázání“* (J 14,15).

Potřeba zachovat si čisté svědomí před Bohem (Ř 13,5; 1 Tm 1,5.19; 2 Tm 1,3; 1 Pt 3,16). Touha být *„nástrojem vznešeným, posvěceným, užitečným pro hospodáře, připraveným ke každému dobrému dílu“* (2 Tm 2, 21).

Touha po hlubším chození s Bohem (Mt 5,8; J 14,21), po pokoji (Fp 4,9) a radosti (Žd 12,1-2) v našich životech.

Touha činit to, co Bůh přikazuje, protože jeho přikázání jsou správná a nám se líbí činit, co je správné (Fp 4,8).

VI/ Krása a radost posvěcení.

Posvěcení nám přináší velkou radost. Čím více rosteme v podobu Kristovu, tím více osobně zakoušíme radost a pokoj, jež jsou ovocem Ducha svatého (Ga 5,22) a tím více se přibližujeme způsobu života, který budeme mít v nebi. Pavel říká, že čím více se stáváme poslušnými Bohu, „*máte z toho užitek, totiž posvěcení, a čeká vás život věčný*“ (Ř 6,22). Uvědomuje si, že toto je zdroj naší pravé radosti. „*Vždyť království Boží není v tom, co jíte a pijete, nýbrž ve spravedlnosti, pokoji a radosti z Ducha svatého*“ (Ř 14,17). Když rosteme v posvěcení, rosteme k obrazu Kristově a v našich vlastních životech je stále více vidět krása jeho charakteru. To je cílem dokonalého posvěcení, po kterém toužíme a jehož budeme účastni při Kristově návratu. „*Každý, kdo má tuto naději v něho, usiluje být čistý, tak jako on je čistý*“ (1J 3,3).

Křest Duchem a naplňování Duchem

I/ Co znamená v Novém zákoně „křest Duchem svatým“?

Existuje pouze sedm oddílů v Novém zákoně, kde čteme o někom, že byl pokřtěn Duchem svatým. V prvních čtyřech verších mluví Jan Křtitel o Ježíši a předpovídá, že bude křtít lidi Duchem svatým (ἐν πνεύματι ἁγίῳ).

„*Já vás křtím vodou k pokání; ale ten, který přichází za mnou, je silnější než já - nejsem hoden ani toho, abych mu zouval obuv; on vás bude křtít Duchem svatým a ohněm*“ (Mt 3,11). „*Já jsem vás křtil vodou, on vás bude křtít Duchem svatým*“ (Mk 1,8). „*Já vás křtím vodou. Přichází však někdo silnější než jsem já; nejsem ani hoden, abych rozvázal řemínek jeho obuvi; on vás bude křtít Duchem svatým a ohněm*“ (L 3,16). „*Ten, který mě poslal křtít vodou, mi řekl: 'Na koho spatříš sestupovat Ducha a zůstat na něm, to je ten, který křtí Duchem svatým'*“ (J 1,33). Je těžké vyvodit nějaký závěr z těchto čtyř oddílů, co je reálně křest Duchem svatým. Dovídáme se, že je to Ježíš, kdo provádí tento křest a pokřtí své následovníky. Není však dána žádná další specifikace tohoto křtu.

Další dva texty hovoří přímo o letnicích: „*Jan křtil vodou, vy však budete pokřtěni Duchem svatým (ἐν πνεύματι βαπτισθήσεσθε ἁγίῳ), až uplyne těchto několik dní*“ (Sk 1,5). „*Tu jsem si vzpomněl na to, co řekl Pán: 'Jan křtil vodou, ale vy budete pokřtěni Duchem svatým' (βαπτισθήσεσθε ἐν πνεύματι ἁγίῳ*“ (Sk 11,16). Tyto dva oddíly nám ukazují, že ať již cokoliv chápeme křtem Duchem svatým, určitě se to událo v den letnic, jak je to zaznamenáno ve Sk 2, kdy Duch svatý padl s velkou mocí na učedníky a ty, kteří byli s nimi a mluvili jinými jazyky a tři tisíce lidí bylo obráceno (Sk 2,14). Je třeba si uvědomit, že všech šest veršů používají takřka stejný výraz v řečtině a jedinými rozdíly jsou variace ve slovním pořádku či slovesném čase, aby to odpovídalo větě.

Jediným zbývajícím odkazem v Novém zákoně je verš v Pavlových epištolách: καὶ γὰρ ἐν ἐνὶ πνεύματι ἡμεῖς πάντες εἰς ἓν σῶμα ἐβαπτίσθημεν, εἴτε Ἰουδαῖοι εἴτε Ἕλληνες εἴτε δοῦλοι εἴτε ἐλεύθεροι, καὶ πάντες ἐν πνεύμα ἐποτίσθημεν. „*Neboť my všichni, ať Židé či*

Řekové, ať otroci či svobodní, byli jsme jedním Duchem pokřtěni v jedno tělo a všichni jsme byli napojeni týmž Duchem“ (1K 12,13).

Otázkou nyní je, zda 1 K 12,13 mluví o téže aktivitě jako všech ostatních šest veršů. Ti, kteří podporují letniční pohled na křest Duchem tvrdí, že jde o něco jiného než o křest Duchem svatým. Ve všech šesti textech je to Ježíš, který křtí lidi a Duch svatý je „elementem“ (paralelním k vodě ve fyzickém křtu) do kterého či kterým Ježíš lidi křtí. Ale podle letničního chápání zde v 1 K 12,13 máme něco zcela odlišného - zde osoba křtící není Ježíš, ale Duch svatý. Proto 1 K 12,13 nemá být vzata v úvahu, když se ptáme, co v Novém zákoně znamená „křest Duchem svatým“. Tento bod je velmi důležitý pro letniční pozici, protože pokud připustíme, že 1 K 12,13 hovoří o „křtu Duchem svatým“, pak je velmi nesnadné tvrdit, že tato zkušenost přichází po obrácení. V tomto verši Pavel říká, že tento „křest v Duchu svatém či Duchem svatým“ z nás činí údy Kristova těla - „byli jsme jedním Duchem pokřtěni v jedno tělo“. Jestliže toto je „křest Duchem svatým“, stejná událost jako to, o čem se hovoří v předcházejících šesti verších, pak Pavel říká, že se to stalo všem Korinťanům, když se stali údy těla Kristova; tj. když se stali křesťany. Protože to byl tento křest, jenž měl za následek to, že se stali údy těla Kristova, církve.

To však má významný dopad pro nás: znamená to, že podle apoštola Pavla ke křtu Duchem svatým došlo při obrácení. Říká, že všichni Korinťané byli pokřtěni Duchem svatým a výsledkem toho je, že se stali údy Kristova těla: „byli jsme jedním Duchem pokřtěni v jedno tělo“. Křest Duchem svatým tedy znamená přijetí Ducha svatého na počátku křesťanského života, kdy dává nový duchovní život (při znovuzrození) a očišťuje nás a znamená zlomení moci a lásky ke hříchu (počáteční stav posvěcení). Tímto způsobem „křest Duchem svatým“ mluví o všem, co Duch svatý činí na počátku našich křesťanských životů. Znamená to, že nemůžeme mluvit o zkušenosti po obrácení, jak to tvrdí letniční výklad. Učedníci jistě zakusili zkušenost „křtu Duchem svatým“ po obrácení v den letnic, ale to se stalo, protože žili v jedinečném bodě dějin a tato událost v jejich životech není proto pro nás vzorcem, který bychom měli napodobovat. Co máme říci o obratu „křest Duchem svatým“? Jedná se o obrat, který novozákonní autoři používají, když mluví o příchodu do novozákonní moci Ducha svatého. Pro první učedníky se to stalo o letnicích, ale pro Korinťany a pro nás to nastalo při obrácení. Nejde o obrat, který by novozákonní autoři používali pro mluvení o jakékoliv zkušenosti po obrácení zmocňující Duchem svatým.

II/ Jak máme chápat tzv. „druhé zkušenosti“ ve Skutcích?

Nejsou to přesvědčivé důkazy pro letniční učení o křtu Duchem svatým. Žádný z těchto textů neoznačuje události jako „křest Duchem svatým“. Ve Sk 8,4-25 Samařané pod vlivem Filipova kázání uvěřili evangelium a nechali se pokřtít. Bůh ve své prozřetelné suverenitě však čekal s prokázáním novozákonního vystrojení Duchem svatým u Samařanů, aby se tak stalo přímo rukama apoštolů (Sk 8,14-17), aby se stalo zřejmým nejvyššímu vedení jeruzalémské církve, že Samařané jsou plnými členy církve a ne občany druhé třídy. Jednalo se o jakési „letnice pro Samařany“, aby bylo zřejmé, že letnice nebyly určeny jen pro Židy. Ve Sk 10 je to méně komplikované, protože Kornélius patřil k bohobojným pohanům, který teprve na základě Petrova kázání v Cesareji uvěřil v moc Kristovy smrti a vzkříšení a proto na něj

sestoupil Duch svatý a byl pokřtěn ve jménu Ježíše Krista. Poprvé „i pohanům byl dán dar Duchu svatého“ (Sk 10,45) Jednalo se o jakési „letnice pro pohany“. Nejednalo se tedy o druhou zkušenost po jeho obrácení. Také ve Sk 19 nejde o křesťany, ale o učedníky Jana Křtitele, kteří na základě Pavlovy služby uvěřili v Krista, dali se pokřtít a přijali Duchu svatého.

III/ Jaké termíny máme užívat pro zmocnění Duchem svatým, které přichází po obrácení?

V předcházejících oddílech jsme argumentovali tím, že „křest Duchem svatým“ není termín, jež by novozákonní autoři používali o dílu Duchu po obrácení a že příklady „druhé zkušenosti“ přijetí Duchu svatého v knize Skutků nejsou pro nás vzorcem, který bychom měli napodobovat v našich křesťanských životech. Co se však fakticky děje s milióny lidí, kteří se hlásí k tomu, že přijali „křest Duchem svatým“ a přineslo jim to mnohé požehnání v jejich životech? Nemohlo jít o opravdové dílo Duchu svatého, pro které biblické kategorie a příklady používají jiný termín?

1/ Učení o dvou kategoriích křesťanů církvi škodí.

V různých dobách v dějinách církve se křesťané pokoušeli rozdělovat církve do dvou kategorií věřících. V některých skupinách bylo vyučováno, že křesťané jsou buď obvyklí věřící, nebo „posvěcení“ věřící. V jiných skupinách byli křesťané rozdělováni do různých kategorií jako obvyklí věřící, a „naplnění Duchem“, nebo „tělesní“ a „duchovní“ křesťané. V církvi se tak vytváří mentalita „my-oni“, což vede k žárlivosti, pýše a rozdělení. Nový zákon sám nevyučuje žádné dvouúrovňové křesťanství.

2/ Existují mnohé stupně zmocnění, společenství s Bohem a osobní křesťanské zralosti.

Lidé ve světě lze rozdělit do dvou základních skupin na nekřesťany a křesťany, ale mezi křesťany nejsou žádné kategorie, do nichž bychom zařazovat křesťany a rozdělovat je do oddělených skupin. Spíše nacházíme křesťany na všech stupních rostoucí křesťanské zralosti (posvěcení), rostoucí blízkosti společenství s Bohem, s menšími či většími zkušenostmi moci Duchu svatého působící v jejich životech a službě. Křesťanský život je životem růstu ve všech těchto oblastech. Pro mnoho lidí tento růst je postupný a progresivní a nacházíme jej po všechny léta jejich života.

3/ Naplnění Duchem svatým

Naplnění Duchem svatým je běžně užívaným novozákonním termínem v kontextu, který mluví o křesťanském růstu a službě a zřejmě je nejvhodnějším termínem pro popsání zkušenosti, kterou mají na mysli ti, kdo hovoří o „křtu Duchem svatým“ či o „druhé zkušenosti“ (nebo třetí, čtvrté a další). Pavel píše efezským křesťanům: καὶ μὴ μεθύσκεσθε οἴνω, ἐν ᾧ ἐστὶν ἄσωτία, ἀλλὰ πληροῦσθε ἐν πνεύματι. „A neopíjejte se vínem, což je prostopášnost, ale plni Duchu zpívejte společně žalmy, chvalozpěvy a duchovní písně“ (Ef 5,18-19). Pavel používá slovesa v imperativu přítomného času, což zahrnuje, že se jedná o něco, co se má dít křesťanům opakovaně. Vhodnější český překlad zní: „A neopíjejte se vínem, v němž je prostopášnost, ale naplňujte se Duchem“ (ČSP) nebo „Neopíjejte se vínem (což vede k prostopášnosti), ale nechávejte se naplnit Duchem“ (Bible 21). Taková plnost Duchem svatým má za výsledek obnovené uctívání a díky činění (Ef 5,19-20) a obnovené vztahy k druhým, zvláště k těm, kteří mají nad námi autoritu nebo k těm, kteří jsou pod naší

autoritou (Ef 5,21-6,9). Protože Duch svatý je duchem, který nás posvěcuje, takové naplnění často má za výsledek růst v posvěcení. Protože Duch svatý je ten, který nás vystrojuje ke službě, takové naplnění má často za výsledek větší zmocnění pro službu a větší efektivnost a snad i rozmanitost v použití duchovních darů.

Příklady opakovaného naplnění Duchem svatým vidíme v knize Skutků. O letnicích byli učedníci a s nimi shromáždění „*všichni byli naplněni Duchem svatým*“ (Sk 2,4) a později, když Petr stál před veleradou čteme, „*Petr, naplněn Duchem svatým, k nim promluvil*“ (Sk 4,8). Později, když se Petr s ostatními apoštoly vrátil na shromáždění církve, „*Když se pomodlili, otřásl se místo, kde byli shromážděni, a všichni byli naplněni Duchem svatým a s odvahou mluvili slovo Boží*“ (Sk 4,31). Přestože Petr byl naplněn Duchem svatým při letnicích, byl jim později naplněn při svědectví před veleradou a poté co se modlil se skupinou křesťanů. Proto je vhodné chápat naplnění Duchem svatým ne jako jednorázovou událost, ale jako událost, která se stále znovu může objevit v křesťanském životě. Může zahrnovat okamžité zmocnění pro specifickou službu (co se zřejmě stalo ve SK 4,8; 7,35), ale může také jít o dlouhodobou charakteristiku života osoby (viz Sk 6,3; 11,4). V každém případě se takové naplnění objevuje mnohokrát v lidském životě. Někdo může namítnout, že pokud je osoba „plná“ Ducha svatého, nemůže se stát plnější. Bůh však způsobuje, že duchovně rosteme a můžeme tak obsahovat větší plnost Ducha svatého a moci. Analogií může být nafukovací balón, který může být více naplněn. Můžeme vděčně mluvit též o nové plnosti Ducha svatého či novém vystrojení do služby nebo významném kroku duchovního růstu. Většina evangelikálních křesťanů touží po větší moci ve službě, větší radosti při uctívání a hlubším společenství s Bohem.

3/ Naplnění Duchem svatým nemá vždy za výsledek mluvení v jazycích.

Protože v několika případech ve Skutcích, kde lidé přijali novozákonní moc Ducha svatého a současně začali mluvit jazyky (Sk 2,4; 10,46; 19,4; pravděpodobně je to zahrnuto též v 8,17-19), letniční učení považuje za viditelný znak křtu Duchem svatým mluvení v jazycích. Je důležité uvědomit si, že existuje řada případů, kde naplnění Duchem svatým nemělo za výsledek mluvení v jazycích. Platí to v případě, kdy Ježíš byl naplněn Duchem (L 4,1), nebo když se vrátil v moci Ducha do Galileje (L 4,14), avšak výsledkem naplnění Duchem byly zázraky uzdravení, vymítání démonů a vyučování v autoritě. Další výsledky naplnění Duchem při věřících je mocné kázání evangelia (Sk 4,31), moudrost a křesťanská zralost a zdravý úsudek (Sk 6,3), mocné kázání a svědectví na soudu (Sk 4,8), vize nebe (Sk 7,55) a zralost života (Sk 11,24). Zkušenost naplnění Duchem svatým může mít za následek dar mluvení v jazycích, jak to mnozí křesťané v průběhu dějin církve zakusili, ale může k němu dojít i bez daru mluvení v jazycích.

Vytrvalost svatých

I/ Vytrvalost svatých znamená, že všichni ti, kteří jsou opravdově znovuzrozenými, budou zachováni Boží mocí a vytrvají jako křesťané do konce svých životů, a že pouze ti, kdo vytrvají do konce, jsou opravdově znovuzrozenými.

Tato definice má dvě části. Těm, kdo jsou skutečně znovuzrozenými je dáno ujištění, protože je jim připomenuto, že Boží moc je uchována jako křesťany dokud nezemřou a jistě budou žít s Kristem navěky v nebi. Na druhé straně druhá část definice činí zřejmým, že pokračování v křesťanském životě je jedním z důkazů, že osoba se skutečně znovuzrodila.

II/ Všichni, kdo jsou opravdově znovuzrozeni, vytrvají do konce

Je řada biblických oddílů, které nás vyučují, že ti, kdo jsou znovuzrozeni, kdo jsou opravdovými křesťany, budou pokračovat v křesťanském životě do smrti a poté půjdou s Kristem do nebe.

„Neboť jsem sestoupil z nebe, ne abych činil vůli svou, ale abych činil vůli toho, který mě poslal; a jeho vůle jest, abych neztratil nikoho z těch, které mi dal, ale vzkřísil je v poslední den. Neboť to je vůle mého Otce, aby každý, kdo vidí Syna a věří v něho, měl život věčný; a já jej vzkřísím v poslední den“ (J 6,38-40). Ježíš zde říká, že každý, kdo v něho věří, má život věčný. Říká, že takovou osobu vzkřísí v poslední den k věčnému životu. V tomto textu navíc Ježíš zdůrazňuje, že vůlí nebeského Otce je „*abych neztratil nikoho z těch, které mi dal*“. Ty, které Otec dal Synu, nebudou ztraceni.

„Moje ovce slyší můj hlas, já je znám, jdou za mnou a já jim dávám věčný život: nezhynou navěky a nikdo je z mé ruky nevyrvé. Můj Otec, který mi je dal, je větší nade všechny, a nikdo je nemůže vyrvat z Otcovy ruky“ (J 10,27-29). Zde Ježíš říká, že dává věčný život těm, kteří jej následují jako jeho ovce a „*nikdo je z mé ruky nevyrvé*“. Někteří namítají, že ačkoliv „*nikdo je nemůže vyrvat z Otcovy ruky*“, můžeme se sami vzdálit z Otcovy ruky. Nezahrnuje však výraz „*nikdo*“ i nás samotné? Víme, že naše vlastní srdce není věrné. Pokud by zůstávala možnost, že se můžeme vzdálit z Otcovy ruky, oddíl by stěží dával ujištění, jež Ježíš zamýšlel. Výraz οὐ μὴ ἀπόλωνται εἰς τὸν αἰῶνα „*nezhynou navěky*“ vyjadřuje v řeckém originálu dvojnásobný zápor (οὐ μὴ s konjunktivem aoristu), který bychom mohli přeložit důrazněji a explicitně „*jistě nezhynou navěky*“.

Existují další oddíly, které říkají, že věřící mají „*věčný život*“. Jedním z příkladů je J 3,36: „*Kdo věří v Syna, má život věčný*“ (srov. také J 5,24; 6,47; 10,28; 1 J 5,13). Věčný život je život, který trvá věčně s Bohem. Je darem Božím, který přichází se spasením (je postaven do kontrastu se zahynutím či věčným odsouzením v J 3,16-17.36; 10,28). Nejde jen o život nové kvality, typ života ve společenství s Bohem, ale výraz „*věčný život*“ obsahuje ve svém přídavném jménu „*věčný*“ skutečnost, že trvá navěky v Boží přítomnosti.

Také doklady v Pavlových spisech a dalších novozákonních listech naznačují, že ti, kteří se opravdově znovuzrodili, vytrvají do konce.

„Nyní však není žádného odsouzení pro ty, kteří jsou v Kristu Ježíši“ (Ř 8,1). Protože bylo za hříchy věřících v Krista zapláceno, bylo by pro Boha nespravedlivé, aby přijali nějaký druh věčného odsouzení.

„Které předem určil, ty také povolal; které povolal, ty také ospravedlnil, a které ospravedlnil, ty také uvedl do své slávy“ (Ř 8,30). Pavel zde zdůrazňuje jasné pevné spojení mezi věčnými Božími věčnými záměry v predestinaci („předem určil“) a jeho vypůsobením těchto záměrů v životě („povolal“, „ospravedlnil“) s konečnou realizací těchto záměrů („uvedl do své slávy“). Budoucí událost oslavení je pro Pavla v Bohem stanoveném záměru tak jistá, že o ní může hovořit, jakoby již byla vykonána, „uvedl do slávy“ (aorist).

„V něm byla i vám, když jste uslyšeli slovo pravdy, evangelium o mém spasení, a uvěřili mu, vtisknuta pečeť zaslíbeného Ducha svatého jako závdavek našeho dědictví na vykoupení těch, které si Bůh vydobyl k chvále své slávy“ (Ef 1,13-14). Dalším dokladem toho, že Bůh ty, kteří se znovuzrodili, bezpečně zachová pro věčnost je to, že přijali „pečeť“ Ducha svatého. Touto pečetí je Duch svatý v nich, který působí jako Boží „garance“, že přijmou dědictví, jež je jim zaslíbeno. Řecký výraz ἀρραβὼν „závdavek“ je správný a obchodní výraz, který znamená „první splátku“, která zavazuje smluvní stranu zaplatit další splátky. Když Bůh do nás vložil svého Ducha, zavázal se dát nám všechny ostatní požehnání věčného života a velkou odměnu v nebesích. Proto Duch svatý je „závdavek našeho dědictví na vykoupení těch, které si Bůh vydobyl k chvále své slávy“. Všichni, kteří přijali Ducha svatého do svého nitra, všichni opravdově znovuzrození mají Boží neproměnný slib a garanci, že jistě získají za dědictví věčný život v nebi. Boží věrnost jim to zaručuje.

„Jsem si jist, že ten, který ve vás začal dobré dílo, dovede je až do dne Ježíše Krista“ (Fp 1,6). Zde se jedná o další příklad ujištění, že věřící vytrvají až do konce, protože Bůh své dobré dílo, které při nich začal, dokoná při dni Kristova příchodu.

„Boží moc vás skrze víru střeží ke spasení, které bude odhaleno v posledním čase“ (1 Pt 1,5). Petr zde sděluje svým čtenářům, že věřící jsou Boží mocí nepřetržitě, ustavičně střeženi, opatrováni ke spáse, jež se zjeví v posledním čase. Boží moc však pracuje skrze víru těch, kteří jsou střeženi. Víra v Petrových epistolách obvykle označuje osobní aktivitu jednotlivého věřícího (1 Pt 1,7.9.21; 5,9; 2 Pt 1,1.5). Osobní víra či důvěra v Boha je tak prostředkem, kterou Bůh užívá pro ochranu věřících. Výraz σωτηρία „spasení“ je zde použit ne ve smyslu ospravedlnění, které věřící přijali již v minulosti, ani „posvěcení“, které se děje v přítomnosti, ale budoucího plného vlastnění požehnání našeho vykoupení – konečného naplnění našeho spasení (srov. 1 Pt 2,2; Ř 13,11). Toto spasení je již připraveno, ale bude plně „zjeveno“ až v posledním čase, čase posledního soudu. Bůh dokončí své záměry při konečném spasení a to vše závisí na jeho moci. Boží moc však trvale působí při jeho lidu „skrze“ jejich víru. Tento důraz na Božím střežení v kombinaci s naší vírou opatřuje přirozený přechod k druhé části učení o vytrvalosti.

III/ Pouze ti, kdo vytrvají až do konce, jsou opravdově znovuzrozeni

Zatímco Písmo opakovaně zdůrazňuje, že opravdově znovuzrození vytrvají až do konce a získají věčný život, nacházíme i jiné oddíly, které hovoří o nutnosti pokračovat ve víře po celý život. Je tím tak potvrzena pravdivost slova v 1 Pt 1,5, že Bůh nás nestřeží odděleně od naší víry, ale pouze tak, že pracuje skrze naši víru a umožňuje nám pokračovat ve víře v něho. Ti, kteří pokračují v důvěře v Krista, získávají ujištění, že Bůh pracuje v nich a střeží je.

"Zůstanete-li v mém slovu, jste opravdu mými učedníky. Poznáte pravdu a pravda vás učiní svobodnými" (J 8,31-32). Ježíš zde říká Židům, kteří v něj uvěřili, že dokladem opravdové víry je zůstávání v jeho slovu tj. víra v to, co říká a život v poslušnosti jeho přikázání. Podobné slovo říká Ježíš v Mt 10,22: *„Kdo vytrvá až do konce, bude spasen.“* Tímto slovem varuje před odpadnutím v dobách pronásledování.

Pavel říká křesťanům v Kolosis, že je Kristus smířil s Bohem, *„aby vás před Boží tvář přivedl svaté, neposkvrněné a bez úhony - pokud ovšem pevně zakotveni setrváte ve víře a nedáte se odtrhnout od naděje evangelia, jež jste slyšeli“* (Ko 1,22-23). Pavel oslovuje skupinu lidí, kteří vyznávají, že jsou křesťany, aniž by znal skutečnou situaci každého jednotlivce. Kdo setrvává ve víře, prokazuje opravdovost své víry.

Podobně to podtrhuje text v Žd 3,14: *„Vždyť máme účast na Kristu, jen když své počáteční předsevzetí zachováme pevně až do konce.“* Tento verš opatřuje jedinečnou perspektivu k učení o vytrvalosti. Jak víme, že *„máme účast na Kristu“*? Jedním způsobem, jak poznáváme, že máme opravdovou víru v Krista, když pokračujeme ve víře až do konce našich životů. Kontext tohoto biblického místa nám může pomoci zabránit, abychom takovéto texty nepoužívali pastoračně nevhodným způsobem. Je třeba pamatovat na to, že jsou v Písmu i jiné doklady, které dávají křesťanům ujištění o spasení, takže bychom si neměli myslet, že ujištění, že patříme Kristu je nemožné, dokud nezemřeme. Avšak pokračování ve víře je jedním z prostředků ujištění, které zde autor listu Židům poskytuje. Varuje své čtenáře před odpadnutím od Krista, protože píše do situace, kdy je takové varování nutné. Tento oddíl začíná slovem: *„Dejte si pozor, bratří, aby někdo z vás neměl srdce zlé a nevěrné, takže by odpadl od živého Boha“* (Žd 3,12). Záměrem všech oddílů, které ukazují na to, že opravdová víra znamená, že vytrváme ve víře až do konce je vždy varování těch, kteří myslí na odpadnutí od víry, nebo již odpadli, že takové počínání je silným náznakem toho, že nikdy nebyli spaseni. Jde vždy o varování před odpadnutím, jež by bylo dokladem, že jejich víra nebyla nikdy reálná.

„Vyšli z nás, ale nebyli z nás. Kdyby byli z nás, byli by s námi zůstali. Ale nezůstali s námi, aby vyšlo najevo, že nepatří všichni k nám, kdo jsou s námi“ (1J 2,19). Jan zde jasně ukazuje, že když lidé opouští společenství s církví a víru v Krista, ukazují tím, že jejich víra nebyla opravdová, skutečná od samého počátku a že nikdy nebyli součástí pravého Kristova těla.

IV/ Ti, kdo odpadli, mohou vykazovat mnohé vnější příznaky obrácení

Písmo na některých místech zmiňuje, že nevěřící ve společenství s viditelnou církví mohou vykazovat některé vnější známky, na jejichž základě vypadají jako opravdoví křesťané. Jidáš, který zradil Krista, byl tak konformní se vzorci chování ostatních učedníků, že ostatní

učedníci nerozpoznali ani po třech letech Ježíšovy služby, že v jeho srdci nebyla opravdová víra. Pouze Ježíš to od samého počátku věděl. „Nevyvolil jsem si vás dvanáct? A přece jeden z vás je ďábel“ (J 6,70). Svým učedníkům řekl: „Ale někteří z vás nevěří." Ježíš totiž od počátku věděl, kteří nevěří a kdo je ten, který ho zradí“ (J 6,64).

Pavel mluví o „kteří předstírali, že jsou bratři, a pokoutně se mezi nás vetřeli“ (Ga 2,4) a říká, že na svých cestách byl „v nebezpečí mezi falešnými bratřími“ (2 K 11,26). Říká též, že „satan se převléká za anděla světla; není tedy nic překvapujícího na tom, že se jeho služebníci převlékají za služebníky spravedlnosti“ (2 K 11,14-15). Pavel tím ukazuje, že někteří nevěřící v církvi jsou falešnými bratry a sestrami poslanými k rozvrácování společenství, zatímco jiní jsou nevěřícími, jež mohou přijmout spásnou víru.

„Ne každý, kdo mi říká 'Pane, Pane', vejde do království nebeského; ale ten, kdo činí vůli mého Otce v nebesích. Mnozí mi říkají: 'Pane, Pane, což jsme ve tvém jménu neprorokovali a ve tvém jménu nevymítali zlé duchy a ve tvém jménu neučinili mnoho mocných činů?' A tehdy já prohlásím: 'Nikdy jsem vás neznal; jděte ode mne, kdo se dopouštíte nepravosti'“ (Mt 7,21-23). Ačkoliv tyto lidé prorokovali, vyháněli demony a činili mocné činy, nikdy nebyli opravdovými věřícími.

Podobné vyučování nacházíme v podobenství o rozsévači v Mk 4. „A podobně ti, u nichž je zaseto na skalnatou půdu: Ti slyší slovo a hned je s radostí přijímají. Nemají však v sobě kořen a jsou nestáli; když pak přijde tíseň nebo pronásledování pro to slovo, hned odpadají“ (Mk 4,16-17). Takoví lidé nemají „v sobě kořen“ tj. zdroj života ve svém nitru a proto „odpadají“. Ještě u nich nedošlo k opravdovému obrácení, nemají spásnou víru ve svém srdci.

Důležitost zůstávání ve víře je též potvrzeno v podobenství o kmenech a ratolestech. „Já jsem pravý vinný kmen a můj Otec je vinař. Každou mou ratolest, která nese ovoce, odřezává, a každou, která nese ovoce, čistí, aby nesla hojnější ovoce... Kdo nezůstane ve mně, bude vyvržen ven jako ratolest a uschne; pak ji seberou, hodí do ohně a spálí“ (J 15,1-2.6). Ratolesti, které nenesou ovoce, představují ty, kteří jsou pouze nějakým způsobem spojeni s Ježíšem, ale problematičnost jejich spojení s Ježíšem je zřejmá právě z toho, že nenesou ovoce. „Kdo nezůstane“ v Kristu (j 15,6) je odříznut od kmene a uschne. Právě nesení ovoce je dokladem zůstávání v Kristu.

Následující dva oddíly z listu Židům potvrzují, že ti, kteří odpadají, mohou vykazovat mnohé vnější znaky obrácení a mohou vypadat v mnoha ohledech jako křesťané. „Kdo byli už jednou osvíceni a okusili nebeského daru, kdo se stali účastníky Ducha svatého a zakusili pravdivost Božího slova i moc budoucího věku, a pak odpadli, s těmi není možno znovu začínat a vést je k pokání, protože znovu křížují Božího Syna a uvádějí ho v posměch“ (Žd 6,4-6). Někteří vykladači se domnívají, že se jedná o znovuzrozené křesťany. Když se však podíváme na jednotlivé výrazy, nejvíce se nám tento názor za přesvědčivý. Výraz „byli už jednou osvíceni“ znamená, že pochopili pravdy evangelia, ale neodpověděli na tyto pravdy opravdovou spásnou vírou. Jsou zde popisováni lidé, kteří byli úzce napojeni na společenství církve, projevíli lítost nad hříchem (pokání), pochopili evangelium (byli osvíceni), pocítili moc Ducha svatého ve svých životech, ale odpadnutím a znovu křížováním Božího Syna vědomě

odmítají všechna tato požehnání a obrací se proti nim. Takové lidi po jejich odpadnutí nelze již vést k pokání. Autor listu Židům ví, že někteří ve společenství, jemuž píše, jsou v nebezpečí odpadnutí a chce je varovat, že ačkoliv měli účast na společenství církve a zakusili mnohá Boží požehnání ve svých životech, pokud odpadnou, nebudou spaseni. Ujištění o spasení člověk získá pouze skrze své setrvání ve víře. Pokud odpadne, prokazuje tím, že nikdy nebyl opravdovým křesťanem. „*A tímto Božím domem jsme my, pokud si až do konce zachováme smělou jistotu a radostnou naději*“ (Žd 3,6). Pro tento výklad lze najít potvrzení v následujících verších tj. Žd 6,7-8, když se zde hovoří o těchto lidech jako o „*trní a bodláčí*“, které nikdy neoplodí dobré ovoce a v Žd 6,9 autor píše: „*Milovaní, přestože takto mluvíme, jsme o vás jisti něčím lepším – tím, co se týká spasení*“ (Bible 21). Ve oddíle Žd 6,4-6 se hovořilo o časných požehnáních, zatímco zde jde o věci spasení. Těmi lepšími věcmi jsou opravdové ovoce (v. 10), plná jistota naděje (v. 11), spásná víra (v. 12).

Obdobné vyučování nacházíme v Žd 10,26-31: „*Jestliže svévolně hřešíme i po tom, když jsme už poznali pravdu, nemůžeme počítat s žádnou obětí za hříchy, ale jen s hrozným soudem a žářem ohně, který stráví Boží odpůrce*‘. *Už ten, kdo pohrdne zákonem Mojžíšovým, nedojde slitování a propadá smrti na základě svědectví dvou nebo tří svědků. Pomyslete, oč hroznějšího trestu si zaslouží ten, kdo zneuctí Božího Syna a za nic nemá krev smlouvy, jíž byl posvěcen, a tak se vysmívá Duchu milosti. Vždyť víme, kdo řekl: 'Já budu trestat, má je odplata.'* *A jinde: 'Pán bude soudit svůj lid.'* *Je hrozné upadnout do ruky živého Boha*“. Osoba, která svévolně hřeší po přijetí poznání pravdy, musí počítat s přísným Božím trestem. Posvěcení krví smlouvy je zde vnější posvěcení.

Další oddíl, který je uváděn jako doklad možnosti odpadnutí je Zj 3,5: „*Kdo zvítězí, bude oděn bělostným rouchem a jeho jméno nevymažu z knihy života, nýbrž přiznám se k němu před svým Otcem a před jeho anděly*.“ Někteří z tohoto místa vyvozují, že možnost vymazání z knihy života je reálná. Jestliže však Ježíš s důrazem říká, že něco neučiní, aby nemělo být bráno jako doklad pro učení, že v jiných případech tak může učinit. Např. slovo, „*Nikdy tě neopustím a nikdy se tě nezřeknu*“ (Žd 13,5), neimplikuje, že opustí či zřekne se jiných.

Také příběh krále Saula je uváděn jako doklad toho, že lidé mohou ztratit spasení. Výrok „*Duch Hospodinův odstoupil od Saula*“ (1 Sa 16,14) následuje bezprostředně poté, co Samuel pomazal za krále Davida a „*duch Hospodinův se Davida zmocňoval od onoho dne i nadále*“ (1 Sa 16,13). Písmo zde nemluví o totální ztrátě celého díla Ducha svatého v Saulově životě, ale pouze o odstranění funkce Ducha při zmocňování Saula jako krále. Neznamená to, že Saul byl odsouzen k věčné záhubě. Je těžké na základě starozákonních příběhů prohlásit, že Saul byl neznovuzrozeným člověkem nebo že byl znovuzrozeným člověkem, který poté odpadl od Pána.

VI/ Co může dát věřícímu opravdovou jistotu?

Pokud je pravdivé, jak jsme vysvětlili v předcházejícím oddíle, že ti, kteří jsou nevěřící a jednou odpadnou, mohou prokazovat mnohé vnější znaky obrácení, co pak slouží jako doklad opravdového obrácení? Co může poskytnout opravdovou jistotu skutečně věřícímu? Autor uvádí tři kategorie otázek, jež se člověk může ptát sám sebe.

1/ Mám nyní důvěru v Krista, že mne spasil?

Pavel v Ko 1,23 říká, že budou spaseni v poslední den „pokud ovšem pevně zakotveni setrváte ve víře a nedáte se odtrhnout od naděje evangelia, jež jste slyšeli“. Autor listu Židům 3,24 říká: „Máme účast na Kristu, jen když své počáteční předsevzetí zachováme pevné až do konce“ a povzbuzuje své čtenáře, „vezměte si za vzor ty, kdo pro víru a trpělivost mají podíl na zaslíbení“ (6,12). Proto člověk sám sobě má položit otázku: důvěřuji Kristu, že mi odpustil hříchy a vezme mne do nebe? Důraz je třeba položit na víru v Krista v přítomnosti.

2/ Je v mém srdci doklad znovuzrozuujícího díla Ducha svatého?

Reálné dílo Ducha svatého se projevuje subjektivním svědectvím Ducha svatého v mém srdci, že jsem Božím dítětem (Ř 8,15-16; 1 J 4,13). Toto svědectví je obvykle doprovázeno vědomím, že jsem veden Duchem svatým po cestách poslušnosti Boží vůle (Ř 8,14). Duch svatý též produkuje „ovoce Ducha“ (Ga 5,22-23). Je toto ovoce všeobecnou charakteristikou mého života? Vnímám tyto postoje ve svém srdci? Vidí druzí (zvláště ti nejbližší) tyto rysy v mém životě? Rostu v nich v průběhu let? Dále se mohu ptát po jiném druhu ovoce – výsledky života a služby, jaké mají vliv na druhé a na církve. Vzdělává má služba druhé a církve?

Dalším dokladem ovoce Ducha svatého je pokračování ve víře a přijímání zdravého učení církve. Ti, kdo popírají základní učení víry, poskytují negativní indikace týkající se jejich spasení. „Kdo popírá Syna, nemá ani Otce...Ať ve vás tedy zůstává to, co jste slyšeli od počátku. Zůstane-li ve vás, co jste slyšeli od počátku, zůstanete i vy v Synu i Otci“ (1J 2,23-24). Dalším dokladem je pokračující přítomný vztah s Ježíšem Kristem. „Zůstanete-li ve mně a zůstanou-li má slova ve vás, prostě, oč chcete, a stane se vám“ (J 15,7). Velkou oblastí, v níž se prokazuje opravdovost věřících je poslušnost Božích přikázání. „Kdo říká: 'Poznal jsem ho', a jeho přikázání nezachovává, je lhář a není v něm pravdy.

Kdo však zachovává jeho slovo, vpravdě v něm láska Boží dosáhla svého cíle. Podle toho poznáváme, že v něm jsme“ (1J 2,4-5). Jakub 2,17-18 říká: „Stejně tak i víra, není-li spojena se skutky, je sama o sobě mrtvá. Někdo však řekne: 'Jeden má víru a druhý má skutky'. Tomu odpovím: Ukaž mi tu svou víru bez skutků a já ti ukážu svou víru na skutcích.“ Důležitou oblastí poslušnosti Bohu je láska ke spoluvěřícím: „My víme, že jsme přešli ze smrti do života, protože milujeme své bratry. Kdo nemiluje, zůstává ve smrti“ (1J 3,14).

3/ Vidím dlouhotrvající vzorec růstu v mém křesťanském životě?

„Proto také vynaložte všecku snahu na to, abyste ke své víře připojili ctnost, k ctnosti poznání, k poznání zdrženlivost, ke zdrženlivosti trpělivost, k trpělivosti zbožnost, ke zbožnosti bratrskou náklonnost a k bratrské náklonnosti lásku. Máte-li tyto vlastnosti a rozhojňují-li se ve vás, nezůstanete v poznání našeho Pána Ježíše Krista nečinní a bez ovoce...Proto se, bratři, tím více snažte upevňovat své povolání a vyvolení. Budete-li to činit, nikdy neklopýtnete“ (2 Pt 1,5-8.10). Způsob, jak potvrzujeme naše povolání a vyvolení je pokračující růst v těchto vlastnostech. Naše jistota spasení je něčím, co v průběhu našich životů roste.

Jako výsledek kladných odpovědí na tyto tři základní otázky, jež pokládáme sami sobě je silné ujištění, že jsme opravdu věřícími. Tímto způsobem se učení o vytrvalosti svatých stává úžasné povzbuzujícím učením. Na druhé straně toto učení o vytrvalosti svatých, pokud je správně pochopeno, by mělo působit opravdové obavy a dokonce strach v srdcích těch, kdo odpadají od Krista. Takové osoby jsou jasně varovány, že pouze ti, kdo vytrvají do konce, jsou opravdově znovuzrození. Odpadnutí od Krista je jasným dokladem, že nejsou spaseni a nikdy nebyli. V tomto bodě, jež se týká pastorační péče o ty, kdo odpadají od svého křesťanského vyznání konají kalvinisté i arminiáni stejnou pastýřskou péčí. I když se liší v interpretaci předchozího období života takového člověka, jsou ve shodě s ním, co je třeba činit v přítomnosti.

Podstata a znaky církve

I/ Církev je složena ze všech, kdo byli spaseni Boží milostí skrze víru v Krista a spojení Duchem svatým do společenství Kristova lidu.

Jedná se o Boží lid nové smlouvy (Jr 31,31-33; 1 K 11,25) složený z příslušníků všech národů (1Pt 2,9-10; Ef 2,11-19), v němž se naplňují zaslíbení daná Bohem již praotcům Izraele (Gn 12,3; 18,18; 28,3; 35,11).

II/ Církev je jedna, obecná, svatá a apoštolská.

Církev je jedna. Ve Vyznání CB je to formulováno takto: Jako je jeden Pán Ježíš Kristus, jedna víra, jeden křest, tak je i jedno Kristovo tělo, jedna církev (Ef 4,4-6). Jde o jednotu živého organismu v rozmanitosti jednotlivých údů, zakotvenou v jednotě v Otci, Synu a Duchu, v rozmanitosti duchovních darů a ve vzájemném spojení v lásce (J 17,20-23; 1K 12-14; Ko 2,2). Tato duchovní jednota je Božím darem, je však třeba usilovat o její zachování ve svazku pokoje (Ef 4,3).

Církev je obecná tj. všeobecná, katolická, univerzální, zahrnující všechny ve všech dobách, kdo jsou vírou spojeni s Kristem.

Církev je svatá, protože její členové byli v Kristu ospravedlněni a jsou před Bohem svatí, neboť jsou Duchem svatým posvěceni a tvoří společenství svatých (1K 6,11; Ko 3,12; Žd 3,1; 1Te 3,13; 1Pt 1,2).

Církev je apoštolská, protože základní normou pro její zvěstování, vyučování a životní praxi je Ježíš Kristus. Jeho zvěstování, vyučování a příklad života nám ve spisech Nového zákona předali jím povolání apoštolé, kteří spolu s ním tvoří jednou provždy postavený základ duchovní stavby církve (Ef 2,20; 1K 3,10-11).

III/ Církev podle reformačních vyznání víry

Podle Augsburského vyznání definice církve odkazuje na bohoslužbu: „Církev je shromáždění svatých, v němž se evangelium čistě učí a svátosti se náležitě vysluhují.“ *K těmto dvěma luterským zásadám připojili reformované církve konání biblické kázně.*

České vyznání (1575) jmenuje pět „jistých a neklamných znaků pravé církve: k čistému vyučování evangelia a řádnému vysluhování svátostí připojuje poslušnost evangelia a zákona Kristova (přičemž „bratrská láska“ má zvláštní význam); kříž a protivenství pro pravdu a království Boží; a pátým znakem je ukázněné uspořádání církevního života, tj. církevní kázeň.

IV/ Církev je viditelná a neviditelná, místní a globální

Pouze Bůh zná s jistotou a neomylně ty, kdo patří do společenství jeho lidu, své vyvolené. Církev, jak ji vidí Bůh je církví neviditelnou a církev, jak ji vidíme na této zemi je církev viditelná. Ta zahrnuje všechny, kdo vyznávají víru v Krista a dosvědčují tuto víru ve svých životech.

V Novém zákoně je výraz „církev“ používán pro skupinu věřících setkávajících se v soukromých domech, v celém městě nebo regionu až po skupinu všech věřících v univerzální církvi (Ko 4,15; Fm 1,2; 1K 1,2; 2K 1,1; Sk 9,31; Ef 1,22; Ko 1,18.24).

Obrazy církve

Jako pomoc pro hlubší porozumění poselství Božího slova, Bible často používá obrazy. Obraz jmenuje konkrétní věc nebo činnost, kterou si můžeme představit. Biblické obrazy od nás vyžadují dvojí aktivitu. Nejprve je třeba se soustředit na doslovný a názorný význam toho, co obraz představuje. Poté je třeba se zamýšlet nad tím, jaký je biblický význam tohoto obrazu.

I/ Církev je tělo Kristovo (1 K 12,12-27; Ř 12,5; Ef 1,22-23; 4,15-16)

Základním obrazem, který apoštol Pavel používá k označení církve je tělo Kristovo. Hlavním důrazem je jednota věřících s Kristem, který je její hlavou. Neznamena to však, že církev je rozšířením inkarnace (vtělení) Krista. Pavel zachovává rozlišení mezi Kristem a jeho církví. Církev je však naprosto závislá na Kristu v životě i růstu. Církev je Kristovým nástrojem ve světě, „*je jeho tělem, plností toho, jenž přivádí k naplnění všechno, co jest*“ (Ef 12,23). Tento obraz zdůrazňuje též jednotu církve, která je dána v Kristu a je třeba jí zachovat (Ef 4,3). Jedná se o jednotu živého organismu, který se skládá z jednotlivých údů v jejich rozmanitosti. Tato jednota v různosti, kdy jeden druhého nezbytně potřebuje, se projevuje pokorným smýšlením (Ř 12,3) a vzájemnou láskou a péčí (1 K 12,25-26). Božím plánem je, „*přivést všechno na nebi i na zemi k jednotě v Kristu*“ (Ef 1,10).

III/ Církev jsou ratolesti na vinném kmeni, jímž je Ježíš (J 15,1-8)

Tento obraz církve zdůrazňuje především nutnost pevného spojení s Kristem a zůstávání v něm. „*Zůstaňte ve mně, a já ve vás. Jako ratolest nemůže nést ovoce sama od sebe, nezůstane-li při kmeni, tak ani vy, nezůstanete-li při mně*“ (4. verš). Tajemství zůstávání v Ježíši je zůstávání v jeho lásce, ve víře, v jeho slovu a on zůstává v nás ve svém Duchu. Jedině tak může člověk naplnit pravý smysl a cíl svého života, žít k slávě Boží a k užitku svých bližních. „*Tím bude oslaven můj Otec, když ponese te hojně ovoce*“ (v. 8). Nejde především o výkon, ale o životní postoje, charakter, který je největším obohacením pro naše bližní. „*Ovoce Božího Ducha však je láska, radost, pokoj, trpělivost, laskavost, dobrotá, věrnost, tichost a sebeovládání*“ (Ga 5,22-23).

III/ Církev je rodina (J 1,12-13; Ef 1,5)

Členové církve patří do Boží rodiny. V této rodině Bůh je Otec, Ježíš je jednorozený Syn a my jsme jeho adoptovanými syny a dcerami, bratry a sestrami v Kristu (2 K 6,18; J 3,16-18; Mt 12,49-50). Základní charakteristikou vzájemných vztahů v této rodině je Boží láska, která je vylita do našich srdcí skrze Ducha svatého (Ř 5,5). Ve společenství církve si máme vzájemně pomáhat. Společenství s Bohem a mezi sebou navzájem je Boží odpovědí na problém osamělosti, kterou moderní člověk prožívá.

IV/ Církev je stádo, jehož Pastýřem je Ježíš (J 10,1-18; Sk 20,28-29; 1 Pt 5,1-4)

Na řadě míst v Bibli se ovce a pastýř stávají obrazem pro duchovní skutečnosti. Jsme podobni ovčím, které žijí ve stádu a potřebují pastýře, na něhož jsou odkázáni, ať si to uvědomují nebo ne. Potřebujeme dobrého, spolehlivého vůdce našich životů. Hlavní charakteristikou pastýře je, že nejen celý svůj pracovní den, ale celý svůj život věnuje svým ovčím. Mezi pastýřem a ovce je úzký vztah vzájemnosti – on zná je a oni znají jeho hlas. Jedním z nejoblíbenějších obrazů v Bibli je obraz Boha jako dobrého pastýře svého lidu (Žalm 23). Také Boží syn používá tohoto obrazu pro vyjádření svého vztahu k církvi. Je dobrým pastýřem, který za nás položil svůj život, a můžeme mu plně důvěřovat. Vedoucí v církvi jsou pověřeni k tomu, aby podle Ježíšova příkladu pastýřsky pečovali o ty, kteří jim byli svěřeni.

VI/ Další obrazy církve

Dalšími obrazy církve jsou: nevěsta Kristova (Mt 9,15; 25,1-13; J 3,28-29; 2 K 11,2; Ef 5,25-26; Zj 21,2; 22,17); lid Boží (1 Pt 2,9-10); Boží chrám (1 K 3,16-17; Ef 2,20-22); svaté a královské kněžstvo (1 Pt 2,5,9; Žd 13,15; Ř 12,1-2); sloup a opora pravdy (1 Tm 3,15).

Poslání církve

Církev má naplňovat záměr svého Pána, Ježíše Krista, má pokračovat ve službě, kterou zde na zemi konal.

I/ Služba Bohu: uctívání

Uctívání Boha znamená vzdávat mu čest a chválu nejen svými slovy vyznání, modliteb a chválami, ale vším, co v životě konáme, když naplňujeme poslání, které nám svěřil. Ježíš ve své modlitbě k nebeskému Otci vyjádřil základní smysl svého života na této zemi takto: „*A já jsem tě oslavil na zemi, když jsem dokončil dílo, které jsi mi svěřil*“ (J 17,4). Apoštol Pavel vyzývá církev v Kolosis: „*s vděčností v srdci oslavujte Boha žalmy, chválami a zpěvem, jak vám dává Duch*“ (Ko 3,16). Bůh nás určil a ustanovil v Kristu k tomu, „*abychom tu byli k chvále jeho slávy*“ (Ef 1,12 ČSP). Uctívání v církvi je naplněním hlavního záměru církve, jež se týká jejího Pána. „*Bůh je Duch a ti, kdo ho uctívají, mají tak činit v Duchu a v pravdě*“ (J 4,24).

III/ Služba věřícím: výchova k duchovní zralosti

Ježíš si povolal své učedníky, aby byli s ním a věnoval mnoho času jejich vyučování (viz např. J 1,35-51; kap. 13-17). Apoštol Pavel řekl, že zvěstujeme Krista, „*když se vši moudrosti učíme všechny lidi, abychom je mohli přivést před Boha jako dokonalé v Kristu*“ (Ko 1,28). Církev má vychovávat věřící a vzdělávat je k dospělosti ve víře. Bůh dal církvi obdarované

osoby, „aby své vyvolené dokonale připravil k dílu služby - k budování Kristova těla, až bychom všichni dosáhli jednoty víry a poznání Syna Božího, a tak dorostli zralého lidství, měřeno mírou Kristovy plnosti“ (Ef 4,12-13).

III/ Služba světu: evangelizace a milosrdenství

V posledních slovech Ježíše pověřených učedníkům je povolává k evangelizaci. „*Jděte ke všem národům a získávejte mi učedníky*“ (Mt 28,19). „*Ale dostanete sílu Ducha svatého, který na vás sestoupí, a budete mi svědky v Jeruzalémě a v celém Judsku, Samařsku a až na sám konec země*“ (Sk 1,8). Dílo zvěstování evangelia všem národům je hlavním posláním, jež má církev ve vztahu ke světu. V naší pluralistické společnosti je posláním církve zvěstovat jedinečnost Ježíše Krista. Spasení je možné získat jedině v Ježíši Kristu (Sk 4,12). Pouze Syn Boží, kterého jeho nebeský Otec vzkřísil z mrtvých, mohl právem prohlásit: „*Já jsem ta cesta, pravda i život. Nikdo nepřichází k Otci než skrze mne*“ (J 14,6). „*Já jsem vzkříšení i život. Kdo věří ve mne, i kdyby umřel, bude žít*“ (J 11,25).

Dílo evangelizace má však doprovázet také služba milosrdenství, jež zahrnuje péči o chudé a potřebné ve jménu Páně. Ačkoliv důraz Nového zákona je položen na poskytování sociální a materiální pomoci těm, jež jsou součástí církve (Sk 11,29; 2 K 8,4; 1 J 3,17), potvrzuje však, že je správné pomáhat také nevěřícím, i když na to neodpovídají vděčností a přijetím evangelijního poselství. Ježíš nám říká, „*milujte své nepřátele; číňte dobře, půjčujte a nic nečekejte zpět. A vaše odměna bude hojná: budete syny Nejvyššího, neboť on je dobrý k nevděčným i zlým. Buďte milosrdní, jako je milosrdný váš Otec*“ (L 6,35-36). Služba církve konkrétními projevy milosrdenství vůči světu doplňuje její evangelizační službu, ale nikdy jí nemůže nahradit.

Poslání církve v uctívání Boha, službě věřícím k duchovní zralosti a službě světu evangelizací a projevy milosrdenství musí být vyvážené a nesmíme nic z toho opomíjet. Církev musí též být všestranná a flexibilní v přizpůsobení svých metod a postupů k měnícím se situacím ve světě, v němž se sama nachází. Nesmí ulpívat na svých starých způsobech. Jak se mění svět, tak musí podle toho přizpůsobovat svou službu, aniž by přitom měnila svůj základní směr. Církev může své poslání naplňovat pouze tehdy, když se nechá vystrojít a zmocnit Duchem Božím.

Svátosti církve – křest a večeře Páně

I/ Kristus dal církve dvě svátosti, křest a večeři Páně

Řádné praktikování křtu a Večeře Páně je podstatným rozlišujícím znakem církve. Tyto svátosti jsou znamením, tj. viditelné a hmatatelné výrazy evangelia a jako takové slouží k posílení naší víry – „potvrzování a sycení věřících“. Při naší účasti ve křtu a večeři Páně je kázané evangelium na nás osobně zaměřeno a my odpovídáme na evangelium osobně, když je před nás předloženo těmito viditelnými a hmatatelnými způsoby. Znamením (voda ve křtu, chléb a víno ve večeři Páně) musí být odlišeno od toho, co označují (Boží spásné dílo v evangeliu a Kristovu přítomnost s námi). Praktikování těchto svátostí nás nespasí; přijímáme duchovní užitky z nich pouze tehdy, když jsou slaveny v „opravdové víře“

v Krista. Svátosti jsou viditelná znamení a pečeti Boží smlouvy, kterou Bůh uzavřel s věřícími v Kristu.

II/ Křest

Křest především zvěstuje Boží slib, že Kristova smrt se stala naší vlastní smrtí a že on nesl naše odsouzení a povstáváme s Kristem k novému životu (Ř 6,3-11). Křest ve jméne trojjediného Boha zobrazuje naše spojení s Kristem a skrze naše spojení s Kristem jsme smířeni s Otcem a přivedeni do nového věku Ducha.

1/ Křest jako vyznání věřícího

Křest je činem, jímž osoba veřejně vyzývá jméno Ježíše jako svého osobního Pána a Spasitele. Je biblicky předepsaným veřejným činem, který odpovídá osobní reakci víry na evangelium.

2/ Křest jako potvrzení církve

Křest je iniciační prostředek, jímž jsme uznáni touto rodinou a jsme vítáni do této rodiny, abychom se těšili výsadami a nesli její odpovědnost. Odpovědnost církve k těm, kdo přichází se pokřtít, je potvrdit ty, kdo nabízejí věrohodné vyznání víry.

3/ Křest jako Boží zaslíbení

Při křtu je znovu potvrzen Boží slib, je učiněn viditelným a je vykonán v samotném aktu křtu.

III/ Večeře Páně je slavením památky Kristovy smrti.

Když Ježíš lámal chléb, dal jej svým učedníkům a řekl, „*Toto je mé tělo, které se za vás vydává. To číňte na mou památku*“ (L 22,19). Když jim podával kalich, řekl, „*Pijte z něho všichni. Neboť toto jest má krev, která zpečetuje smlouvu a prolévá se za mnohé na odpuštění hříchů*“ (Mt 26,27-28). Ježíš vydal sebe sama za svůj lid jako velikonočního beránka, jehož smrt byla náhradou za smrt prvorozených v Izraeli.

1/ Večeře Páně je spojením s Kristovým životem

Samotná Ježíšova slova ukazují k tomuto spojení, „*Amen, amen, pravím vám, nebudete-li jíst tělo Syna člověka a pít jeho krev, nebudete mít v sobě život*“ (J 6,53). Jeho život proudí skrze nás a večeře Páně zobrazuje toto životně důležité spojení s Kristem. Jedná se o reálnou, avšak duchovní přítomnost Krista v elementech večeře Páně.

2/ Večeře Páně je společenstvím Kristova těla

Společenství jídla, přinejmenším v symbolické formě, mluví nejen o našem společenství s Kristem, ale také o našem společenství navzájem jako věřící. „*Protože je jeden chléb, jsme my mnozí jedno tělo, neboť všichni máme podíl na jednom chlebu*“ (1K 10,17). Naše jednota má být zřejmá v naší účasti na večeři Páně, protože právě zde se soustředujeme na to, co Kristus pro nás učinil. Večeře Páně je „*účastí na těle Kristově*“ (1 K 10,16), viditelným projevem naší jednoty s ostatními křesťany (v. 17). Křest je událostí jednou provždy, formální chvíle viditelného přijetí do Kristova těla, zatímco večeře Páně je pokračujícím potvrzením tohoto přijetí.

3/ Večeře Páně je předchutí Kristova příchodu.

Při slavení večeře Páně nejen hledíme nazpět ve vzpomínce na to, co Kristus učinil, zakoušíme jeho přítomnost s námi nyní a potvrzujeme naše přítomné spojení s jeho tělem, církví, avšak když přicházíme k tomuto stolu, hledíme také kupředu k tomu, co má přijít. Ježíš řekl svým učedníkům při této poslední večeři, „*již nebudu pít z tohoto plodu vinné révy až do toho dne, kdy budu s vámi pít kalich nový v království svého Otce*“ (Mt 26,29). Pavel též říká, že ve večeři Páně „*zvěstujete smrt Páně, dokud on nepřijde*“ (1 K 11,26). Jedním biblických obrazů této slavné budoucnosti je velký banquet – mesiášská svatební slavnost, při které církev jako nevěsta Kristova je přijímána svým manželem (srov. Iz 25,6; Mt 8,11; 22,4; 2 K 11,2; Zj 19,7; 21,2.9). Když křesťané slaví večeři Páně, hledí nazpět na Ježíšovu smrt a vzkříšení v Jeruzalémě a vyhlížejí kupředu k tomu, co ještě přijde.

Správa církve

I/ Církev je duchovním organismem i organizací

Církev je Boží vyvolený lid, který přijal Ježíše Krista za svého Spasitele a Pána a z moci Ducha svatého se znovuzrodil k novému životu a je zmocňován ke službě Bohu a lidem v tomto světě. Je duchovním organismem, tělem Ježíše Krista. Nejvyšší hlavou církve je Ježíš Kristus, který skrze Ducha svatého přebývá v každém jednotlivém věřícím a vede jej a zmocňuje k tomu, aby plnil své specifické poslání jako úd Kristova těla. Každé společenství lidí v tomto světě, aby mohlo plnit své poslání, se nutně musí stát i organizovanou sociální institucí a potřebuje pracovníky, kteří mají odpovědnost a autoritu ve specifických službách. Církev je tedy nejen duchovním organismem, ale také organizací, která je spravována na základě určitých pravidel, řádu a forem řízení. Pavel píše do korintského sboru: „*Bůh není Bohem zmatku (ἀκαταστασία „nepořádku“), nýbrž Bohem pokoje...Všechno ať se děje slušně a spořádaně (κατὰ τάξιν „podle řádu“).*“ (1K 14,33.40). Aby nevznikl zmatek, má se v církvi dít vše podle řádu, který však není jen lidským výtvozem, ale Božím řádem, jenž je v souladu s principy vyjádřenými v Božím slově. Jaké jsou tyto základní principy, jimiž se církev má řídit?

III/ Nejvyšší autoritou v církvi je Ježíš Kristus, hlava církve.

Jeho příklad života a služby, jeho vyučování je pro všechny křesťany nejvyšší normou. Ježíš si vyvolil apoštoly, kteří se stali očitými svědky jeho vzkříšení a byli samotným Ježíšem pověřeni, aby mu získávali učedníky ze všech národů, křtem je začleňovali do jeho církve a učili je zachovávat vše, co jim Kristus přikázal (Mt 28,16-20). Apoštolé Ježíše Krista byli jeho mluvčími a zmocnění Duchem svatým, to co mluvili a psali, bylo podobně jako při starozákonních prorocích přímo Božím slovem. O prvotní církvi platilo, že ti, kdo se připojili k církvi „*vytrvale poslouchali učení apoštolů*“ (Sk 2,41 ČEP), nebo přesněji „*vytrvale zůstávali v učení apoštolů*“ (ČSP a podobně KP). Nikde v Novém zákoně není zmínka o tom, že by svůj apoštolský úřad předávali svým nástupcům, ale apoštolské učení je pro všechny následující generace zaznamenáno ve spisech Nového zákona, jež byly podobně jako starozákonní spisy napsány „*z popudu Ducha svatého*“ (2 Pt 1,21). Jak dosvědčuje i apoštol

Pavel, „*veškeré Písmo pochází z Božího Ducha*“ (2 Tm 3,16) a tak Písmo svaté je i podle Vyznání víry Církve bratrské „jediným měřítkem a autoritou naší víry a našeho života“.

III// V řízení vší činnosti církve pod autoritou Krista a Písma svatého pod vedením Ducha svatého je konečnou lidskou autoritou sbor věřících.

Všichni znovuzrození muži a ženy v církvi mohou bez lidských prostředníků vstupovat do Boží přítomnosti na základě Kristova smíření a skrze Ducha svatého (Žd 10,19-22). Věřící muži a ženy v církvi jsou všichni kněží (princip všeobecného kněžství) a nemají pouze stejná privilegia, ale též stejnou odpovědnost navzájem se milovat a sloužit si duchovními dary k dobru všech. Proto také zásadní rozhodnutí v církvi se i v době apoštolské činila všemi členy sboru, kázeň (Mt 18,15-18; 1 K 5,4), volba diakonů (Sk 6,5 „*celé shromáždění s tím souhlasilo*“), rozhodnutí jeruzalémského jednání a volba dvou poslů, kteří spolu s Barnabášem a Pavlem tato rozhodnutí formou dopisu předávají ostatním sborům (Sk 15,22-35).

IV/ Jednotlivý sbor církve vede podle Nového zákona skupina starších.

Již od své první misijní cesty bylo pro Pavla obvyklé, že v každém sboru spolu se svými spolupracovníky ustanovoval skupinu starších. „*V každé té církvi ustanovili starší a v modlitbách a postech svěřili učedníky Pánu, v kterého uvěřili*“ (Sk 14,23). Také k tomu nabádá svého spolupracovníka Tita. „*Proto jsem tě ponechal na Krétě, abys uvedl do pořádku, co ještě zbývá, a ustanovil v jednotlivých městech starší, jak jsem ti nařídil*“ (Tt 1,5). V obecné epištole Jakubově určené mnoha církvím Jakub očekává, že starší působí v každé novozákonní církvi, jíž je určen jeho dopis. „*Je někdo z vás nemocen? Ať zavolá starší církve, ti ať se nad ním modlí a potírají ho olejem ve jménu Páně*“ (Jk 5,14). Dva důležité závěry lze vyvodit z tohoto přehledu novozákonních dokladů. Nikde se nehovoří o tom, že nějaká církev jakkoliv malá, měla pouze jednoho staršího. Vždy v každé církvi je tým starších. Druhý závěr je, že navzdory různým formám správy církve v Novém zákoně, spojeným a důsledným modelem je, že každá církev měla starší, kteří ji spravovali a bděli nad ní (Sk 20,28; 1 Pt 5,2-3).

V/ Autoritu nemají starší sami v sobě, ale je odvozena od učení Páně, jak je zaznamenáno a rozvíjeno v inspirovaném Písmu.

Je zřejmé, že v novozákonní době jsou dvě označení pro stejný úřad. Jednoznačně to vyplývá např. z příběhu, kdy se Pavel loučí se staršími církve v Efezu a říká jim, „*Dávejte pozor na sebe i na celé stádo, ve kterém si vás Duch svatý ustanovil za strážce* (ἐπισκόπους „*biskupy*“), *abyste byli pastýři Boží církve, kterou si Bůh získal krví vlastního Syna*“ (Sk 20,28). Je zřejmé, že πρεσβύτερος „starší“ a ἐπίσκοπος (dohlázeitel, strážce, biskup) jsou dva různé výrazy pro jednu službu. Výraz „starší“ byl židovského původu (takto byli označováni vedoucí pracovníci již od nejstarších dob Izraele v Egyptě až po novozákonní dobu, kdy každá židovská synagoga měla své starší), zatímco výraz „biskup“ byl řeckého původu (byl používán pro městské úředníky, dohlázeitele na záležitosti města). Název πρεσβύτερος „starší“ vyjadřoval důstojnost služby a název ἐπίσκοπος „biskup“ označoval funkci strážce či správce.

Úkolem starších v Novém zákoně je řídit, vést, spravovat novozákonní církve. „*Neboť biskup má být bezúhonný jako správce Božího domu*“. Dále Pavel efezské starší nabádá, že mají být „*pastýři Boží církve*“ (Sk 20,28) a Petr obdobně vyzývá starší v křesťanských sborech, „*Starejte se jako pastýři o Boží stádece u vás*“ (1P 5,2). S posláním pastýře úzce souvisí posláni učitele a většina dnešních znalců Písma považují posláni „*pastýře a učitele*“ (Ef 4,11- protože se pro ně používá pouze jediný určitý člen) za jednu skupinu. Jednou z kvalifikací staršího je „*schopný učit*“ (1 Tm 3,2). V Tt 1,9 je o biskupu uvedeno, že má být „*pevný ve slovech pravé nauky, aby byl schopen jak povzbuzovat ve zdravém učení, tak usvědčovat odpůrce*“. Posláním těchto vedoucích pracovníků v církvi je mít duchovní zralost starších, být pastýři a vykonávat dohled nad správou církve. Tito vedoucí pracovníci v církvi mají funkční autoritu, ale ne hierarchickou nebo apoštolskou autoritu. Pluralita starších neznamena, že všichni mají stejné odpovědnosti a stejnou míru obdarování ve všech oblastech. Mezi staršími někteří mají větší obdarování v pastorační službě, jiní ve službě vyučování a kázání a další jsou obdarování pro administrativní službu. Nový zákon dosvědčuje pluralitu starších, což však nevyklučuje vedoucí postavení jednoho staršího v místní církvi, který na sebe vezme „*břemeno kázání a vyučování*“ a tomu pak „*at' se dostane dvojnásobné odměny*“ (1 Tm 5,17). Tak je tomu dnes v případě pastorů nebo kazatelů, kteří pracují na plný pracovní úvazek.

Protože všechna zásadní rozhodnutí ve sboru má podle Nového zákona činit shromáždění všech jeho členů, pak i volba starších se má konat ve členském sborovém shromáždění. Je možné namítat, že Pavel a Barnabáš „*v každé té církvi ustanovili starší*“ (Sk 14,23) a Pavel též nařídil Titovi, aby „*ustanovil v jednotlivých městech starší*“ (Tt 1,5). To však nemusí znamenat, že volbu učinili pouze apoštolé, ale i v tomto případě mohlo předtím dojít též ke konzultacím ve sboru a ke společnému výběru starších. Výraz $\chi\epsilon\iota\rho\tau\omicron\nu\epsilon\iota\upsilon$ „*ustanovit*“ znamená doslova „*zdvihnout ruku*“, odtud „*hlasovat*“, „*volit*“ (J. B. Souček). Kraličtí překládají, „*A zřídívše jim, podle daných hlasů, starší po církvech*“ (Sk 14,23). Když celé shromáždění rozhoduje o svých vedoucích pracovnících, je zde zdůrazněna odpovědnost vůči celému shromáždění. Správa církve nejlépe pracuje, pokud má souhlas těch, kteří jsou spravováni.

Návrat Ježíše Krista v moci a slávě

Ježíš Kristus svým příchodem na tuto zem naplňuje zaslíbení starozákonních proroků a základní naději celého Starého zákona o příchodu Božího království. Jeho smrtí na kříži, vzkříšením a vylitím Ducha svatého nastává nový věk mesiášského spasení. Ti, kdo v něj uvěřili a přijali jej za Záchrance a Pána, získávají odpuštění, milost a dar nového života. Zjevení Boží spasitelné vlády však působí zatím v tomto světě ve skrytosti a trpí násilí a teprve při návratu Ježíše Krista bude dovršeno v definitivní moci a slávě, která bude zjevná všem lidem a celému stvoření. Bude odstraněno všechno zlo a bude nastolena svrchovaná Boží milostivá vláda nade vším a ve všem.

Návrat Ježíše Krista v moci a slávě bude osobní, tělesný a veřejný. Nejde o příchod duchovní síly, energie nebo ideje, ale „*sám Pán sestoupí z nebe*“ (1 Te 4,16). Jako kdysi přišel, „*aby vzal na sebe způsob služebníka*“ (Fp 2,7), tak jednou přijde, „*aby se před jménem Ježíšovým*

sklonilo každé koleno... a k slávě Boha Otce každý jazyk aby vyznával: Ježíš Kristus je Pán“ (Fp 2,10). Jako vystoupil k Otci ve svém oslaveném vzkříšeném těle, tak se navrátí v témže těle. *„Tento Ježíš, který byl od vás vzat do nebe, znovu přijde právě tak, jak jste ho viděli odcházet“* (Sk 1,11). Po svém vzkříšení byl viděn najednou více než 500 osobami (1 K 15,6) a při jeho návratu *„uzří ho každé oko, i ti, kdo ho probodli“* (Zj 1,7). *„Tu budou lomit rukama všechny čeledi země a uzří Syna člověka přicházet na oblacích nebeských s velkou mocí a slávou“* (Mt 24,30). Znovu vstoupí do časoprostorového světa *„Král králů a Pán pánů“* (Zj 19,16), aby s konečnou platností zvrátil důsledky lidského pádu a dokončil na zemi svůj spásný program.

Ježíš oznámil svým učedníkům, jaká budou znamení toho, že čas jeho příchodu je blízko. Patří k nim příchod lživých mesiášů a proroků, kteří budou konat znamení a zázraky a svedou mnohé (Mk 13, 5-6), války, zeměřesení a hladomory (Mk 13,7-8). Dojde k rozkladu vztahů mezi lidmi, dokonce i mezi rodiči a dětmi, protože *„se rozmůže se nepravost, vychladne láska mnohých“* (Mt 24,12; Mk 13,12). Evangelium bude kázáno všem národům navzdory tomu, že jeho svědkové budou nenáviděni a pronásledováni (Mk 13,9-11.13). Přijde *„velké soužení, jaké nenastalo od počátku světa“* (Mt 24,21,ČSP), které podle apoštola Pavla vyvrcholí tím, že *„člověk nepravosti, Syn zatracení... zlý přijde v moci satanově“* (1 Te 2,3.9 a *„bude se vydávat za Boha“* (1 Te 2,4).

Žádné ze znamení příchodu Ježíše Krista nemůže být použito jako určení specifické chvíle v dějinách, kdy přijde konec. *„O onom dni a hodině však neví nikdo, ani andělé v nebi, ani Syn; jenom Otec sám“* (Mt 24,36). Z biblických textů pojednávajících o příchodu Ježíše Krista se nemáme snažit sestavovat „jízdní řád“, podle něhož se budou odvíjet události posledních dnů. Máme však se nechat povzbudit k horlivému očekávání v živé naději, že Ježíš Kristus přijde brzo! *„Vždyť naše občanství je v nebesích, odkud také dychtivě očekáváme Zachránce, Pána Ježíše Krista“* (Fp 3,20, ČSP). Titovi Pavel prohlašuje, že Boží milost nás vychovává k tomu, abychom *„očekávali blažené splnění naděje a příchod slávy velikého Boha a našeho Spasitele Ježíše Krista“* (Tt 2,13). Podobně apoštolé Petr a Jakub hovoří o blízkém příchodu Páně. *„I vy tedy trpělivě čekejte, posilněte svá srdce, vždyť příchod Páně je blízko“* (Jk 5,8). *„Konec všech věcí je blízko“* (1P 4,7). V tomto smyslu byl příchod Páně blízký tehdy a je blízký i nyní, protože nevíme, kdy přijde. Naše vnímání času je omezené. Petr nám připomíná: *„Ale tato jedna věc kéž vám nezůstane skryta, milovaní, že jeden den je u Pána jako tisíc let a 'tisíc let jako jeden den'. Pán neotálí splnit svá zaslíbení, jak si to někteří vykládají, nýbrž má s námi trpělivost, protože si nepřeje, aby někdo zahynul, ale chce, aby všichni dospěli k pokání“* (2P 3,8-9). Jistota Ježíšova blízkého příchodu je pro věřící motivací k bdělosti a zodpovědnosti v díle Božích služebníků. Sám Ježíš k tomu své následovníky na řadě míst vybízí. *„Proto i vy buďte připraveni, neboť Syn člověka přijde v hodinu, kdy se nenadějete* (Mt 24,44). *„Bděte tedy, neboť nevíte, kdy pán domu přijde... aby vás nenalezl spící, až znenadání přijde“* (Mk 13,35-36).

Příchod Ježíše Krista bude triumfální a slavný. Všichni lidé spatří, že Ježíš Kristus přijde na tuto zem s mocí a slávou. *„Uzří Syna člověka přicházet na oblacích nebeských s velkou mocí a slávou“* (Mt 24,30). Konečným výsledkem Kristova návratu bude soud nad nevěřícími a

konečná odměna věřících, kteří budou žít s Kristem věčně v novém nebi a nové zemi. Bůh Otec, Syn a Duch svatý budou vládnout a budou uctívány v nikdy nekončícím království, kde nebude hřích, smutek ani utrpení.

Kristův návrat a tisíciletá vláda

Již léta existuje diskuze mezi evangelikálními křesťany, zda máme očekávat tisícileté pozemské kralování Ježíše Krista, a pokud ano, zda k němu dojde před (*pre-*) Kristovým návratem nebo po (*post-*) jeho návratu. Jsou známé tři základní výklady, premilenialismus, postmilenialismus a amilenialismus. Nejedná se v nich však o rozdíly v základních věroučných otázkách, ale o záležitosti, v nichž biblické texty připouští různý výklad.

I/ Postoj premilenialistů

Premilenialisté věří, že Kristus se vrátí v moci a slávě před zřízením „přechodného království“. V tomto tisíciletém období mezi přítomným věkem a věčností bude jako Pán a Král vládnout na této zemi. Opírají se předně o biblický text Zj 20,1-6, který chápou v doslovném znění jako popis událostí poslední doby. Po době velkého soužení a utrpení, jež bude ukončeno spoutáním satana, se Kristus vrátí na tuto zem, zesnulí věřící budou vzkříšeni z mrtvých, živí věřící přijmou proměněná těla (1 K 15,51-53) a budou „*spolu s nimi uchvázeni v oblacích vzhůru vstříc Pánu*“ (1 Te 4,17). Budou vládnout na zemi spolu s Kristem v pokoji a míru tisíc let. Období tisíce let je chápáno buď doslovně, nebo symbolicky pro dlouhé časové období. Tak se naplní zaslíbení o pozemském království, daná lidu Staré smlouvy (Iz 2,2-4; 11,1-10; 65,17-66,17; Jer 23,5-6). Poté bude satan propuštěn ze svého vězení, oklame mnohé národy, ale bude definitivně poražen a odsouzen. Všichni mrtví nevěřící, kteří zemřeli v průběhu dějin, budou vzkříšeni a všichni lidé budou souzeni podle svých skutků. Ti, kteří nebyli zapsáni v knize života, budou odsouzeni, ale pro vykoupené nastane věčný stav pokoje a radosti v Boží přítomnosti. Bůh stvoří nová nebesa a novou zemi a bude přebývat mezi svým lidem na nové zemi (Zj 20,7-21,5). Premilenialisté svůj výklad opírají také o slovo apoštola Pavla, který časovou posloupnost posledních událostí vyjadřuje pomocí výrazů „*potom*“, „*tu*“, „*pak*“. „*Každý v daném pořadí: první vstal Kristus, potom při Kristově příchodu vstanou ti, kdo jsou jeho. Tu nastane konec, až Kristus zruší vládu všech mocností a sil a odevzdá království Bohu a Otcí. Musí totiž kralovat, dokud Bůh nepodmaní všechny nepřátele pod jeho nohy' ... Až mu bude podřízeno všechno, pak i sám Syn se podřídí tomu, kdo mu všechno podřídil, a tak bude Bůh všechno ve všem*“ (1 K 15,23-25.27).

Tento historický premilenialismus zřejmě převažoval v prvních třech stoletích církve a dnes jej zastává většina evangelikálních teologů. V 19. století vznikl dispenzační premilenialismus, který v dnešní době již nemá mnoho zastánců. Odlišuje různá období Božího jednání (dispenzace) a rozdílný způsob Božího jednání s Izraelem a s církví. Ke Kristovu návratu dojde nejprve tajně při „vytržení“ církve (1 Te 4,17) před velkým soužením a teprve po velkém soužení přijde Kristus viditelně se svými svatými na tuto zem a v mesiášském království se doslovně naplní všechna starozákonní zaslíbení týkající se Izraele.

II/ Postoj postmilenialistů

Postmilenialisté očekávají Kristův návrat až po miléniu, které vykládají jako období církve, v němž kázání evangelia po celém světě a mocné působení Ducha svatého způsobí, že mnozí uvěří v Krista a svět bude proměněn nábožensky, ekonomicky a politicky. Velký růst církve a celkové pokřesťanstění světa bude důsledkem naplnění velkého poslání (Mt 28,18-20). Boží království v tomto světě poroste jako zrna hořčičná (Mt 13,31-32) a prostoupí vše jako kvas (Mt 13,33). Po tomto období povstane antikrist, svede mnohé, nastane velké soužení, Kristus se vrátí na tuto zem, dojde k všeobecnému vzkříšení všech zemřelých, poslednímu soudu, na kterém se rozhodne o věčném údělu všech lidí. Postmilenialismus se rozšířil předně v osmnáctém a na počátku devatenáctého století v době rozmachu vědy, působení misijních společností a v době duchovních probuzení. Dvě světové války způsobily, že počet zastánců tohoto optimistického pohledu na další průběh světových dějin výrazně klesl.

III/ Postoj amilenialistů

Amilenialisté věří v Kristův osobní, tělesný návrat na konci věku, ale popírají zřízení přechodného tisíciletého království. Kniha Zjevení patří k apokalyptické literatuře, která používá mnohé symbolické obrazy, které nemáme brát doslovně. Jediný oddíl v Písmu, který výslovně mluví o tisíciletém království (Zj 20,1-6) je obrazem Kristovy vlády v průběhu dějin církve. Spoutání satana (Zj 20,2-3) je vykládáno jako omezení jeho moci v přítomném věku v důsledku Kristova vítězného vzkříšení (srov. Mt 12,29). Jako další argument pro tento postoj jsou uváděna biblická místa, kde je řeč o jednom vzkříšení věřících i nevěřících (Da 12,2; J 5,28-29; Sk 24,15) a ne o dvou vzkříšeních (věřících před miléniem a nevěřících k soudu na konci milénia). Není snadné přijmout myšlenku, že věřící v oslaveném těle budou žít společně s hříšníky v porušeném těle a že po Kristově příchodu v slávě na tuto zem budou hříšníci setrvávat ve svém hříchu. Písmo spíše naznačuje, že po příchodu Krista na tuto zem všechny velké události nastanou najednou. Celková posloupnost v pojetí amilenialistů je následující: Kristova přítomná, duchovní vláda nad církví; velké odpadnutí na zemi; velké soužení; Kristův návrat na tuto zem, zničení zlých mocností, všeobecné vzkříšení věřících a nevěřících, poslední soud a věčný stav. Tento výklad se především vlivem učení církevního otce Augustina stal nejrozšířenějším mezi středověkými katolickými věřícími a přejali jej také reformátoři Luther a Kalvín. Dnes reprezentuje oficiální římskokatolický pohled a sdílí jej i řada evangelikálních teologů.

IV/ Věřící mohou v otázce pochopení tisíciletého království zastávat odlišné postoje

Všechny vyjmenované výklady se shodují v tom, že Ježíš Kristus se v těle, v moci a slávě navrátí na tuto zem, mrtví budou vzkříšeni a poslední soud rozhodne o věčném údělu všech lidí. Mají tak společné to, co křesťané ve vyznáních víry přijímají jako základní pravdy evangelia. Tisícileté království nikdy nepatřilo k základnímu vyznání a učení církve Kristovy, protože biblické texty týkající se této otázky lze vykládat různým způsobem. Věřící tak mohou v této záležitosti zastávat odlišné názory, vzájemně se snášet a zachovávat jednotu Ducha ve svazku pokoje (Ef 4,2-3).

Život po smrti a vzkříšení, konečný soud a věčný úděl

I/ Život po smrti

Fyzická smrt je nezvratné zastavení všech tělesných funkcí organismu. Fyzická smrt všech lidí je důsledkem původního hříchu a porušenosti lidské přirozenosti. Podle Písma v okamžiku smrti dochází k oddělení ducha od těla, které se postupně rozkládá v prach (Gn 3,19; Jk 2,26). „*A prach se vrátí do země, kde byl, a duch se vrátí k Bohu, který jej dal*“ (Kaz 12,7). Při smrti spravedliví odchází, aby byli s Kristem (2 K 5,8; Fp 1,23; L 23,43), jsou však jakoby „svlečení“, nespí, ale vědomě čekají na plnost svého oslavení, kdy jejich duch bude oblečen nebeským šatem vzkříšeného těla (2 K 5,1-8). Nespravedliví jsou při smrti definitivně odděleni od Boží spásné přítomnosti a ve stavu vědomého utrpení. Věčné určení všech lidí je ustaveno již v okamžiku smrti.

II/ Vzkříšení

Bible vyučuje, že všichni lidé budou tělesně vzkříšeni z mrtvých. Ve Starém zákoně je víra ve vzkříšení vyjádřena na řadě míst ((Jb 19,26-27; Ž 17,15; 73,24; Iz 25,8; 26,16; Da 12,2). Ježíš potvrzuje tuto víru starozákonního lidu: „*A že mrtví vstanou, naznačil i Mojžíš ve vyprávění o hořícím keři, když nazývá Hospodina 'Bohem Abrahamovým, Bohem Izákovým a Bohem Jákobovým'. On přece není Bohem mrtvých, nýbrž živých, neboť před ním jsou všichni živi*“ (L 20,37-38). „*Přichází hodina, kdy všichni v hrobech uslyší jeho hlas a vyjdou; ti, kdo činili dobré, vstanou k životu, a ti, kdo činili zlé, vstanou k odsouzení*“ (J 5,28-29). Apoštol Pavel při zvěstování evangelia zdůrazňuje, že „*Kristus byl vzkříšen jako první z těch, kdo zesnuli*“ (1 K 15,20) a jeho vzkříšení je zárukou budoucího vzkříšení věřících. „*Jako v Adamovi všichni umírají, tak v Kristu všichni dojdou života*“ (1 K 15,22). Při Kristově návratu „*jako poslední nepřítel bude přemožena smrt*“ (1 K 15,26) a hříchem porušená a smrtelná těla budou proměněna“ (Fp 3,21) „*Tak je to i se zmrtvýchvstáním. Co je zaseto jako pomíjitelné, vstává jako nepomíjitelné. Co je zaseto v poníženosti, vstává v slávě. Co je zaseto v slabosti, vstává v moci. Zasévá se tělo přirozené, vstává tělo duchovní. Je-li tělo přirozené, je i tělo duchovní*“ (1K 15,42-44). Výraz „*tělo duchovní*“ neznamená netělesné, ale proměněné Duchem svatým tak, že je nepomíjitelné, nepodléhající zkáze a smrti.

III/ Konečný soud

Ačkoliv Bůh někdy vykonává různé soudy již v průběhu lidského života, Bible potvrzuje, že Bůh „*ustanovil den, v němž bude spravedlivě soudit celý svět*“ (Sk 17,31). Za soudce při posledním nebo konečném soudu ustanovil Bůh Ježíše Krista (Sk 10,42; srov. 2 Tm 4,1; J 5,26-27). „*Syn člověka přijde v slávě svého Otce se svými svatými anděly, a tehdy odplatí každému podle jeho jednání*“ (Mt 16,27). Písmo potvrzuje, že každá osoba bude souzena „*podle svých činů*“ (Zj 20,13; Mt 16,27; Ř 2,6; 2 K 5,10). Současně však ujišťuje, „*Nyní však není žádného odsouzení pro ty, kteří jsou v Kristu Ježíši*“ (Ř 8,1), protože Ježíš svojí smírnou obětí ospravedlňuje ty, kdo v něj věří (Ř 3,21-26) a svou víru dosvědčují nesením ovoce Božího Ducha (Ga 5,22). Ti se smějí již nyní radovat, že jejich jména jsou zapsána v Beránkově knize života (L 10,20; Zj 21,27).

IV/ Věčné rozdělení

Výsledkem posledního soudu bude konečné a věčné rozdělení, protože existují pouze dvě cesty, po nichž všichni lidé putují a které vedou do dvou míst (Mt 7,13-14). Údělem bezbožných a nespravedlivých je odsouzení a stav věčného vědomého potrestání zvaného peklo. Ježíš o něm mluví se vší vážností na jedenácti místech. „*A nebojte se těch, kdo zabíjejí tělo, ale duši zabít nemohou; bojte se toho, který může duši i tělo zahubit v pekle*“ (Mt 10,28). „*Kdo svého bratra zatracuje, propadne ohnivému pekle*“ (Mt 5,22). Peklo je obrazně popisováno jako místo hořícího ohně, což zdůrazňuje fyzické utrpení (Mk 9,43.48; Ju 7; srov. Zj 21,8 – „*úděl v jezeře, kde hoří oheň a síra*“). Jan ve Zjevení nazývá ohnivě jezero „*druhá smrt*“ (Zj 20,14). Jinde je popsáno jako místo temnoty – „*nejzazší temnota*“ (Mt 8,12; 22,13; 25,30, ČSP) nebo „*nejčernější tma*“ (2 Pt 2,17; Ju 13), což zdůrazňuje vzdálení od Boží přítomnosti. Kdo odpírá poslušnost evangeliu Ježíše Krista, „*Jejich trestem bude věčná záhuba 'daleko od Pána a slávy jeho moci'*“ (2Te 1,9). Pavel mluví o tom, že ti „*kterí prosazují sebe, odpírají pravdě a podléhají nepravosti, očekává hněv a trest. Soužení a úzkost padne na každého, kdo působí zlo*“ (Ř 2,8-9). Bůh stvořil člověka, aby s ním měl společenství, a opatřuje prostředky, skrze něž může žít ve věčném společenství s ním. Jak to vyjádřil C. S. Lewis, hřích je to, když člověk řekne Bohu, „*Jdi pryč a nech mne samotného*“. Peklo je, když Bůh konečně řekne člověku, „*Máš, co si přeješ*.“

Údělem věřících v Krista, kteří se stali pro jeho oběť na kříži spravedlivými, je věčná blaženost a radost v Boží přítomnosti. Při Kristově návratu Bůh obnoví svůj lid a překoná důsledky hříchu v tomto padlém světě, stvoří nová nebesa a novou zemi, v kterých bude překonáno rozdělení mezi nebem a zemí, které nyní existuje. „*A viděl jsem nové nebe a novou zemi, neboť první nebe a první země pominuly a moře již vůbec nebylo. A viděl jsem od Boha z nebe sestupovat svaté město, nový Jeruzalém, krásný jako nevěsta ozdobená pro svého ženicha. A slyšel jsem veliký hlas od trůnu: 'Hle, příbytek Boží uprostřed lidí, Bůh bude přebývat mezi nimi a oni budou jeho lid; on sám, jejich Bůh, bude s nimi, a setře jim každou slzu s očí. A smrti již nebude, ani žalu ani nářku ani bolesti už nebude - neboť co bylo, pominulo'*“ (Zj 21,1-4). Z Boží přítomnosti plynou všechna nebeská požehnání. Přítomnost Boží znamená, že budeme mít dokonalou znalost a vidění Boha tváří v tvář (1 K 13,9-12). Život v nebi bude životem odpočinku (Žd 4,9-11), uctívání (Zj 19,1-4) a služby (Zj 22,3).

Obsah

Základy biblického učení	1
Předmluva.....	1
Všeobecné zjevení Boha všem lidem ve všech dobách	2
Boží slovo.....	5
Boží charakter	8
Jeden Bůh ve třech osobách - Trojice	15
Stvoření	19
Stvoření člověka.....	20
Prvotní hřích – Gn 3	23
Hřích a jeho důsledky.....	25
Křesťan a hřích.....	27
Hřích k smrti.....	29
Ježíš Kristus – vtělený Boží Syn	31
Ježíš Kristus – počat z Ducha svatého, narodil se z panny Marie.....	32
Ježíš Kristus – zaslíbený Mesiáš Izraele	34
Život Ježíše Krista a jeho ukřižování	35
Ježíšova smrt je obětí smíření za naše hříchy.....	37
Ježíšovo vzkříšení a nanebevzetí.....	39
Osoba Ducha svatého	41
Dílo Ducha svatého	43
Duch svatý usvědčuje z hříchu, spravedlnosti a soudu	47
Všeobecná milost	49
Spásná milost.....	51
Boží vyvolení lidí ke spasení ve Starém zákoně	54
Boží vyvolení lidí ke spasení v apoštolském vyučování.....	57
Volání evangelia a efektivní povolání.....	60

Obrácení	62
Pokání.....	64
Víra.....	65
Znovuzrození.....	67
Spojení s Kristem	68
Adopce (přijetí do Boží rodiny)	69
Boží spravedlnost	71
Posvěcení.....	72
Křest Duchem a naplňování Duchem.....	75
Vytrvalost svatých.....	79
Podstata a znaky církve	85
Obrazy církve	86
Poslání církve	87
Správa církve.....	90
Návrat Ježíše Krista v moci a slávě.....	92
Kristův návrat a tisíciletá vláda.....	94
Život po smrti a vzkříšení, konečný soud a věčný úděl	96